

Uvodnik

Andrej Bratuž

Nov korak za Evropo

Čeprav je z ustanovitvijo Evropske unije ideja združene Evrope že "meso postala", je danes pot do njene polne ureditve še dolga in negotova. Nelahka ureditev evropskega združevanja pa je prav te dni doživela pozitiven korak naprej. Naj spomnimo, da je lani na referendumu Irska zavrnila odobritev Lizbonske pogodbe, ki je ena temeljnih listin za stabilizacijo in razvoj Evropske unije. Nekaj podobnega se je še pred leti zgodilo tudi v Franciji in na Nizozemskem, kar pa se je danes že uredilo. Zdaj pa so irski volivci o tem spet glasovali na referendumu. Glasovanje je bistveno spremenilo prejšnji položaj, saj je nad 67% volivcev pogodbo odobrilo. Sedaj sta samo še dve državi, ki pogodbe nista odobrili. To sta državi nekdanje vzhodne Evrope, in sicer Poljska in Češka. Zlasti slednja velja za evroskeptično. Medtem ko je poljski predsednik Lech Kaczyński izjavil, da bo odobril Lizbonsko pogodbo, pa se njegov češki kolega Vaclav Klaus še vedno obotavlja, čeprav je parlament pogodbo že odobril.

Toda pogledimo, kaj pravzaprav ta pogodba predvideva. Ne bomo se tu spuščali v vse sicer važne podrobnosti, ogledali si bomo le najvažnejše. Lizbonska pogodba predvideva predvsem funkcijo predsednika Evropske unije, ki je danes še ni (Evropska komisija je nekaj drugega). Ta naj bi dve leti in pol izvrševal to novo funkcijo. V mednarodni javnosti se že veliko govori o osebi novega predsednika. To naj bi postal nekdanji britanski laburistični premier Tony Blair. Zanj so med drugim že francoski predsednik Nicholas Sarkozy, pa tudi nemška kanclerka Angela Merkel in še kdo. Vsekakor bi ta izbira verjetno res bila možna.

Nadalje se tudi predvideva figura evropskega zunanjega ministra, ki bi skrbel za poenotenje zunanje politike EU. Med drugim pogodba predvideva možnost za izstop države iz Evropske unije. Tudi odnos z Evropskim parlamentom ima tu svojo težo.

Kaj je bistveno novega v procesu evropskega združevanja? Zgodovinski očetje evropskega združevanja, kot so bili K. Adenauer, A. De Gasperi, J. Monnet, R. Schuman in drugi, verjetno niso računali na možne korake in razkorake v odnosih med članicami. Unija je namreč v začetku obsegala v bistvu šest držav (Italija, Zahodna Nemčija, Francija in države Beneluksa, namreč Belgijo, Nizozemsko in Luksemburg, kasneje pa še Velika Britanija).

Poglejmo nekaj zgodovinskih predhodnikov Evropske unije, ko ta gotovo še ni obstajala. Že rimsko cesarstvo je v zamejstvu nekak zgodovinski predhodnik evropske ideje, čeprav je ta še plod osvajalne politike Rima. V srednjem veku je to gotovo bila država Karla Velikega, ki je doživela v 9. stoletju tudi papeški blagoslov. V dobi razsvetljenstva, v 18. stoletju, pa so se francoski politični filozofi, zlasti Rousseau in Voltaire, zavzemali za neko evropsko nadnarodno družbo. Časi pa gotovo za to še niso bili zreli.

V 19. in 20. stoletju pa se spet pojavljajo novi evropski načrti, ko Mazzinijeva "Giovine Evropa" (Mlada Evropa) in še kasnejša Paneuropa, ki si jo je v začetku 20. stoletja omislil grof Coudenhove Kalergi. Vsi ti so v glavnem številni zgodovinski predhodniki Evrope, ki se je začela oblikovati po drugi svetovni vojni vse do našega časa.

Opereta Grofica Marica ob 50-letnici Zveze slovenske katoliške prosvete

Foto DPD

TRŽAŠKA CERKEV Giampaolo Crepaldi je nov škof

"Ne bomo se vdali vesplošnemu poplitvenju moralnih vrtilin!"

Potem ko je v nedeljo, 4. oktobra, sodni škofjski kancler prebral latinski izvornik - nato še italijanski prevod - apostolskega pisma, s katerim je sveti oče imenoval msgr. Giampaola Crepaldija za novega tržaškega škofa, je apostolski administrator škof Evgen Ravignani ob 16.50 izročil nadškofu Crepaldiju škofjsko palico, simbol, s katerim dušni pastir vodi vernike svoje škofije. Apostolski administrator škof Ravignani je tako predal novemu škofu tržaško Cerkev, njene lepote in radosti, težave in upanja.

Ali bo znal novi škof prepričano upoštevati smernice etičnega in nazorskega prepričanja, ki ga je jasno izpostavil v svoji homiliji, in to v našem mestu, o katerem je nekdanji škof Ravignani menil, da, čeprav nikakor ne presega meje laicizma, ohranja še vedno svojo zdravo laično dušo? Kakšen bo odnos in kakšne bodo poteze, s katerimi bo msgr. Crepaldi jemal v pretres slovensko narodno in versko skupnost? Kaj lahko pričakujejo Slovenci od njega?

Gotovo je bil prejšnji škof Ravignani dober poznavalec tega okolja in je znal etično in diplomatsko vzpostavljati ravnovesje med spomini, ki so nekoč, danes sicer v manjši meri, oddaljevali tu živeči etnični skupnosti, ki pa - včasih se to premalo poudarja - sta si isti v veri. To je izpostavljala msgr. Lovrenc Bellomi, msgr. Evgen Ravignani je ta načrt nadgrajeval; oba sta to podlago, prevetreno v burji spomina na nekdanjo naravno odprtost pristaniškega mesta, skušala čim bolj širiti in tako sta razbremenila tržaško stvarnost teže njene zgodovine. Msgr. Crepaldiju gre voščiti, naj nadaljuje v tej

smeri. Verjetno mu to želijo verniki slovenske narodnosti in dobri ljudje, ki jih v Trstu ni malo...

Foto A. Lasorte

Sprevod, ki je spremljal nadškofa Crepaldija, je pripeljal ob 16.30. Pred stolno cerkvijo je nadško-

fa pričakal njegov predhodnik, msgr. Ravignani, ki ga je pospremil v notranjost svetišča, kjer ga je že čakala velika množica vernikov, predstavnikov javnih in vojaških oblasti, sorodnikov in vernikov iz kraja Villadose, kjer je bil nadškof Crepaldi 17. julija 1971 posvečen v duhovnika. Vhod cerkvenih dostojanstvenikov v cerkev sv. Justa je spremljalo petje stolnega zbora pod vodstvom prof. Marca Sofianopula, ki je za novega vodjo tržaške škofije napisal himno Ecce Sacerdos magnus. Slovesno bogoslužje je potekalo ob prisotnosti kardinala Angela Scola, beneškega patriarha in predsednika škofjske konference za FJK, Veneto in Tridentinsko Gornje Poadižje, kardinala Renata Raffaella Martina, predsednika Papeškega sveta za pravico in mir, koprškega škofa Metoda Piriha, koprškega pomožnega škofa Jurija Bizjaka, goriškega nadškofa Dina De Antonija, Paula Kiriukija, škofa iz Embuja v Keniji, in nekaterih drugih italijanskih škofov; poleg vodij pravoslavnih cerkva v Trstu sta bila prisotna še srbsko pravoslavni metropolit em. Jovan Pavlović in luteranski pastor Dieter Kampen. Bližino so novemu tržaškemu nadškofu izkazali še člani tajništva Papeškega sveta za pravico in mir, ki jih je msgr. Crepaldi - do pred nedavnim tajnik sveta - zapustil po imenovanju na čelu tržaške škofije.

/stran 4
Igor Gregori

Pogovor

Prof. Tomaž Simčič, vodja Urada za slovenske šole, je spregovoril o sedanjih problemih in prihodnosti šolskega sistema

3

Slavistični kongres

V Monostru je bil letošnji Slavistični kongres, ki ga je zgledno pripravila prof. Irena Novak Popov

8

10. septembra 1919

Ob 90-letnici senžermenske pogodbe

Mladi skupine Prihodnost so pred dvema tednoma priredili debatni večer, na katerem se je porodila ideja o novem skupnem zastopstvu naše narodne manjšine v Italiji, ki je imelo svojo prvo sejo v ponedeljek, 5. t. m. Prisotni so bili senatorka Tamara Blažina in Štefan Čok za slovensko koordinacijo Demokratske stranke, Igor Gabrovec in Damijan Terpin za stranko Slovenska skupnost, Bruna Zorzini Spetič ter Stojan Spetič za Stranko italijanskih komunistov, Iztok Furlanič in Igor Kocijančič za Stranko komunistične prenoje, Ace Mermolja in Rudi Pavšič za SKGZ ter gostitelj Drago Štoka in Walter Bandelj za SSO. V prostorih SSO-ja za Goriško so se prisotni pogovarjali predvsem o težavah s Slovenskim stalnim gledališčem in se domenili za prve skupne korake reševanja izjemno slabega finančnega stanja našega gledališča, predvsem pa so bili vsi prisotni mnenja, da kaže s skupnim zastopstvom nadaljevati, dogovarjali so se tudi o prihodnjih skupnih delegacijah, ki naj bi italijanski politični vrh opozorile na nevzdržno stanje v manjšini zaradi napovedanih finančnih rezov, ki grozijo, da bosta življenje in obstoj nekaterih naših ustanov postavljena pod vprašaj!

S koncem prve svetovne vojne sta povezana dva dogodka, ki sta usodno zaznamovala severno in zahodno slovensko narodnostno mejo. To sta Koroški plebiscit in Rapalska pogodba. Oba dogodka se namreč nanašata na določitev dokončne meje med novonastalo Republiko Avstrijo in pa na mejo med Kraljevino Italijo in Kraljevino SHS (Slovencev, Hrvatov in Srbov).

Mirovna pogajanja v Parizu leta 1919 niso dokončno določila vseh meja med Kraljevino SHS (nastalo po združitvi Države SHS, Črne gore in Srbije 1. decembra 1918).

Senžermenska mirovna pogodba (tako se imenuje po gradu Saint Germaine en Laye v okolici Pariza, kjer je bila podpisana 10. septembra 1919, ni določila celotnega poteka meje med Avstrijo in Kraljevino SHS. Nikjer ni bilo določeno, katera ozemeljska območja iz nekdanje kronovine Štajerske in Koroške bodo pripadla Kraljevini SHS oz. naj bi ostala pod novonastalo Avstrijsko nemško republiko, čeprav je po tem območju tekla slovenska severna narodnostna meja. Omenjena mirovna pogodba je potrdila le priključitev Maribora in Prekmurja Kraljevini SHS, pustila pa ja odprto vprašanje pripadnosti s Slovenci naseljenega ozemlja v celovški kotlini.

Po zgledu generala Maistra v Mariboru je poročnik Franc Malagaj z vojaško enoto iz Celja že prve dni novembra 1918 zasedel Borovlje v Rožu, a avstrijske enote so njegove vojske kmalu nato pregnale skoraj iz vse zahodne in srednje Koroške. Konec maja 1919 je srbska vojska zasedla Celovec. Toda takrat je bila usoda Koroške na mirovni konferenci že zapečaten. Mednarodni diplomati so namreč mejo takrat postavili na črti, ki je po tem ostala in še danes predstavlja mejo med Avstrijo in Slovenijo, za celovško kotlino pa so, kot

omenjeno, določili ljudsko glasovanje. V ta namen so to kotlino razdelili na dve coni. V coni A (južno od Drave) naj prevzame upravo Kraljevina SHS, v coni B (severno od Drave) pa republika Avstrija. Hkrati so določili, da bo ljudsko glasovanje najprej v coni A; če bo poteklo za Avstrijo ugodno, ljudskega glasovanja v coni B ne bo in se bosta obe coni priključili Avstriji.

Koroški plebiscit se je, kot znano, v coni A nesrečno izšel za Slovence. Za priključitev k Avstriji se je izreklo 22.055 glasovalcev, za priključitev h Kraljevini SHS pa je bilo 15.279 glasovalcev. S tem je odpadlo glasovanje v coni B in meja je bila tako potrjena na Karavankah. Negativen izid plebiscita so poznavalci razmer pripisali predvsem že močno uveljavljeni narodni asimilaciji v prid nemštva, ostri volilni kampanji nasprotnih sil in nekaterim političnim napakam narodne vlade v Ljubljani med po-

določanju zahodne meje med Italijo in državo SHS. Rešitev vprašanja so končno prepustili prizadetima državam. To je bilo v očitno korist Italije, ki se je sklicevala na znani tajni Londonski sporazum iz leta 1915, v katerem sta Anglija in Francija Italiji kot nagrado za vstop v vojno proti Avstro-Ogrski obljubili Slovensko Primorje, Istro in Dalmacijo. Ob tej priložnosti se nam zdi primerno spomniti na to, da je Avstrija v senžermenski pogodbi sprejela tudi nekaj obveznosti glede zaščite nacionalnih, kulturnih, političnih in gospodarskih pravic Slovencev na Koroškem. Med temi naj omenimo prepoved vsakršnega omejevanja pravice do uporabe slovenskega jezika tako v zasebnih kot na ravni drugih odnosov (v trgovini, cerkvi, tisku knjig v krajevnih izdajah in javnih zborovanjih). V Šolah naj bi smeli svobodno uporabljati svoj jezik, tako da se zagotovi otrokom izobraževanje v

SLOVENSKA SKUPNOST Zasedanje deželnega tajništva

Govor je bil o ključnih težavah naše skupnosti

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je zasedalo v četrtek, 1. oktobra, na strankinem sedežu v Nabrežini ter obravnavalo ključna vprašanja, ki v tem trenutku zadevajo slovensko narodno skupnost v deželi Furlaniji Julijski krajini. Še prej pa sta se srečali ožji predstavniki SSK in SSO, kjer so si predstavniki izmenjali poglede in stališča nad današnjim splošnim stanjem ter odnosov tako z državnimi in lokalnimi italijanskimi institucijami kot z Republiko Slovenijo. Podobni so bili pogledi na način iskanja izhoda iz krize, ki ga doživlja Slovensko stalno gledališče, ki sodi med temeljne kulturne ustanove Slovencev v Fjk. Prav zaradi tega je pomembno, da se v dani situaciji izpelje gledališka sezona na podlagi razpoložljivih sredstev, pri tem pa se v letu dni opravijo vsi statutarni in administrativni posegi, zato da bo ustanova razpolagala z učinkovito upravo ter umetniškimi programom, s katerim si bo zopet pridobila naklonjenost gledalcev.

Na začetku zasedanja deželnega tajništva je tajnik Damijan Terpin poročal o obiskih predstavnikov

Slovenske skupnosti v Rimu in Ljubljani. Pri državnem tajniku Demokratske stranke Franceschiniju je delegacija SSK poudarila pomen federativnega dogovora med strankama in uresničevanja tudi na lokalni ravni. Sledila je tudi izmenjava mnenj o poteku priprav na vsedržavni kongres Demokratske stranke, ker je SSK idejno blizu liniji, ki ju zastopata Franceschini na državni ravni in Serracchiani jeva v naši deželi. Poleg striktno političnih vprašanj so predstavniki slovenske zbirne stranke izpostavili problem kretnja finančnih sredstev za Slovence, krivični tržaški regulacijski načrt in nesprijemljivo odločitev glede izgradnje uplinjevalnika pri Žavljah. Slednje teme so bile tudi tema pogovora s parlamentarnimi predstavniki narodnih skupnosti. Parlamentarci SVP so delegaciji SSK ponudili razpoložljivost za vse morebitne posege znotraj obeh vej italijanskega parlamenta za obrambo legitimnih pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Terpin se je tudi pozitivno izrekel o obisku delegacije SSK pri ministru za Slovence po svetu in v zamejstvu akademiku Boštjanu

Žekšu. Pomembno je bilo, da so si udeleženci srečanja izmenjali mnenja in stališča o odnosih med Slovenijo in Italijo.

Več časa in razprave so člani deželnega tajništva posvetili tematikama tržaškega regulacijskega načrta in uplinjevalnika. Zelo dobro se SSK, s svojimi lokalnimi predstavniki, zavzema za upoštevanje in uveljavljanje pravic tako Slovencev kot tudi ostalih občanov ter za pomoč pri ugovorjanju krivicam, ki nastajajo v obeh načrtih. Deželno tajništvo je tudi izrazilo vso solidarnost in pripravljenost za pomoč dolinski županiji Premolnoma in miljskemu županu Nasladku, ki nasprotujeta gradnji uplinjevalnika, saj bi ta struktura popolnoma pogojevala ne samo gospodarski razvoj celotnega območja, temveč tudi vsakdanje življenje občanov. Žal se pri tem prizadevanju vedno bolj krči krog političnih partnerjev, saj postopoma vse večje stranke, tako večine kot opozicije, popuščajo višjim interesom in puščajo osamljene majhne občine in njih občane. V ta namen SSK podpira pobudo v dolinski občini glede pobiranja podpisov, meni pa, da bi bilo pomembno organizirati večjo pobudo v samem mestu Trst.

Pokrajinsko tajništvo SSK si bo prizadevalo, da sproži pobudo med političnimi in naravovarstvenimi silami in tržaški občini. Obsežen je bil tudi govor glede stanja slovenske narodne skupnosti v Benečiji, o čemer je poročal Miha Koren. Izpostavil je dejstvo, da prihaja do tedenskih napadov na stranko, ki je na zadnjih deželnih volitvah požela prav v Benečiji izreden uspeh. Sedaj se ti podatki skušajo izkriviti in jih obračati Slovincem v škodo. Koren pa je pri tem dodal, da so beneški rojaki še vedno toliko pri sebi, da takim natolcevanjem ne nasedajo. Velik problem pa nastaja zaradi uvedbe komisarske uprave Gorske skupnosti. Komisar za zdaj sicer upošteva dano situacijo in doslej opravljeno delo, se pa vedno bolj postavljajo vprašanja, kako bo Tondova uprava odredila glede pristojnosti, ki jih ima Gorská skupnost. Pri SSK je prevladalo mnenje, da bi bilo škodljivo, če bi se te pristojnosti prenesele iz območja Gorske skupnosti, recimo, na videmsko pokrajino. Veliko bolj pozitivno bi bilo, če bi to prevzele beneške občine v sklopu kakšne občinske naveze.

tekem pariške mirovne konference. Slovenski krogi so namreč preveč zaupali nekaterim diplomatom, ki so izjavljali, da se bodo ustrezno upoštevala načela ameriškega predsednika Wilsona o samoodločbi narodov, toda sile zmagovalke so se v tem pogledu ravnale predvsem po svojih političnih interesih. Pod pritiskom evropskih antantnih sil je tudi Amerika popustila zlasti pri

materinščini. Te obveznosti je avstrijska država sprva izvajala le delno, pozneje pa vse manj ali sploh ne. Ista zgodba se dogaja po drugi svetovni vojni, ko Avstrija zelo restriktivno izvaja obveznosti iz državne pogodbe o obnovitvi njene državne avtonomnosti iz leta 1955, zlasti na področju nameščanja dvojezičnih cestnih napisov.

Alojz Tul

Povejmo na glas

“Davčni ščit” za bogate

Nekateri zelo ugledni izvedenci ugotavljajo, da živimo v času, ki vse izrazi teje poraja na eni strani bogate in na drugi strani revne. Napačno bi bilo domnevati, da to velja le za vse večjo razliko med razvitimi in revnimi državami, isto se dogaja pri nas znotraj industrijsko najbolj razvitih območij. Tudi med nami se finančno in premoženjsko vse bolj krepi ozek sloj bogatih, medtem ko v nižji in celo srednji razred vstopa ubožanost. Seveda navedeni pojav ni ugoden, srednjeročno vodi v družbeno nepravico ter posledično v socialne napetosti, lahko pa sta nepravico in naraščajoča nezadovoljnost že v tem trenutku toliko izraziti, da rušita nujna medčloveška ravnotežja. Temu pravimo prelamdo družbene in politične etike, kar pomeni, da odločilni uradni dejavniki v glavnem ne želijo poteka dogodkov preusmeriti, ampak vprašljivo smer vzdržujejo in stopnjujejo. Iz tega uvoda verjetno ni težko razbrati, da imamo v mislih sprejetje odloka o “davčnem ščitu”, ki naj bi v okviru protikriznih ukrepov dal državi nekaj več kisika. “Davčni ščit” naj bi omogočil, da bi se v Italijo vrnilo za skoraj tristo milijard evrov kapitalov, ki so jih posamezniki in tvrdke naložili v tiste države, ki jim pravimo “davčni paradizi”. Ni samo Italija, ki bi želela na ta način pridobiti nekaj izgubljenega, tovrstno vrašanje kapitalov so med drugimi sprožile Združene države Amerike, Velika Britanija in Francija. Toda z eno zelo pomembno razliko: v omenjenih državah bodo

denarni povratniki plačali poln davek ter dopustili, da bo njihovo ime objavljeno, pri nas bo znašal davek le 5%, poleg tega bo nosilec odtujenih kapitalov zagotovljena popolna anonimnost. V tej luči je zatrjevanje vladajoče večine, da je v Italiji vse v redu in prav, ker da najboljše prenaša sedanjo finančno in ekonomsko krizo, predvsem pa jo najbolj učinkovito rešuje, več kot neverodostojno. Prav protikrizni ukrepi skupaj z ukrepi za varnost s posebnim poudarkom na pribežnikih podobno družbe drastično spreminjajo in prav gotovo kvarijo. Naša družba se torej hitro spreminja, razmere se slabšajo, saj se bodo finančni preliv iztekali v ozek krog bogatih, medtem ko bo za vse ostale vse manj denarja. V takšnih razmerah bodo prizadete predvsem neprofitne dejavnosti, sociala, kultura, šolstvo in podobno, kar bo vsak dan bolj stopalo čez prag našega doma in nam zniževalo življenjsko raven, v družbenem smislu pa bodo vse bolj trpeli medčloveški odnosi, za katere v svetu dobička ni nikakršnega poslušala. Postavlja se potemtakem vprašanje, kaj storiti: se vdati v usodo ali si prizadevati, da bo glas vsesplošne pravičnosti in zdrave družbe bolj izrazil in vpliven? Jasno je, da bi bila predaja poraz, pač pa boj za pravo stvar vseh, in ne le nekaterih, nikoli ne more biti porazen, ker obuja temeljno človekovo dostojanstvo. In slednje je edino jamstvo za ustvarjanje resnično smiselne življenja v prihodnosti.

Janez Povše

Na dnu...

DRAGI GLEDALCI,
OPRAVIČUJEMO SE,
A BREZ PRISPEVKOV
NI DENARJA NITI
ZA KOSTUME!

POGOVOR Tomaž Simčič

Prihodnost je tudi v čezmejnem šolskem sodelovanju

Ob začetku novega šolskega leta smo se s načelnikom Urada za slovenske šole, prof. Tomažem Simčičem, pogovorili o težavah, prednostih in perspektivah zamejskega šolskega sistema.

Prof. Simčič, dijaki in učenci so pred nedavnim ponovno stopili v razrede. Kaj bi našim mladim želeli, da bi odnesli od svoje šolske izkušnje?

Želel bi jim, da bi pridobili predvsem dve vrline, ki ju svet danes še posebej potrebuje: sposobnost odločanja in pripravljenost na prevzemanje odgovornosti. Obe sta namreč vezani tudi na izkušnje, ki si jih mlad človek nabira v šoli.

Italijanski šolski sistem prestaja obdobje velikih strukturalnih sprememb: katere novosti uvajajo?

Ne vem, v kolikšni meri gre res za strukturalne spremembe, saj marsikatera novost izhaja iz potrebe po varčevanju. Kar se osnovne šole tiče, se je v Italiji po več letih zaključila izkušnja modularnega pouka in povrnili smo se k nekdanjemu vzorcu edinega oz. prevladujočega učitelja. Na nižjih srednjih šolah bistvenih premikov ne bo, razen tega, da se bo v predmetniku število ur literarnih predmetov znižalo, uveden pa je bil obvezni študij drugega tujega jezika (v prehodni fazi je bil na slovenskih šolah študij drugega tujega jezika izbiran). Večje pretrese je pričakovati na višjih srednjih šolah: trenutno je v Italiji število najrazličnejših študijskih smeri (rezultat t. i. eksperimentiranja) tako visoko, da ga je dejansko nemogoče obvladati. Odslej se bo torej število smeri bistveno zmanjšalo.

Kako pa bodo te spremembe učinkovale na dejavnost slovenske šole?

Slovenska šola je državna šola in kot taka seveda podvržena vsedržavni zakonodaji. Država pa mora ne glede na omenjene spremembe slovenski manjšini jamčiti ohranitev kakovostne in teritorialno ter vsebinsko razčlenjene vzgojno-izobraževalne ponudbe. Urad za slovenske šole si bo - kolikor je v njegovi moči in pristojnosti - še naprej prizadeval, da bi družinam osnovnošolskih otrok zagotovil možnost čim daljšega in kakovostnega šolskega bivanja, v Špetru za ohranitev neokrnjenega modela dvojezičnega pouka, za višje srednje šole pa, da bi spremembe, do katerih bo neobhodno prišlo, ne prizadele pestrosti ponudbe, predvsem pa da bi bila nova podoba višje srednje šole v skladu z dejanskimi potrebami naše mladine in slovenske narodne skupnosti. V tem oziru vlada nekoliko večja negotovost glede poklicnih smeri.

Zakaj?

V Trstu imamo na primer tri poklicne smeri: mehansko, elektronsko in biokemijsko. Kaže pa, da bodo po novem te tri smeri združene v en sam ali dva učna sklopa. Tudi v Gorici je o prihodnosti edine obstoječe (turistične) poklicne smeri potreben razmislek. Vprašanje je tudi, kako se lahko preoblikuje sedanji pedagoški licej, ki ga po reformi ne bo več. Skratka, vprašanje višje srednje šole bo v prihodnjih mesecih nedvomno na dnevnem redu mnogih sestankov in srečanj.

Veliko skrbi vzbujajo krčenje osebja. Koliko delovnih mest naj bi bilo pod udarom?

To je težko oceniti. V obveznem

seznamu učnega osebja smo letos izgubili skupno 10 mest (od 467 na 457). Čeprav smo v primerjavi z vsedravnim in deželnim povprečjem izgubili sorazmerno manj, gre vseeno za nezamenljivo številko. Ocenjujem, da bi vsako nadaljnje krčenje pomenilo hud udarec za slovensko šolo. Še hujše je nemara krčenje neučnega osebja, zlasti ker smo pri tem vezani na vsedravnne parametre, ki so za naše šole z relativno majhnim številom dijakov neugodni.

Čeprav je slovenska šola vključena v italijanski šolski sistem, ima vendar neko svojo specifičnost, ki je vezana na narodno-jezikovno izhodišče naše skupnosti: kako menite, da je naša šola od povojnega

Ali mislite torej, da se v naši šoli zrcali podoba naše zamejske skupnosti?

Prepričan sem, da je šola odslavila naše skupnosti, in ne nasprotno. Šola je vsekakor steber naše zamejske okolice, v njej se marsikaj gradi in izoblikuje: ne bi pa trdil, da je šola prostor, iz katerega izhajajo vse vrline in pomanjkljivosti naše manjšine. Ponavljam: šola je odraz družbe in ne narobe.

Na verskem področju že dalj časa slišimo pritožbe, češ da ni novih dušnih pastirjev; na šolskem pa da ni novih ravnateljcev, ker da je ta položaj dokaj nevhvaležen zaradi prevelikih obremenitev, nekateri pa trdijo tudi, da zaradi plače, ki ni v skladu z velikimi odgo-

Foto IG

obdobja do danes znala ob svoji vsesplošni didaktični funkciji izpolniti in biti kos tej svoji specifičnosti?

Če vzamemo v poštev razvoj slovenske šole od povojne obnove do danes, lahko ponosno trdimo, da je svojo nalogo v veliki meri izpolnila. Naša šola se lahko ponaša s specifičnim in kakovostnim profilom, ki ga nihče ne more zanikati. Ne nazadnje to potrjujejo tudi vsedravnne in evropske preverjanja znanja. Ni retorika, če poudarjamo nenadomestljivo vlogo, ki jo ima slovenska šola pri ohranitvi naše skupnosti: in to ne le zaradi tega, ker je na njej učni jezik slovenski, temveč tudi zato, ker ustvarja okolje, iz katerega raste skupnost. Posameznik se lahko danes izobražuje tudi drugače (npr. preko interneta), šola pa je nekaj več, je skupnost učiteljev in učencev in kot taka oblikuje popolnejšo osebnost vseh, ki so pri tem procesu soudeleženi. Pomislimo le na prijateljstva, na kulturne in duhovne vezi, ki se stkejo v šolskem okolju.

Ali menite, da so učitelji in profesorji nekoč to specifično drugače čutili kot danes?

Težko je primerjati različna časovna obdobja, ker se okoliščine nenehno spreminjajo. Kakršna koli primerjava utegne zato biti krivična. Verjetno je bilo nekoč občutiti neko večjo zagnanost, navdušenje in željo, da bi na novo postavili temelje temu, čemur je fašistično obdobje odreklo kakršno koli dostojanstvo. Vendar so bili tudi časi, v katerih se je to dogajalo, drugačni.

vornostmi...

V tem trenutku pomanjkanje ravnateljev ni odvisno samo od nezanimanja za to službo. Če danes nimamo zadostnega števila ravnateljev, gre razlog iskati tudi v spletu neugodnih (normativnih in drugih) okoliščin, povezanih z našo specifično (mi na primer nimamo dotoka ravnateljev z juga države). Ravnateljska plača (kljub temu da so ravnatelji leta 2001 bili izenačeni z državnimi funkcionarji II. stopnje) nemara še vedno ni v skladu z odgovornostmi poklica, vendar pa bi težko trdil, da gre tu iskati razlog manjšega zanimanja za to službo. Upam, da se bo na naslednji ravnateljski razpis prijavilo veliko šolnikov. Tako bomo v prihodnjih letih mirneje krmarili.

Kakšne lastnosti mora imeti ravnatelj danes? Menda so menedžerske spretnosti enako ali celo bolj zaželeno od same didaktične sposobnosti?

Prav gotovo je bil ravnatelj nekoč predvsem pedagoški vodja šole. To sicer ostaja še danes, vendar se tej funkciji pridružuje še vrsta drugih obveznosti: v ospredje namreč vedno bolj prihajajo upravni in drugi vidiki, kot so koordiniranje skupnega dela, sposobnost pridobivanja finančnih sredstev, pogajalska sposobnost, sposobnost tolmačenja zakonov itd. Imeti mora predvsem tisti dve značilnosti, ki sem ju omenil na začetku pogovora: znati mora odločati in prevzemati odgovornosti.

Ali je naš profesorski kader sploh sposoben te naloge? Ali

obstajajo tečaji, na katerih se današnji profesorji in učitelji lahko pripravijo na ravnateljski izpit?

Potrebna je predvsem dobra volja. Posebnih pripravljalnih tečajev v slovenskem jeziku za zdaj sicer ni, vendar sem prepričan, da bi se tudi v tem pogledu lahko naslonili na Republiko Slovenijo, ki našim ravnateljem vsekakor že ponuja kakovostne izpopolnjevalne tečaje. Kljub različni šolski zakonodaji postaja namreč v skupni Evropi tudi večina problemov skupna.

Šolska populacija se je z etničnega vidika v zadnjih desetletjih spremenila: otroci mešanih zakonov so bili nekoč izjema, danes so stalnica. Še več. Predvsem v vrtec in osnovne šole vpisujejo svoje malčke starši italijanske narodnosti. Nekateri menijo, da je ta odprtost pozitivna, drugi pa se pritožujejo, češ da taki razredi težko napredujejo. Kakšno je vaše stališče?

V veliki večini gre še vedno za otroke slovenskih ali narodnostno mešanih družin. Mladih, ki bi izhajali iz povsem italijanskih družin, je sicer v slovenski šoli čedalje več, a ne toliko, da bi šola ne bila več slovenska. Res pa je, da je ne glede na etnično sestavo družin izhodiščno znanje slovenskega jezika otrok, ki obiskujejo našo šolo, čedalje šibkejšo, kar postavlja učitelje - zlasti v vrtec in osnovnih šolah - pred zahtevne izzive. Toda to je spet odraz dejstva, da jezikovna kultura peša v celotni naši skupnosti. To se navezadnje odraža tudi na šolski populaciji. Po drugi strani pa je vpisovanje otrok iz mešanih oz. italijanskih družin v slovenske šole lahko za našo manjšino tudi priložnost: pomeni namreč, da se v širšem okolju zanimanje za slovensko večjo; nekateri družine, ki so bile nekoč slovenske in so se nato vključile v večinsko družbo, prestajajo danes proces t. i. deasimilacije. Celo na italijanskih šolah narašča povpraševanje po slovensčini. Temu vprašanju se ne moremo izmikati: upati smemo namreč, da bo ta pojav v prihodnje obrodil pozitivne sadove.

Ob letošnjem seminarju za slovenske šolnike ste za naš tehnik izjavili, da se število dijakov na Goriškem močno večja, na Tržaškem tudi, sicer v nekoliko manjši meri: ali bi se lahko globlje ozrli v slovenski šolski sestav osnovnih ter nižjih in višjih srednjih šol v FJK?

Proti koncu devetdesetih let je slovenska šolska populacija doseгла najnižjo točko: posledica tega je bila, da je marsikatera osnovna šola izumrla, na nižji in višji pa smo izgubili kar nekaj razredov (vzporednic). Od leta 2000 dalje pa se je to obrnilo. Na Goriškem se je v desetih letih število otrok v slovenskih šolah skoraj podvojilo, pa tudi na Tržaškem je iz leta v leto zaznati rahel porast, zlasti lani je bil vpis v vrtec izredno spodbuden. V tem pogledu smemo biti zadovoljni tudi s položajem leta 2001 pridržavljene dvojezične šole v Špetru, ki bo prav v tem šolskem letu s tretjim razredom nižje srednje šole prvič razpolagala s celotno osemletko. V celoti letos v vseh treh pokrajinah slovenske (ali dvojezične) šole obiskuje preko 4000 otrok in mladih.

/ stran 16
Igor Gregori

Razmišljanje

Finančna kriza izziv za manjšino

“En milijon evrov manj za manjšino...”! “Klestenje finančnih sredstev za manjšino...”! Taki in podobni naslovi v tisku so za človeka, ki živi na našem ozemlju, lahko vzrok potrnosti in pesimizma.

Sprašujem pa se, ali je res tako? Oz. klestenje velikih (in vedno večjih) vsot denarja, ki naj bi šle za podporo manjšine, res predstavlja veliko ogrožanje za obstoj te iste skupnosti? Vsi vemo, da v kapitalistični družbi, v kateri živimo, ima denar glavno besedo. To se pravi, da se pri vsaki problematiki ali dejavnosti - naj bo še tako kulturna ali idealistična - zastavlja vprašanje, ali je ali ni denarja. Iz tega izhaja prepričanje, da brez denarja ni nobene možnosti. To se pravi, da brez finančnih podpor neka kulturna in jezikovna skupnost nima perspektive.

Tega mnenja so seveda v dobršni meri zlasti tisti, ki imajo tako rekoč bolj “glasno besedo” v manjšini: predstavniki, aktivisti in javna sredstva obveščanja.

To se pravi tisti, ki nekako tudi oblikujejo javno mnenje skupnosti. Treba pa je pripomniti, da je med temi veliko tistih, ki se preživljajo s finančnimi podporami, ki jih manjšina dobiva od države. In v takih primerih - ko gre za osebne dohodke - je zelo težko za vsakogar biti popolnoma objektivni.

Iz zgodovine pa vemo, da ni bila manjšina nikoli tako močna kot takrat, ko je bila hudo preizkušena. To se pravi, ko je bila tlačena in zatirana z nasiljem in o kakšnih “finančnih podporah” sploh ni bilo govora.

Tu seveda ne mislimo o ekonomski ali še manj politični moči, temveč o neki kulturni ali mogoče duhovni moči. Na splošno velja pravilo, da duh zbližuje in družijo, medtem ko denar, korist in oblast razdvajajo in ločujejo. Zdi se mi, da pričva v to smer dejstvo, da po toliko letih po razpadu ideologij skupnost (nočem se s tem izrazom nikakor sklicevati na politično stranko “Slovenska skupnost”) še ni dobila enotnega predstavnika. Med drugim je treba omeniti, da del odgovornosti za ekonomski razpad manjšine nosi manjšina sama. In vzrok za to tiči v požrešnosti, ki je posledica prav

zgoraj navedene logike kapitala. Logika, iz katere se napaja naša družba, logika, v katero smo vsi bolj ali manj vpleteni in v katero dostikrat slepo verujemo. Tako se velikokrat dogaja, da prav tisto, kar mislimo, da nas rešuje - t. j. denar -, je tisto, kar nas uničuje.

Anton Trstenjak (na sliki) je nekoč napisal, da narodnostna

Za človeka gre!

pripadnost mnogim ni več etični problem, temveč vedno bolj golo preračunavanje osebnih interesov in koristi. Tako da “zavedni Slovec” v resnici ostaja tak vedno bolj ne zaradi nekega kulturno-etičnega, narodnega prepričanja ali pa zaradi neke duhovne odprtosti, temveč zaradi tega, ker je v manjšini “manj konkurence”, ker bo lažje dobil službo, ker ima “enega strica” itd...

Interesov pa, vsaj kot se zdi, je in bo vedno manj. Nekateri bodo verjetno še dolgo črpali iz državnih skladov. Kaj pa vsi ostali? Bo to pomenilo izbris skupnosti ali pa črpanje iz drugih virov, iz drugih stimulov, ki jih ne bo več narokovala izključno zgoraj navedena materialistična logika?

Na nekaterih področjih se znova pojavlja prostovoljno delo. V glavnem je to sedaj še vedno v funkciji in v pričakovanju neke službe, a morda se s časom, počasi, logika in mišljenje spreminjata, nastanejo druge vrednote, zakaj pa ne, novi ideali...

V krizi se skriva velika priložnost. Dejstvu in spremembam, kako se bo skupnost odzvala temu izzivu, bomo priče v naslednjih desetletjih.

Adam Selj

Upravni odbor Sklada »D. Sardoč« - Onlus razpisuje natečaj za dodelitev sledečih štipendij:

- pet štipendij v znesku osemsto evrov, za učence Državne dvojezične osnovne šole v Špetru. Prošnji mora biti priložen družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov;
- eno štipendijo v znesku tisoč osemsto evrov za dijake vpisane v program EKSTRA, ki ga organizirata Slov.I.K. in Dijaški dom Simona Gregorčiča. Prošnji mora biti priložen družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov;
- šest štipendij v znesku dvatisoč evrov za univerzitetne študente. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: fotokopija univerzitetne knjižice z učnim načrtom in izidi opravljenih izpitov, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov;
- štipendijo v znesku štiri tisoč evrov, za podiplomski študij ali specializacijo. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: potrdilo o opravljenem univerzitetnem študiju s končno oceno, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.

V prošnjah morajo biti navedeni podatki o drugih prejetih štipendijah. Pri dodelitvi štipendij bo upravni odbor upošteval predvsem študijske uspehe in potrebe prosilcev na osnovi 5. člena statuta sklada. Štipendije bodo dodeljene do 30. novembra 2009. Vse potrebne informacije lahko dobite pri naslednjih članih odbora: Boris Peric (0481 32545), Zdravko Custrin (0432 707408), in Mariza Škerk (335 6553150). Zanimati naj dostavijo prošnje do 31. oktobra 2009 v zaprti ovojnici na sledeči naslov: SKLAD - FONDAZIONE D. SARDOČ C/O Studio Legale - Odvetniška pisarna SANZIN, ulica Diaz št. 11, 34170 Gorica.

S 1. strani

"Ne bomo se vdali..."

Slovesnost v stolnici sv. Justa je bila razdeljena na dva dela: v prvem je msgr. Crepaldi formalno prevzel škofijsko mesto, v drugem pa je vodil svojo prvo bogoslužje kot tržaški škof. Apostolski administrator msgr. Ravignani je uvodoma pozdravil nadškofa in dejal, da so ga ob tako slovesnem dnevu pričakali škofijski duhovniki, ki skrbijo za duhovno življenje. "To so dobri in pripravljeni duhovniki, ki se plemenito posvečajo svojemu dušnopastirskemu poklicu in svojim skupnostim. (...) Res je, da je njihovo število nezadostno, pomenljiva pa je pomoč, ki jo nudijo diakoni; novi duhovni poklici pa dajejo upati za prihodnje". Škof Ravignani je omenil še nenadomestljivo pomoč, ki jo v tržaški verski skupnosti, zlasti na področju vzgoje in milosti, nudijo redovniki in redovnice. "Danes Vas sprejemajo tudi krščanski verniki, za katere ste oseba, ki jih bo potrdila v veri, da bodo vedno pripravljeni potrditi upanje, ki ga hranijo v sebi. Skupno z Vami bodo delili pričakovanja, upanja, bogastva in revščine tega mesta in ob Vašem pastoralnem vzoru bodo nadaljevali v dialogu, ki je odprt vsem in s katerim bo mogoče še bolj spoznati in doumeti drug drugega ter širiti sprejem in solidarnost".

Pozdrav novemu tržaškemu škofu je v imenu tržaške občine in ostalih občin tržaške škofije prinesel župan Roberto Dipiazza, ki se je na začetku svojega nagovora najprej zahvalil dosedanjemu škofu Evghenu Ravignaniju za bližino, ki jo je vseskozi izkazoval do občanov. Dipiazza je v svojih besedah zgostil zgodovinske koordinate Trsta v prejšnjem stoletju. Župan je Trst označil za obmejno mesto, ki je v preteklosti znalo oplemeniti pojem sobivanja; v prvi polovici dvajsetega stoletja pa sta nasilje diktature in nacistične okupacije ter posledična jugoslovanska represija to ravnotežje

porušili. Po vojni pa se je med slovensko manjšino in italijansko večino začelo ponovno tkati pravno vzdušje. "Naj nas Vaša beseda odslej vodi do človeškega bistva, osebno pa me bodo Vaše misli oplemenitile in mi bodo v razmislek pri svojem županovanju", je povedal Dipiazza, ki se je ob koncu svojega nagovora spomnil besed svetega očeta Janeza Pavla II., ko je ob njegovem obisku v Trstu leta 1992 dejal, "da je prihodnost v združenju Evropi,

Združeni zbor ZCPZ (foto A. Novak)

ki naj ima krščanske korenine. Verjamem, da je to pot, po kateri mora stopati tudi naše mesto". Predstojnik kapitlja Mario Cosu-

Foto A. Novak

lich pa je s svojimi besedami sprejel novega škofa v škofijsko duhovniško skupnost. V metaforičnem slogu je tržaško Cerkev označil za ladjo, ki jo je po dvanajstih letih plovbe prevzel nov kapetan: G. Cosulich je msgr. Crepaldiju obljubil zvestobo ce-

lotne posadke in obenem zaželel srečno plovbo.

Salus animarum: to je bil naslov homilije, ki jo je msgr. Crepaldi kot nov tržaški škof namenil vernikom. V razmišljanju – v katerem je nadškof nekaj stavkov podal tudi v slovenskem jeziku – se je cerkveni dostojanstvenik zahvalil svojemu predhodniku msgr. Ravignaniju. ("Njemu, ki je toliko let vodil našo Cerkev, gre naša zahvala in naša ljubezen.") "Tako vam priznam, da bo moj edini cilj salus animarum (zdravje duš): ta bo prisotna v vsaki moji izbiri in odločitvi, tako kot je ubožca iz Assisija – sv. Franciška, italijanskega zavet-

ti, nasprotno, v imenu navideznega napredka se mnogi ljudje prepuščajo številnim etično – kulturnim zapeljavanjem t. i. postmodernega sveta, ne da bi se zavedel, da so to v resnici le oblike novega suženjstva, ki izpraznijo in uničijo dušo. Nekdanje ideologije so bile integralne (in integralistične), se pravi, da so predpostavljale totalno in vsevedno vizijo, sedanja pa zagovarja ravno nasprotna stališča: današnja ideologija razdrobi stvarnost na več med sabo neizmerljivih delov. Osrednja ideologija danes je redukcionizem. Tako namreč, s prepričanjem – ali z opravičilom –, da se osvobajamo ideologij, udejanjimo neko drugo, ki je vse vedna kot vse prejšnje ideologije. To se menda dogaja zaradi pomanjkljivosti, ne pa zaradi želje po prekoračenju mej. Vseposlošno poplitenje moralnih vrtil je močno razširjeno na vseh nivojih: pomen osebe skrčimo zgolj na njegove gene ali na njegove nevrone, ljubezen razplemenitimo na kemijo, družina postane zgolj sporazum, pravice zgolj želja, demokracija le procedura, religija,

mit, prokreacija samo produkt laboratorija, znanje postane zgolj znanost in znanost zgolj eksperiment; moralne vrline postanejo le izbire, kulture zgolj mnenja, resnica postane le občutek, iskrenost postane samo koherenca s svojo samo-definicijo. To so mnoga poplitenja današnjega časa, ki jemljejo kisik našim dušam. Tržaška Cerkev se ne bo nikoli vdala nikakršnemu ideološkemu zmanjševanju moralnih vrednot, postavila se mu bo nasproti, tako da bo docela izpolnila zahteven in veder program, ki nam ga narekuje naš sveti oče: to je širiti, ne pa zožiti naša obzorja. Nadškof Crepaldi se dobro zaveda, da je Trst obmejno mesto z vsemi težavami, ki jih ta danost nalaga. "Dobro vemo, da osmisli stvari pomeni njih definirati, postaviti limes, določiti mejo. Stvari definiramo tako, da jih zamejimo. Nedorečenost nima mej in zato nima smisla". Paziti pa moramo na to, da postavljanje mej pomeni hkrati deliti z bližnjim; s čezmejnimi neko skupno okolje; v tem okolju je treba deliti neko obmejno črto, neko skupno usodo, določene skupne

Fructus iustitiae in pace

Msgr. Giampaolo Crepaldi se je rodil 29. septembra 1947 v kraju Pettorazza Grimani pri Rovigo. V duhovnika je bil posvečen 17. julija 1971, leta 1979 je diplomiral iz filozofije na univerzi v Bologni, leta 1984 pa iz teologije na papeški univerzi. Med leti 1985 in 1994 je bil ravnatelj državnega urada italijanske škofovske konference za družbena in delovna vprašanja. Od leta 1994 do 2001 je bil podtajnik Papeškega sveta za pravičnost in mir, nato pa je postal tajnik omenjenega organa in sodeloval pri sestavi papežev enciklike Caritas in veritate (za nekatere je bil ravno zaključek enciklike razlog, da se je upočasnilo imenovanje novega tržaškega škofa). Leta 2001 ga je pokojni papež Janez Pavel II. posvetil v škofa. Ob njegovem imenovanju za tržaškega škofa mu je papež Benedikt XVI. podelil ad personam naslov nadškofa.

Geslo, ki ga je msgr. Crepaldi izbral za svoj grb, izhaja iz pisma sv. Jakoba. Ko je apostol opredelil lastnosti znanja, je med drugim dejal: "sadež pravičnosti je zasejan v miru za tiste, ki delajo za mir". Te besede jasno pričajo o službi, ki jo je msgr. Crepaldi opravljal v Papeškem svetu za pravičnost in mir. Na grbu sta poleg helebarde, simbola mesta Trst, prisotni še vrtnica, ki je vezana na Crepaldijevo mesto Rovigo, ter zvezda, simbol Matere Božje.

cilje. Ta bližina mora narekovati oplemenitenje razlik, ki pa naj bodo vtakane v eno samo ciljno sodelovanje. "Tržaška Cerkev bo to nalogo izpolnjevala", je dejal msgr. Crepaldi, ki je svojo homilijo sklenil s pristrčno mislijo in priporočilom, naj Mati Božja spremlja njegovo škofovanje. **Slovensko prisotnost** je izpričala pritonost skavtov SZSO in petje združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki je med evharističnim viškom pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča novega tržaškega škofa pozdravilo s

pesmijo Frana Briclja Ave, Jezus. Berilo je v slovensčini prebral Aleksander De Luiza, berilo iz Evangelija pa bazovski dušni pastir Zarko Škerlj.

Ob sklepu slovesnega bogoslužja sta msgr. Crepaldiju voščila predsednik Skofijske konference za severovzhodno Italijo, patriarh card. Angelo Scola, in predsednik Papeškega sveta pravica in mir, kar. Renato Raffaele Martino, ki je dejal, da "izguba, ki smo jo z vašim odhodom utrpeli v Papeškem svetu, ki ste ga vi do pred nedavnim vodili, je za tržaško Cerkev velika pridobitev".

Msgr. Crepaldiju ob škofovskem imenovanju
Čestitke SSO

Prevzvišeni gospod nadškof!

Dovolite, da Vam ob Vaši umestitvi na čelo tržaške škofije izrekam svoje pristrčne čestitke in želje po čim bolj bogatem in uspešnem vodenju te za nas tako važne ustanove, s katero se čutimo srčno povezani tudi slovenski kristjani, ki na njenem ozemlju živimo, delamo, molimo v svojem ma-

ternem jeziku že stoletja in stoletja.

Ob prejemu teh iskrenih čestitk in želja sprejmite prošnjo, da bi tudi osebno sprejeli vodstvo naše organizacije, tako da bi Vam lahko tudi ustno izrazili svoje želje in poglede za naprej, s posebnim ozirom upanja in pričakovanja slovenskih vernikov tržaške škofije. Z izrazi globokoga spoštovanja
Odv. Drago Štoka

PAVEL IN NJEGOVO UPANJE (1. del)

Upanje: v NZ okrog 50-krat, 9/10 pri Pavlu

Pavel dopolni judovsko upanje in postane iz farizeja cestinar: Verujemo najprej v Boga Očeta, ki nas ohranja, upamo najprej v Sina, ki nas rešuje, ljubimo najprej Svetega Duha, ki nas posvečuje. Vera raste iz preteklosti, upanje zre v prihodnost, ljubezen se uresničuje v sedanjosti. Upanje Izraelovo, Pavel pred Agripo: "Tudi zdaj stojim pred sodbo zaradi upanja v obljubo, ki jo je Bog dal našim očetom in ki jo upa doseči naših dvanajst rodov s stanovitno službo noč in dan. Zaradi tega upanja, o kralj, me Judje tožijo. Zakaj imate vi za neverjetno, da Bog obuja mrtve?" (Apd 26,6-8).

Naravno upanje na poti proti Rimu: "In ker več dni ni bilo videti ne sonca ne zvezd in nas je stiskal silen vihar, nam je končno že ginilo vsako upanje na rešitev" (Apd 27,20).

Upanje Izraelovo, judovskim prvokom v Rimu: "Iz tega razloga torej sem vas poklical, da bi vas videl in nagovoril. Zaradi upanja Izraelovega namreč nosim to verigo" (Apd 28,20).

O Abrahamovem nadnaravnem upanju: "Proti upanju je upal in veroval, da postane oče mnogih narodov" (Rim 4,18).

Upanje se rojeva iz vere: "Ker smo torej iz vere opravičeni, imamo mir z Bogom po Gospodu našem Jezusu Kristusu, po katerem smo z vero dobili tudi dostop v to milost, v kateri stojimo, in se ponašamo z upanjem na slavo Božjo. Pa ne samo to, ampak ponašamo se tudi z nadlogami, vedoč, da nadloga rodi potrpežljivost, potrpežljivost pa preizkušnost, preizkušnost pa upanje; upanje pa ne osramoti, ker je ljubezen Božja iz-

lita v naša srca po Svetem Duhu, ki nam je bil dan" (Rim 5,2-5).

Vse stvarstvo in mi z njim: "Vemo namreč, da doslej vse stvarstvo skupno zdihuje in trpi v porodnih bolečinah. Pa ne le ono, ampak tudi mi, ki imamo prvine duha, tudi mi sami pri sebi zdihujemo, ko čakamo posinovljenja, odrešenja svojega telesa. Za to upanje smo bili namreč rešeni. Upanje pa, ki se vidi, ni upanje. Kajti kar kdo vidi, čemu bi to še upal? Če pa upamo, česar ne vidimo, pričakujemo v potrpežljivosti" (Rim 8,24-25).

Spodbuda Rimljanom: "V upanju se veselite, v nadlogi potrpite, v molitvi vtrajajte; s svetimi v potrebah delite, gostoljubje gojite!" (Rim 12,12).

"Karkoli se je namreč preprij napisalo, se je napisalo v naše poučenje, da bi imeli upanje po potrpežljivosti in po tolažbi iz pisem" (Rim 15,4).

"Bog upanja pa naj vas napolni z vsem veseljem in mirom v verovanju, da boste imeli obilno upanje v moči Svetega Duha" (Rim 15,13).

"Kajti v Mojzesovi postavi je pisano: 'Ne zavežuj gobca volu, kadar mlati!' Ali je mar Bogu skrb za vole? Ali ne govori vsekakor zaradi nas? Da, zaradi nas je bilo pisano: 'Kdor orje, mora orati z upanjem, in kdor mlati, mora mlatiti z upanjem, da bo imel delež!' (1 Kor 9,9-10).

"Zdaj pa ostane vera, upanje, ljubezen, to troje; največja med temi pa je ljubezen" (1 Kor 13,13).

"In naše upanje za vas je trdno, ker vemo, da ste deležni tudi tolažbe, kakor ste deležni trpljenja" (2 Kor 1,7).

Brez zagrinjala: "Ker imamo torej tako upanje, ravnamo z veliko srčnostjo, in ne kakor Mojzes, ki si je dajal zagrinjalo na obraz, da bi sinovi Izraelovi ne videli konca tega, kar mineva" (2 Kor 3,12-13).

Naravno upanje: "Čez me-ro se ne hvalimo s tujimi trudi, ampak imamo upanje, da bomo ob rastoči vaši veri v preobilni meri postali veliki med vami po naši dejavnosti" (2 Kor 10,15).

Kristjanom obreza ni potrebna: "Kajti pravičnost, ki je naše upanje, mi pričakujemo po Duhu, iz vere" (Gal 5,5).

"Naj vam Bog našega Gospoda Jezusa Kristusa, Oče veličastva, dá duha modrosti in razodetja, da bi ga spoznali, in vašemu srcu razsvetljene oči, da bi vedeli, kakšno je upanje, v katero vas je poklical, kakšno bogastvo njegove veličastne dedine pri svetih in kako neizmerna velikost njegove moči do nas vernikov, kakšno je delo njegove silne moči, ki ga je storil v Kristusu, ko ga je obudil od mrtvih in ga posadil na svojo desnico v nebesih" (Ef 1,17-20).

Poganom: "Da ste v tistem času bili na svetu brez

Izjava Komisije Pravičnost in mir

Ohranimo in okrepimo vrednoto zakonske zveze in družine!

V Komisiji Pravičnost in mir pri SSK čutimo dolžnost, da se v času, ko se naša država sooča z resnimi ekonomskimi, socialnimi in demografskimi problemi, zavzamemo za ohranitev in okrepitev vrednote zakonskega in družinskega življenja.

Lani smo v dokumentu Odgovorni za življenje in prihodnost Slovenije skupaj s Slovensko Karitas in Svetom katoliških laikov Slovenije posebej opozorili na problematiko nesklepanja zakonskih zvez, saj se pri nas vedno manj mladih odloča za zakonsko in družinsko življenje. Mednarodne študije nas po številu sklenjenih zakonskih zvez uvrščajo na zadnje mesto v celotni Evropski uniji. Skrb vzbujajoče stanje na področju sklepanja zakonskih zvez je posledica lahkomišelnega zanemarjanja in razvrednotenja zakonske zveze in družine. Odsotnost vzgoje za zakon v naših izobraževalnih ustanovah, pravna izenačitev zakonske in izvenzakonske skupnosti, večje ekonomske in praktične ugodnosti domnevno enostarševskih družin, ki to v resnici niso (npr. nižji prispevki in prednost pri sprejemu v vrtec, višji otroški dodatki, štipendije in ostali socialni prejemki, prednost pri dodeljevanju socialnih stanovanj itd.), in promoviranje drugih oblik skupne-

ga življenja povzročajo, da se mladi težje odločajo za sklenitev zakona, saj so tedaj gmotno na slabšem kot njihovi vrstniki, ki živijo v izvenzakonski skupnosti, uživajo pa ugodnosti, ki so sicer upravičeno namenjene enostarševskim družinam. Zato je razumljivo, da v takšnem družbenem okolju nimajo spod-

V Katoliški Cerkvi smo prepričani, da je sklenjena (civilna in cerkvena) zakonska zveza znamenje vseživljenjske zveze med enim moškim in eno žensko, ki sta se skupaj odločila za ljubeče in zvesto življenje moža in žene. Takšna zveza je del človekove narave, ki jo je ustvaril Bog z namenom, da bi se zakon-

vodilo", potem je družini v pravem pomenu besede potrebno priznati njeno prednostno in neprimerljivo mesto in jo kot tako tudi varovati.

Kar je v skladu s človekovo naravo, je koristno tako za posameznika kot tudi za skupnost, v kateri živi. Zato je institucija zakonske zveze "enega moškega in ene ženske" velika naravna in Božja dobrina, ki mora biti tako na zasebni kot tudi na družbeni ravni ustrezno ohranjena, zaščiten in v izobraževalnih ustanovah ter drugod v javnem življenju ustrezno promovirana. Zato odločno nasprotujemo tistim predlaganim spremembam družinske zakonodaje, ki bi pojmovanje in vrednotenje zakonskega in družinskega življenja izpostavile novim pretresom in ga še bolj razvrednotile, posvojene otroke pa izpostavile nepredvidljivim in nepopravljivim posledicam. Prav v Sloveniji ni potrebe za redefiniranje pojma družine zgolj zaradi posnemanja nekaterih skrajnih, maloštevilnih in spornih tujih primerov. Poudarjamo, da je še večja zaščita družine, utemeljena na zakonski zvezi med možem in ženo, nujno potrebna za celosten razvoj človeške osebe in njeno dostojanstvo ter tudi za trdnost, mir in prihodnost naroda ter države.

bud za trajno in pravno urejeno zakonsko življenje ter starševstvo. Naveden je tudi eden izmed razlogov, da se kot narod soočamo z dolgoročno zelo nevarnimi demografskimi pojavi.

ca ljubila, medsebojno podarjala in postala starša svojim otrokom. Zakonska zveza te vrste je zato najbolj primerno okolje za otrokov psihološki in telesni razvoj. Če naj bodo "otrokove koristi glavno

sti, da odhajamo od tod boljši ljudje, da upamo, da to mnogim tudi uspe", je še dejal Stanovnik. Na Teharjah so med drugo svetovno vojno Nemci zgradili vojaško taborišče, ob koncu vojne pa so tam zaprli ujetnike, ki so sodelovali pri obrambi Celja. Po koncu vojne je bilo taborišče krajši čas opuščeno. Ponovno je začelo delovati konec maja leta 1945.

Najprej so komunistične oblasti v taborišče pripeljale Rupnikov bataljon, v prvih dneh junija 1945 pa še približno 3000 drugih domobrancev. Po ocenah poznavalcev je šlo skupaj za okoli 5000 ljudi, ki jih je vojnovna komunistična oblast brez sojenja usmrtila mesec ali dva po koncu druge svetovne vojne v Evropi.

Spominska maša za žrtve poveljnih pobojev "Resnica je grozljiva in zastrašujoča!"

Mariborski pomožni nadškof Anton Stres je v pridigi v nedeljo, 4. oktobra, v spomin na žrtve na Teharjah dejal, da je Huda jama, kjer so letos našli posmrtno ostanke taboriščnikov s Teharj, presunila skoraj celotno slovensko javnost. Kot poroča Slovenska tiskovna agencija, se po njegovih besedah ravno na teh krajih "bije boj za svobodo, da jo odkrijemo, povemo in sprejmemo".

Kot je dejal Stres, z zadnjimi odkritji resnica dobesedno "prihaja na dan". "Ta resnica je grozljiva in zastrašujoča, vendar jo moramo sprejeti. Nič ne pomaga, če se eni zaklinjajo, da se zgodovina ne sme spreminjati, se pravi tista zgodovina, ki so jo pisali zmagovalci. Takšna zaklinjanja so zaman. Resnica ni ne moja in ne tvoja, ne naša in ne vaša: resnica je sama svoja, drugače sploh resnica ni. Nič je ne bo ustavilo, nihče ji ne more ukazovati, kakšna naj bo. Resnica je nenasilna, a kljub temu neustavljiva na svoji zmagoviti poti. Resnica ne sili ljudi k priznavanju drugače kakor z močjo resnice same, ki blago in hkrati krepko prodira v duhove. Desetletja je bila resnica o tem, kar se je dogajalo tukaj, teptana, zamolčevana in preganjana, a vendar je na koncu prišla do besede. Tako bo tudi v prihodnje", pravi g. Stres.

Po njegovih besedah v tistih usodnih majskih in junijskih dneh leta 1945 tukaj ni bilo prostora ne za resnico in ne za ljubezen. Danes pa, ko si je resnica sem utrla svojo pot, si jo mora skupaj z njo utreti tudi ljubezen. Zanj je razumljivo, da je resnica o zločinih, ki so se dogajali po mo-

riščih naše domovine med drugo svetovno vojno in po njej, neznozna. Neznosna za žrtve in za storilce. Toda tej resnici po Stresovi oceni ni mogoče ubežati s tajejanjem, opravičevanjem ali skrivanjem. "V skladu z našim človeškim dostojanstvom jo lahko obvladamo, da ne bo več zastrupljala naših odnosov, samo na en način: z ljubeznijo, se pravi z odpuščanjem. S še večjo ljubeznijo, kakor je bilo sovraštvo, ki je te zločine povzročilo", je poudaril

pomožni nadškof Stres. "Za žrtve verujemo in upamo, da so v božji ljubezni našle srečo in tolažbo, za storilce pa prosimo, da bi v tej isti božji ljubezni našli odpuščanje in mir", je še dejal Stres.

Predstavniki Nove slovenske zaveze Justin Stanovnik meni, "da se

teharskim žrtvam kakor nekoč tudi danes godi krivica, ne samo takrat, ko so jih gole in pretepepe podili na Hraštniški hrib ali pa pehali v Hudo jamo, tudi še potem, ko so jih drugič ubijali, takrat, ko so se zavedali, da morajo ubiti še njihov spomin, in so na kraje, kjer so sedaj ležali, začeli valiti kiklopske skale molka".

"Če hočemo govoriti o ljudeh, ki so umrli zato, ker so hoteli obstajati v duhovnem prostoru, ki se imenuje civilizacija, naš govor ne sme ostati nepolitičen. Če bi ostal, ne bi bil resničen. Politični govor pa je posoda tiste misli, ki preiskuje, kaj si človek sme misliti o sebi in kaj si narod sme misliti o sebi, pa tudi to, kar si narod mora misliti o sebi", je poudaril Stanovnik.

Vprašal se je, ali Slovenci že vemo, kaj se pravi biti državljani, in pri tem izpostavil, da demokracijo sestavljajo državljani, državljana pa ni brez minimalnega poguma. "Če nas ta kraj uči o tako visokih rečeh, kot so jezik, pogum in usmiljenje, ali ni potem tako, da imamo vse možno-

Na Teharjah sta postavljena spomenik in spominski park, ki naj bi prispevala k spravi. Spominski park Teharje, ki ga je zasnoval arhitekt Marko Mušič, je osrednji državni park, ki je posvečen zamolčanim žrtvam poveljnih pobojev. Objekt je bil odprt oktobra leta 2004.

Kratke

Nove priložnostne poštne znamke v Sloveniji

Pošta Slovenije je izdala novo serijo priložnostnih poštne znamk in dve razgledni dopisnici. S pošto organizacijo sosednje države Hrvaške sta se dogovorili za skupno izdajo bloka z dvema znamkama, na katerih sta prikazani tipični "hiški" (po hrvaško kažun), ki jih najdemo v celotni Istri. "Hiška" je bila bivališče ali zavetišče ob kraških senožetih, robovih njiv, pašnikih in tudi ob vinogradih v slovenski in hrvaški Istri.

Posebna znamka spominja na 150-letnico prenosa sedeža lavantinske škofije iz Št. Andraža v Labodski dolini v Maribor in 10-letnico beatifikacije škofa Antona Martina Slomška. Z omenjeno znamko so zaznamovali tudi širšo kulturno-zgodovinsko, verskopastoralno in narodno razsežnost Slomškovega življenja in dela. Izšli sta nadalje dve razgledni dopisnici ob 200-letnici ustanovitve Ilirskih provinc in 800-letnici ustanovitve frančiškanskega reda. Na prvi so prikazani verzi iz pesmi Ilirija oživljena, na drugi dopisnici pa najstarejša upodobitev sv. Frančiška, ustanovitelja reda manjših bratov (Frates minores) ki je sedaj razdeljen v tri veje: so frančiškani, minoriti in kapucini. Pri tem omenjamo, da so bili komaj nekaj let po Frančiškovi smrti njegovi bratje že tudi na Slovenskem. Prvi samostani so bili na obali, v Gorici, Ljubljani in na Ptuj. Ustanovili so šole, kjer so poučevali. Ukvarjali so se z zdravilstvom in ranocelničarstvom, ob pomoči bratov s Tirolskega so frančiškani ustanovili dve rezbarski delavnici, kar nekaj med njimi je bilo skladatelj, predvsem pa so kot pridigarji in spovedniki ljudem oznanjali evangelij in jim prinašali Frančiškov pozdrav: Mir in dobro.

Papež z mašo v Vatikanu odprl sinodo afriških škofov

Papež Benedikt XVI. je z darovanjem sv. maše v baziliki svetega Petra v Vatikanu v nedeljo, 4. oktobra, odprl skoraj mesec dni dolgo sinodo afriških škofov, na kateri bodo razpravljali o konfliktnih, družbeni nepravilnosti in revščini v Afriki. Papež se je v molitvi zavel za to, da bi srečanje "prenovilo in poživilo Cerkev v Afriki". Papež je posvaril pred ropanjem afriškega bogastva in dejal, da se kolonializem "ni nikoli povsem končal". Afriko je opisal kot "duhovna pljuča" sveta, a obenem posvaril pred porastom verskega fundamentalizma. Med občutljivejšimi vprašanji, ki se jih bodo škofje najverjetneje lotili na sinodi, je tako tudi odklonilno stališče Vatikana do uporabe kondomov, ki bi po mnenju številnih lahko preprečili širjenje aidsa

na celini. Med svojim prvim uradnim obiskom v Afriki marca letos je papež sprožil številne kritike z izjavo, da je aids "tragedija, ki je ni mogoče preseči zgolj z denarjem ali z razdeljevanjem kondomov, ki, prav nasprotno, probleme samo še povečujejo". Delovni dokument za tokratno srečanje v Vatikanu glede tega piše, da je učenje za "podpiranje moralnega družbenega vedenja" ključno za boj proti aidsu.

Prejeli smo / Ob Cerkvi

Rad bi dal nekaj pripomb k članku Ob Cerkvi v Novem glasu z dne 24. septembra, str. 4

Komunizem je že papež Pij XI. obsodil v okrožnici Divini Redemptoris dne 19. marca 1937. Zato ne drži, da ga je obsodil šele papež Pij XII. leta 1949. Papež Pij XI. je bil dovolj seznanjen z grozotami oktobrske, španske in mehiške revolucije, da je vedel, kam pelje komunizem, kar je, žal, šele danes priznano, žal še ne povsod. Če je slovenska Cerkev vernike svarila, je samo vršila svojo dolžnost: varovati čredo pred volkovi. Naprtiti Cerkvi krivdo za tragedijo, ki je sledila, je podobno temu, kar se še danes večkrat dogaja, da je inkriminiran, kdor zločine razkrinka, ne pa zločinec, ki jih je zakrivil... Trditev, da so bili slovenski katoličani v času pred vojno in po vojni premalo protikomunistični, potrebuje pojasnila. Ali pomeni, da so bili premalo borbeno proti komunizmu? Tega ne bi rekel, ker so se, razen redkih izjem, le branili. Ali, da je bila masa slovenskih katoličanov premalo poučena o komunizmu: to pa drži. Ne, ker bi ne mogli poznati resničnih namenov komunizma, ampak ker niso hoteli videti resnice. Dobro se spominjam, čeprav še otrok, kako so v zakristiji med mašo (bil sem strežnik) moške komentirali, ko je župnik oznanil, da po škofovem (škofa Sedeja) naročilu ob koncu maše na vzklk: Odrašenik sveta, namesto: Reši nas! se odgovori: Reši Rusijo! V zakristiji so "verni kristjani" komentirali: Zakaj: Reši Rusijo. Rusijo je že rešil: nas naj reši. Kaj pridiga, da v Rusiji umirajo od lakote, če je ruska moka v Ljubljani bolj poceni kakor jugoslovska. Resnično je bilo tako. Teta, ki je bila poročena v Ljubljani, je to potrdila, ko je prišla na obisk. Kdo je takrat pomislil, da je komunizem zmogel iz propagandnih namenov trgati hrano iz ust svojih otrok, da s "šenkano" moko širi svojo ideologijo. Zares slovenski katoličani so bili premalo protikomunistični, ker ga (komunizma) niso hoteli poznati. To je tragedija, ki nas še danes tepe. / KM

Kratke

Kiparsko srečanje na Jeremitišču

Na Jeremitišču je te dni vse živo. Tam namreč poteka 5. kiparsko srečanje, katerega se udeležujejo umetniki iz Italije in Slovenije, ena kiparka prihaja tudi iz Hrvaške. Na zelenih površinah so namestili lesene hlode iz raznega lesa, ki jih ustvarjalci pridno obdelujejo. Polovica

Foto DP

prisotnih se je odločila za kamen, ki je zahtevnejše in napornije delo. Umetniki delajo vse dni v jutranjih in popoldanskih urah. Zaključek srečanja bo v soboto, 10. oktobra, ko bo na prireditvenem prostoru na Jeremitišču slovesnost, na kateri bodo izročili priznanja 10 udeležencem kolonije. Sledila bo družabnost za udeležence.

Jesensko potepanje po Krasu

Skupnost družin Sončnica vabi tebe in tvojo družino na jesensko "potepanje po Krasu" v nedeljo, 18. oktobra 2009. Zberemo se ob 11.00 v Doberdobo pred telovadnico (spomnimo Te, da je tam nedeljska sveta maša ob 10.00). Od tod bomo krenili na pot "Muzej na prostem". Svetovne vojne na Krasu", to je pešpot oziroma kolesarska pot iz Doberdoba v Sredipolje. Mladim iz srednje in višje šole svetujemo, naj prinesejo kolesa! Za malico naj vsak poskrbi, kosilo pa bo ob vrtni (približno ob 14.30) v Agriturizmu pri Cirili. Cena kosila znaša 14 evrov na osebo. Sprehod lahko otroci izkoristijo za risanje in fotografiranje čudovite jesenske kraške gmajne, zato naj s seboj prinesejo potrebne pripomočke. Če bo slabo vreme, se zberemo na Gradini ob 12.00 za ogled tamkajšnjega muzeja; sledilo bo že omenjeno kosilo. Prijave sprejemata Katerina Ferletič Vogrič (0481/536807) in Ana Saksida Zorzut (0481/534004) do nedelje, 11. oktobra 2009.

11. Fotosrečanje – mednarodna fotografska razstava v Kulturnem domu

Fotoklub Skupina 75 organizira že enajsti v Kulturnem domu v Gorici mednarodno fotografsko razstavo Fotosrečanje - Fotoincontro pod pokroviteljstvom goriške pokrajine in občine, ZSKD, Kulturnega doma in Zveze italijanskih fotografskih združenj. Odprtje razstave bo v soboto, 10. oktobra, ob 18.30. Na razstavi se bo predstavilo pet fotografov iz Italije in bližnjih držav, poleg njih pa še član Fotokluba Skupine 75, tokrat bo to Igor Škorjanc iz Steverjana. Iz Italije bosta sodelovala Daniele Barbagli iz Montevarchija in Nino Cannizzaro iz Palermo, Slovenijo bo zastopal Novogoričan Blaž Erzetič. Iz Hrvaške prihaja Nataša Radović, iz Srbije pa Beograjčanka Nina Todorović. Skupina 75 bo na razstavi imela v gosteh fotoklub Circolo Fotografico Sanvitese "Photo 88", iz San Vito ob Timentu. Člani tega kluba se predstavljajo s fotografijami na temo "Prosojnosti". Razstavo bo spremljal katalog s predstavitvijo umetnikov in njihovih del, ki jih je recenzirala kritičarka Lorella Coloni - Klun. Jari Jarc bo na odprtju s harmoniko podaril glasbeni utrinek. Razstavo si bo mogoče ogledati ob delavnikih od 25. oktobra od 10.00 do 13.00 in od 16.00 do 18.00.

Razsvetljava Kulturnega centra Lojze Bratuž odslej na sončno energijo

Podjetje Petejan iz Sovodnj je na streho Slovenskega športnega središča Mirko Špacapan namestilo fotovoltaični sistem, ki proizvaja elektriko na sončno energijo. S tem sistemom pridobiva Kulturni center

Foto DP

Lojze Bratuž 20 kw električne energije, ki povprečno krije dobršen del uporabe. Sončna energija je začela razsvetljevati Kulturni center Lojze Bratuž s prvim dnevom meseca oktobra letos.

Čezmejno sodelovanje ob prazniku Kvaternice v Mirnu

Praznovanje Kvaternice na Mirenskem Gradu se je kot vsako leto začelo že s sobotno romarsko mašo in procesijo z lučkami. V nedeljo, 20. septembra, sta bili dve sv. maši, župnijska ob 10.00 in popoldan ob 16.00 slovesna mašna daritev, pri katerih so skupaj zapeli župnijski zbor sv. Jurija in pevci iz Rupe pod vodstvom dirigenta Andreja Budina ter organistke Eve Dolinšek. V Gnidovčevem domu so ob tej priložnosti odprli razstavo grafik in kipov avtorice Mihaele Žakelj Ogrin. Praznovanje se je preselilo na mirensko nogometno igrišče, kjer smo se člani Kulturnega društva Stanko Vuk Miren-Orehovlje v sodelovanju s Prosvetnim društvom Štandrež predstavili s kratko veseloigro Vsega so krivi zvonovi, ki se dogaja leta 1929 in opisuje stare običaje v Orehovljah. Ob tem bi se radi še enkrat iskreno zahvalili članoma PD Štandrež, Božidarju Tabaju in Marku Brajniku, za nesebično pomoč, pripravljenost in sodelovanje z našim društvom. Vzporedno je potekal tudi nogometni turnir, ki sta ga organizirala nogometno društvo Adria in mirenska krajevna skupnost. Domačini so se pomerili z zamejskima društvoma ŠD Mladost iz Doberdoba in ŠD Sovodnje. Z ustanovitvijo prve združene čezmejne ekipe pa se je tudi na športnem področju okrepilo čezmejno sodelovanje. / M. D.

Starodavni običaj in pobožnost sta še živa

Tradicionalna procesija Rožnovenske Matere Božje po podgorskih ulicah

Župnija sv. Justa mučenca v Podgori je prejšnjo nedeljo, 4. oktobra, pripravila doživeto praznovanje Rožnovenske Matere Božje. Ob 9. uri je bila v župnijski cerkvi praznična sv. maša, ki jo je vodil župnik Karel Bolčina, ob 14.30 pa molitev rožnega venca. Po njej je ob 15. uri imel nagovor vojaški kaplan

Foto S. Marini

Slovenske vojske g. Milan Pregelj, ki ima trenutno v oskrbi zlasti vojašnice na Primorskem, večkrat pa obiskuje tudi Kosovo, Irak in Afganistan. Spregovoril je o rožnem vencu v luči apostolskega pisma papeža Janeza Pavla II. Sledila je tradicionalna procesija po vaških ulicah, nato so bile v cerkvi litanije. Med obredi sta sodelovala domači pevski zbor pod vodstvom Sabine Antoni in Godba na pihala iz Nabrežine. Po procesiji je bil na sporedu bogat srečolov, pri prijetni družabnosti so bili vsem navzočim na voljo domači štruklji in pijača, ki so jih pripravili člani prosvetnega društva Podgora. Tradicija rožnovenske procesije

v Podgori poteka "ab imemorabilia" (od zdavnaj), nam je povedal župnik. Kip, ki ga sedaj nosijo po vaških ulicah, je dal narediti g. Mauro Belletti sredi 80. let, ko je bil župnik v Podgori, po zgledu Marijinih kipov, kakršne so delali približno v 17. stoletju. Leta 1690 so posvetili sedanjo podgorsko cerkev sv. Justu; prej je bila namreč posvečena Materi Božji. V tistem času so bili kipi tudi v bližnjih krajih (Preval, Vrtovin idr.) približno taki kot ta, z Marijo, ki nosi Jezuščka v naročju, nam je še povedal g. Bolčina. "Žal ne obstaja nobena podoba o stari podgorski Mariji". Pri slavlju je bil prisoten tudi

mlajši goriški duhovnik Nicola Ban. Podgorska procesija je namreč edina rožnovenska procesija za mesto in predmestje; "vedno so bile vabljeni in tudi soudeleženi tudi druge mestne župnije, prisotnih je bilo tudi po 15-20 duhovnikov", je povedal župnik. Iz leta v leto se je prisotnost ljudi zmanjšala in se

omejila samo na Podgoro. Kljub vsemu je bilo praznovanje res prijetno in doživeto, svoje je prispevalo tudi toplo jesensko vreme, kakršnega že dolgo ne pomnimo na tradicionalnem slavlju.

Čemažarjeve skrivnosti rožnega venca V nedeljo blagoslov 19 podob na Jazbinah

Na Jazbinah bo v nedeljo, 11. oktobra, slovesen praznik. Nadškof msgr. Dino De Antoni

bo namreč blagoslovil 19 novih poslikav - skrivnosti sv. rožnega venca, delo akad. slikarja Lojze Čemažarja. V prezbiteriju jazbinske cerkve že od leta 1993 stoji Čemažarjevo delo, ki uprizarja Marijo Pomočnico pri čudežu v Kani Galilejski. Zdravko Klanjšček, domačin, ki je tedaj izdelal podlago za fresko, je v zadnjih letih dal pobudo za novi podvig, pri čemer so ga župnik Anton Lazar in drugi vaščani radi podprli. Umetnik je tako pripravil skice novih umetnin, ki jih je škofijska komisija za cerkveno umetnost pred nekaj meseci končno le odobrila. Celotna župnijska skupnost se bo na dogodek pripravila s tridnevno. Na Jazbinah bo v petek, 9. oktobra, ob 18. uri rožni venec, ob 19. uri maša; pred njo in po

njej bo možnost za spoved; ob 20.15 bo koncert cerkvenih pesmi, na katerem bodo nastopili

trije zbori. V soboto bo ob 18. uri spoved, nato rožni venec, ob 19. maša. V nedeljo, 11. oktobra, bo ob 15. uri slavlje z mašo in škofovskim blagoslovom novih podob; navzoč bo tudi p. Leopold, frančiškan, ki bo poskrbel za majhno pripravo na dogodek. V Števerjanu bo v petek spoved ob 15. uri, ob 16. pa maša. V soboto bo srečanje z mladino osnovne in srednje šole ob 10. uri, ob 15. uri spoved za vse, ob 16. uri rožni venec in maša. V nedeljo bo sv. maša ob 10. uri. Želja g. Lazarja je, da bi tudi z novimi podobami "malo bolj vzljubili Marijo in molitev rožnega venca", da bi cerkva, ki so jo Jazbinci sami zgradili in so nanjo navezani, lahko postala cerkev Rožnovenske Matere Božje.

Foto S. Bevcar

Slovenski minister za šolstvo in šport Igor Lukšič se je 1. oktobra v ljubljanskem Grand Hotelu Union udeležil slavnostne podelitve najpomembnejših državnih nagrad na področju šolstva za leto 2009. Skupaj z dr. Pavlom Zgago, predsednikom Odbora za podeljevanje nagrad RS na področju šolstva, je podelil enajst nagrad; priznanje za življenjsko delo na področju vzgoje in izobraževanja je prejela tudi dolgoletna goriška ravnateljica Miroslava Braini. Slavja se je udeležilo lepo število učiteljev z Goriškega, zraven sta bila tudi vodja Urada za slovenske šole pri Deželnem šolskem uradu za FJK Tomaž Šimčič in pedagoška svetovalka za slovenske šole v Italiji na Zavodu RS za šolstvo Andreja Duhovnik. V obrazložitvi nagrade je bilo zapisano, da je dr. Braini "s svojim delom veliko prispevala k razvoju slovenske šole v Italiji, tako pa h krepitvi slovenske narodne skupnosti, njenega jezika in kulture". Zaslužni šolniki iskreno čestitamo!

Kaj bo, če ne bo več IRIS-a? Mnenje občinskih svetnikov SSK

Na zadnjem zasedanju goriškega občinskega sveta je bila na dnevnem redu tudi odobritev sklepa za prodajo energetske veje družbe IRIS, od katere so glavni družbeniki občine goriške pokrajine. Med temi ima občina Gorica največji delež. Do prodaje prihaja zaradi finančnih težav IRIS-a, ki so nastale v glavnem pri okoljskem sektorju oz. pri ravnanju z odpadki. Operacija se pripravlja že nekaj mesecev, manjše občine pa pri tem niso imele veliko besede, saj zaradi majhnega števila deležev,

s katerimi razpolagajo, ne morejo bistveno vplivati na to, kar izvaja dva največja delničarja IRIS-a, ki sta občini Gorica in Tržič. Trije slovenski svetniki SSK v goriškem občinskem svetu so pregledali predlagano rešitev o prodaji energetskega sektorja in pri tem ugotovili vrsto posledic, ki bodo najbolj oškodovale goriško občino. Zaradi tega so sklenili, da ne bodo podprli sklepa o prodaji, in so pri glasovanju oddali nasproten glas, kljub temu da se je svetniška skupina Demokratske stranke vzdržala.

Pred glasovanjem je svetnik Primožič obrazložil nasproten glas in ga utemeljil kot odločitev treh svetnikov stranke Slovenske skupnosti (Tabaj je bil sicer odsoten zaradi službenih obveznosti). Razlogi za to pa so v tem, da ne v sklepu ne v obrazložitvah, ki jih je občinskemu svetu posredovala občinska uprava in sam župan Romoli, ni nikjer povedano, kje bo sedež IRIS-a, saj je vse več govorilo o izselitvi iz Gorice. Huda napaka je v tem, da denar od prodaje ne bo namenjen vlogam v sektor okolja in bo preusmerjen drugam. Sam župan je navedel javna dela. Tudi ni jasnega pogleda, kakšna bo prihodnost podjetja IRIS, ko bo ostalo brez tistega dela, ki je prinašal dobiček. To bo težka posledica, zaradi katere preti nevarnost, da bodo morali goriški občani plačevati dražje us-

luge. Privatizacija sektorja energije pa postavlja še dodatna vprašanja, ki niso bila razčiščena. Občina Gorica namreč ne bo mogla več vplivati na strateške razvojne odločitve. Tako ostaja neznanka, kako bo z vzdrževanjem sedanje občinskega omrežja. Pred več leti je bilo to že v privatnih rokah in takrat so nastale velike težave prav zaradi zanemarjanja vzdrževalnih del. Sicer pa je izredno vprašljivo dejstvo, da je v goriškem občinskem svetu večinska, desnosredinska svetniška skupina podprla ta sklep, medtem ko je v ostalih občinskih svetih v pokrajini v glavnem sklep zavrnili. Še posebej je to izredno nerodno, če primerjamo, kako je bilo v Gorici in Tržiču, ki sta dva glavna delničarja podjetja za javne uslu-

Odmev na opereto ob 50-letnici Zveze slovenske katoliške prosvete

Grofica Marica, kulturni dogodek par excellence

Mati vseh kreposti je modrost. Modrost seveda nima nič skupega z Grofico Marico, pač pa je bil resnično moder tisti, ki je to znano Kalmanovo opereto postavil na oder Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Pri tem je morda manj pomembno, da gre za 50. obletnico delovanja Zveze slovenske katoliške prosvete, gre za mnogo več: gre za kulturni dogodek, ki je povezal mlado in staro na odru ter staro in mlado v dvorani. Z Grofico Marico je zadihala slovenska skupnost in radostni obrazi obiskovalcev po predstavi razodevajo, da to gledališko doživetje učinkovito briše starostne, ideološke in politične razlike. Predstava podira tudi meje v glavah, zamejci pa so s sodelovanjem čezmejcev dokazali, da enotni kulturni prostor v združenju Evropi ni več le prazna beseda. Domovina je ena nam vsem dodeljena in z goriško Grofico Marico se je slovenski prostor razprl na virtualno območje srednje Evrope, od Bratislave do Trsta, od Dunaja do Budimpešte. Predstava je s svojo živahnostjo in radoživostjo, polno ironične distance, presejala lokalno zamejenost v tradicionalno slovensko pokopališko kulturo (to najbolj poznarja kulturni položaj

Prešernovega soneta *Memento mori* v slovenski šolski tradiciji) in se odprla hedonističnemu srednjeevropskemu prostoru. Gledalec je mahoma pozabil na slovensko zaplankanost, ubožnost in siromaštvo in se poistovetil z razkošnim vsakdanom vladajočega razreda, o katerem smo Slovenci v preteklosti samo sanjali.

Bog sam ve, čemu ga je bil tja postavil. Slovenski jezik namreč, ki je pravi zmagovalac te imenitne uprizoritve, saj so govornice in peke besede v naši materinščini ravno tako dobro zvenele kot izrazi velikih, spoštovanih jezikov. V virtualnem svetu gledališke predstave je bila grofica Marica naša, je bil grof Tassilo naš, so bili naši vsi ti imenitniki, ki so marnjali po naše, po slovensko. In na koncu je ta uprizoritev, krepko presega gajoča okorno raven ljudskega odra, dokazala, da smo Primorci brez posebnih sredstev te ali one države, ki je bila vedno bolj mačeha kot mati, sposobni ustvariti velik kulturni dogodek. Dogodek, ki je najlepši obet prihodnjega obstoja, če je resnična tale misel: vsak dan je nov dan, sanje pa so večne.

Zoran Božič

Foto: DPA

Solidarnostni sklad goriške Cerkve

Ekonomski kriza ne prizanaša niti na območju goriške nadškofije. Številna podjetja so bila, so in še bodo prisiljena opustiti na desetine delavcev in uslužbencev, pa tudi neodvisni delavci se spopadajo s hudimi finančnimi težavami. Kot je že večkrat poudaril Benedikt XVI., ima kriza korenine v skopuštvi in malikovanju denarja, v kulturnem vzorcu, vezanem na svobodni trg. Spremeniti bi morali stil življenja, opustiti bi morali iskanje zasluzka za vsako ceno in tkati konkretne vezi solidarnosti in vzajemne pomoči.

Tudi zato je goriška Cerkev prek škofijske Karitas in s podporo Goriške hranilnice ustanovila solidarnostni sklad za ljudi, ki so izgubili službo. Kdor je v potrebi, lahko prejme informacije v župnijah ali prostovoljnih združenjih. Sklad upravlja Karitas, pomembno vlogo pa igrajo prav župnije in združenja, ki vložijo prošnje in s pomočjo "tutorja" spremljajo osebe v stiski. V sklad lahko prispevajo župnije, zasebne ustanove in sploh kdorkoli. Kdor ima službo, lahko tudi "podari" eno uro svojega dela v korist tistim, ki so brez službe. Več informacij v župnijah in na Karitas.

Gledališče v Doberdolu

Primorske zdrahe

V skoraj polni župnijski dvorani v Doberdolu so se v ponedeljek, 7. septembra, mladi in starejši obiskovalci do solz nasmejali ob Goldonijevi komediji Primorske zdrahe - čenče-, ki so jo s humorjem odigrali igralci dramskega odseka PD Štandrež v režiji Jožeta Hrovata. Božidar Tabaj v vlogi Lipeta Mineštre, Marko

Brajnik v vlogi adjutanta Izidorja Mortadele, odlično izpeljana vloga treh nevest in snubcev ter ostalih igralcev so navdušili gledalce, ki so uživali ob komičnem spletu in seveda srečnem zaključku treh zarok.

Zanimivo je po prireditvi srečati nasmejanega domačina na ulici, ko sprašuje: kdaj v prihodnje? V Doberdolu je

bilo zadnja desetletja malo gledaliških večerov ali vaških veselice, kot jim starejši ljudje pravijo še danes. Med številno publiko so bili tudi obiskovalci iz matične domovine, iz Brestovice, Opatjega sela, Mirna in Šempetra. Ob koncu veseloigre je z neustavljivim aplavzom šla zahvala dramski skupini iz Štandreža in prirediteljema večera, Župnijskemu svetu in družini Romana Gergoleta. Za mesec oktober je najavljen spet zanimiv večer z gostujočo skupino iz Ajdovščine. / RG

PROSVETNO DRUŠTVO
ŠTANDREŽ

**LETNI REDNI
OBČNI ZBOR**

v torek, 13. oktobra,
ob 20.30 v župnijski dvorani
A. Gregorčič v Štandrežu

Toпло vabljeni!

ZVEZI SLOVENSKE KATOLIŠKE
PROSVETE

ob njeni petdesetletnici
iskreno čestita

Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica

DRUŠTVI JADRO in TRŽIČ

vabita na

večer slovenske poezije ob mednarodni pevski delavnici

ABSOLUTE POETRY

petek, 9. oktobra 2009, ob 16.30,
trg Republike pred občino v Trziču

Prisotna bosta pesnica Liliana Visintin in kulturni delavec Aldo Rupel

Obvestila

SDZPI obvešča, da poteka vpisovanje na tečaje po univerzitetni diplomi: uporaba načinov in obvladovanje orodij komunikacije (80 ur), priprava turističnih paketov za čezmejno območje in njihova promocija (80 ur), upravljanje informacijske varnosti (60 ur). Brezplačni tečaji, ki so financirani s sredstvi Evropskega socialnega sklada, bodo potekali na goriškem sedežu SDZPI, Verdijev korzo 51 v prostorih KB Centra. Rok vpisovanja do 16. oktobra 2009. Vpis in dodatne informacije na tel. št. +39 0481 81826 ali go@sdzpi-irsip. it. Več na spletni strani www.sdzpi-irsip. it.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča vsem udeležencem izleta v Sarajevo, Medžugorje, "na mandarine" itd., da bodo avtobusi odpeljali 13. oktobra ob 4.45 s trga pred cerkvijo v Štandrežu, nato s postankom pred cerkvijo v Sovodnjah; ob 5.30 v Doberdolu prav tako pred cerkvijo. Za tržaške udeležence bo odhod na avtocesti pri Devinu blizu bencinske črpalke AGIP; za ostale pa v Bazovici nasproti Agrarie Evergreen pri lekarni ob 6.30. Organizatorji priporočajo točnost!

Romanje v Medžugorje od 9. do 12. oktobra. Odhod avtobusa z glavne postaje v Novi Gorici ob 4.45 in ob 5. uri iz Rožne Doline. Obisk krajev prikazovanj, Oaze miru in drugih znamenitosti. Celoten program vključuje potovanje, prenočitve in hrano. Cena 105,00 evrov. Državljeni iz Slovenije kot tudi iz Italije potujejo z veljavno osebno izkaznico. Prijave: Ana, tel. 05-3022503 (za Slovenijo), g. Darko, tel. 0481

32121, ali g. J. Markuža, tel. 040 229166. Z vpisom pohitite!

Darovi

Za sklad "Via di Natale" iz Aviana: namesto cvetja na grob sestre Zore Devetak darujeta Remo Devetak in Mara Fait 70 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 09.10.2009 do 15.10.2009)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored:

Petek, 9. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Zaigramo in zapojmo domače viže in napeve - Obvestila.

Sobota, 10. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 12. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Zimzelene slovenske popevke, stare in manj stare - Obvestila.

Torek, 13. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 14. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Pridobivanje apna nekoč in danes / 2. del - Izbor melodij.

Četrtek, 15. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

KONCERTNA SEZONA 2009/2010

17. oktobra 2009 ob 20.30

Orkester RTV Slovenija

koncert v sklopu festivala Kogojevi dnevi 2009
Alessandra Schettino, sopran
Ivan Skrt, klavir
Anton Nanut, dirigent

20. decembra 2009 ob 20.30

Božični koncert

St. Florianer Sängerknaben - Avstrija
Franz Farnberger, zborovodja

18. januarja 2010 ob 20.30

Carmina Slovenica - Maribor

Na juriš in the mood!
Od koračnic do swinga
Janez Dovč, harmonika
Karmina Šilec, zborovodja

6. marca 2010 ob 20.30

Solo & Orkester

Erik Žerjal, pozavna
Črtomir Šiškovič, violina
Vasja Legiša, violončelo
Sijavuš Gadžijev, klavir
Orkester Arsatelier
Marco Feruglio, dirigent

22. aprila 2010 ob 20.30

Trio in Mladinski zbor

glasbene šole Koper
Barbara Jernejčič, mezzosopran
Irena Pahor, viola da gamba
Tomaž Sevšek, čembalo
Maja Cilenshek, zborovodja

Pred vsakim koncertom predprodaja vstopnic na tel. 0481 531455
Kulturni center Lojze Bratuž - info@kclbratuz.org - www.kclbratuz.org

Zlatarna Šuligoj
Od leta 1897

URARNA ZLATARNA ŠULIGOJ
Gorica, ulica Carducci 49
Tel. 0481.535657 - www.suligoj.com

VZEMITE SI ČAS!
20% popusta za vse ure,
srebrne in jeklene nakite
na zalogi ter ugodnosti
za vse ostalo blago

LONGINES
CITIZEN

LORENZ
CASIO

Opčine / Bambičeva galerija 'Kraški' akvareli Andreja Kosiča

Goriški slikar Andrej Kosič bo do 23. oktobra razstavljal svoje akvarele v Bambičevi galeriji na Opčinah. Razstavo z naslovom Veličastni jesenski Kras so odprli v soboto, 3. oktobra, ob prisotnosti umetnika, likovne kritičarke Jasne Merku', harfistke, gojenke Glasbene matice Tadeje Kralj, ter pesnika in igralca Aleksija Pregarca, ki je podal nekaj poezij na temo jeseni.

Kljub temu da so ustvarjalni vrtinci potegnili Andreja Kosiča v različna likovna snovanja (uglašen je na postimpresionistično tradicijo, posveča pa se tudi oljnemu slikarstvu ter občasno grafičnemu oblikovanju in knjižni ilustraciji), je akvarel postal njegovo osrednje likovno izražilo. To je tehnika, ki mu je najbližja, saj je sorodna njegovim karakternim lastnostim in se v njej najbolj čutijo avtorjeva po-

tika, izrazna prepričljivost in moč. Tako Andrej Kosič govori o svetu vidnega, doživetega in

Foto Kroma

občutenega. V njegovi jasnosti in svetlosti ne odkriva le stvarnosti, temveč razkriva tudi samega sebe. Akvarel mu omogoča takojšnjo in neposredno vizuali-

zacijo: ta tehnika mu je prikladna za to, da pripoveduje najbolj pristno, in s krajino kot nenehno motivno spremljevalko pove največ. "Kosič snuje široko odprte kompozicijske zasnove. Poteze čopiča pa so variabilne; lahko so zelo drobne, opisujoče, mehke ali pa izrazite, hitre in odločne. V novejših delih nastaja zanimiv dialog med razumskostjo in spontanostjo. Kosič namreč pu-

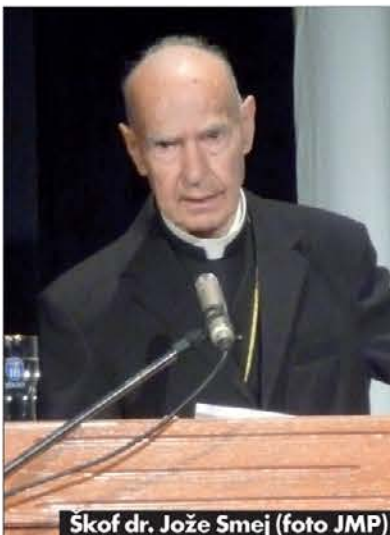
sproščenost, lahkotnosti in vitalizem", meni kritičarka Anamarija Stibilj Šajn. Andrej Kosič je torej slikar barvnih razpoloženj, je kolorist, ki vselej znova izkazuje svoj izostren občutek za barvo. V krajinski poetiki Andreja Kosiča se realnost prepleta z intimnostjo in senzibilnostjo ter staplja v metjejsko virtuoznost.

Andrej Kosič se je rodil 20. septembra 1933 v Rupi pri Gorici. Po opravljeni trgovski šoli je več let obiskoval večerne tečaje na goriškem Državnem umetnostnem zavodu. Zatem je dopolnil svojo izobrazbo s pogostim obiskovanjem ateljejev nekaterih znanih goriških slikarjev, kjer se je izpopolnjeval v različnih slikarskih tehnikah. Razstavljal je začel leta 1954. Načrtoval in uresničil je vrsto vitražev za cerkev v Rupi. Leta 1997 in 1998 je za isto cerkev naslikal tudi križev pot. Dosej je imel več kot sto samostojnih razstav doma in v tujini: povsod je prejel mnogo priznanj za svoje akvarele.

Razstava bo odprta od ponedeljka do petka od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure.

Slovenski slavistični kongres v Monoštru v Porabju O porabskih Slovencih in jeziku na robu!

Predsednica Slavističnega društva Slovenije univ. prof. Irena Novak Popov je s sodelavci letošnji kongres slavistov postavila v Monošter, mesto ob Rabi na Madžarskem, kjer živijo tudi prijazni slovenski ljudje. To so ljudje, ki živijo dostojanstveno, a skromno, brez nepotrebnega jokanja in stokanja, na robu, a živi in vitalni so, o čemer smo se lahko prepričali v živo konec minulega tedna! Naslov kongresu je organizatorica s sodelavci dala Slovenski mikrokozmos - medetični in medkulturni odnosi in ga seveda razdelila na dva dela, na leposlovnega in na jezikoslovnega, predvsem pa je bil to slavistični kongres, ki je hotel

Skof dr. Jože Smej (foto JMP)

doprinesiti nova vedenja in spoznanja o porabskih Slovencih ter

pesnikov Svetlani Makarovič in Danetu Zajcu. Seveda ne samo o tem, a dejstvo je, da je prof. Irena Novak Popov prvič na kongres slavistov povabila tudi časnikarje, odgovorne urednike tistih medijev, ki delujemo na robu slovenskega sveta. Prišli smo: Marijana Sukič, urednica in gonilna sila Porabja, tednika porabskih Slovencev, radijska urednika Dušan in Francek Mukič iz Porabja, Jole Namor za Novi Matajur, Lucija Trusgnach za društvo Ivan Trinko iz Čedad, Marij Čuk za Radio Trsta A in slovensko televizijo deželnega RAI postaje v FJK, Jurij Paljk za naš tednik, Bojan Wakounig za koroški slovenski Radio 2 in Hanzi Tomažič za tednik krške škofije Nedelja iz avstrijske Ko-

Prof. Irena Novak Popov (foto JMP)

roške. Spregovorili smo o težavah in uspehih, predvsem pa o jeziku na skrajnem robu slovenskega sveta, predstavili naše medije in se soočili tudi s tem, zakaj nekateri objavljajo tudi zapise v narečju in drugi samo v pravilni slovenščini. Bilo je lepo, predvsem pa poučno. Iz našega prostora je dr. David Bandelj imel predavanje o perspektivah sodobne poezije Slovencev v Italiji, sicer pa sta bila na kongresu prisotna tudi prof. Boris Pangerc in prof. Miran Košuta. Na kongresu so nagradili tudi dr. Jožefa Smeja, slovenista in mariborskega pomožnega škofa, za življenjsko delo, Marijano Sukič za zasluge pri ohranjanju slovenske manjšine v Porabju ter Francka Mukiča za posebne zasluge pri ohranjanju slovenske manjšine v Porabju.

Foto JMP

Od 12. do 20. oktobra Spored Primorskih dnevov na Koroškem

Štirinajsti Primorski dnevi na Koroškem, ki jih prirejajo Krščanska kulturna zveza, Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici in Slovenska prosveta v Trstu, se bodo letos začeli v ponedeljek, 12. oktobra. Ob 11. uri bo v Tischlerjevi dvorani v Celovcu odprtje Primorskih dnevov na Koroškem s predstavitvijo treh knjig (Po sledih Fatamorgane Eveline Umek, Založba Mladika, Trst; Slovenska govorica v Ovčji vasi dr. Nataše Komac, dr. Vere Smole, dr. Karmen Kenda Jež; Tone Kralj, Cerk-

vene poslikave na Goriškem, Tržaškem in Kanalski dolini Vere Korišič Zorn, GMD). Glasbeni okvir bodo ponudili Elisa Kandutsch, Giulia Lister, Manuel Figlioli (Glasbena matica, glasbena šola Tomaž Holmar v Kanalski dolini). V sredo, 14. oktobra, bo v Ražunovi dvorani v Št. Petru ob 10. uri otroška predstava Medvedek Pu (Trst), nastopa Slovenski kulturni klub iz Trsta. Istega dne bo v prostorih višje šole Št. Peter ob 10.30 in ob 11.30 literarno branje (Jurij Paljk in Andrej Kralj, Gorica). Ob 19.

uri bo v prostorih KSŠŠK (Tarviserstraße 16) še literarno branje (Jurij Paljk in Andrej Kralj), sledi koncert dekljskega zbora Bodeča neža z Vrha Sv. Mihaela (občina Sovodnje, Gorica). V ljudski šoli v Bilčovcu bo v petek, 16. oktobra, srečanje glasbenih šol, na katerem bodo nastopili učenci Slovenske GŠ na Koroškem, Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice in Glasbene matice iz Trsta; soprireditelj srečanja je SPD Bilka v Bilčovsu. V soboto, 17. oktobra, bo na sporedu srečanje odborov Krščanske kulturne zveze, SNI Urban Jarnik, Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Slovenske prosvete iz Trsta in Slovenskega kulturnega središča Planika iz Uke; na programu je tudi izlet po poteh Valentina Omana. V nedeljo, 18. oktobra,

bo dramski odsek PD Štandraž ob 19. uri v farni dvorani v Selah uprizoril komedijo Kaj bodo rekli ljudje; soprireditelj KPD Planika Sele. V ponedeljek, 19. oktobra, bo ob 18. uri v Mohorjevi knjižnici v Celovcu odprtje razstave del Paole Bertolini Grudina in Walterja Grudine; glasbeni okvir Michele Schincariol. V torek, 20. oktobra, bo ob 19. uri v Tischlerjevi dvorani v Celovcu srečanje-okrogla miza na temo "Pomen prisotnosti predstavnikov samostojnih političnih strank SSK in EL v občinskih upravah"; nastopata obe narodni stranki, EL in SSK (Vladimir Smrtnik in Damjan Terpin) s svojimi izvoljenimi župani: Franc Jožef Smrtnik, Francka Padovan, Fulvia Premolin in Marko Pisani. Sledi konec Primorskih dnevov.

Kratke

Revija Mladika / Literarni natečaj 2009

1. Revija Mladika razpisuje XXXVIII. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.
2. Na razpolago so naslednje denarne nagrade: PROZA (prva nagrada 400 evrov, druga nagrada 300 evrov, tretja nagrada 250 evrov) PESMI (prva nagrada 200 evrov, druga nagrada 150 evrov, tretja nagrada 100 evrov)
3. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov MLADIKA, ulica Donizetti 3, 34133 TRST, do 1. DECEMBRA 2009. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani (oziroma 30.000 znakov), ciklus poezije pa naj predstavlja samo izbor najboljših pesmi (največ deset). Tekste lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov: redakcija@mladika.com
4. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: pisatelj Alojz Rebuta, prevajalka prof. Diomira Fabjan Bajc, pisateljica Evelina Umek, prof. Marija Cenda ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.
5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku - Prešernovem dnevu - na javni prireditvi in v medijih. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 2010. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo. Rokopisov ne vračamo!

In memoriam Novella Cantarutti (1920-2009)

V devetdesetem letu starosti je preteklega 20. septembra v Vidmu utihnilo srce furlanske pesnice, pisateljice in publicistke Novelle Cantarutti. Cantaruttijeva se je rodila v Spilimbergu leta 1920 v antifašistični družini. Literarno se je začela udeleževati že v mladih letih, in sicer ob koncu druge svetovne vojne, ko je pristopila k literarnemu gibanju Pier Paola Pasolinija Academiuta di lenga furlana. Academiuto je Pasolini ustanovil tik pred koncem druge svetovne vojne v zaselku Versuta, nedaleč od kraja Casarsa della Delizia pri Pordenonu. Literarni kritiki in zgodovinarji Cantaruttijevi priznavajo predvsem veliko ustvarjalno neodvisnost, saj je že pred koncem Academiute znala zapluti v samostojne ustvarjalne tokove, v 50. letih pa se je kljub temu znala približati skupini ustvarjalcev iz kroga Risultive, ki ga je tedaj vodil duhovnik Giuseppe Marchetti. Različica furlanščine, v kateri je Cantaruttijeva ustvarjala, je bila govorica njene matere, ki je prihajala iz kraja Navarons v dolini reke Meduna. Cantaruttijeva je večino svoje poklicne poti preživela kot profesorica na višji srednji šoli Arturo Malignani v Vidmu, na literarnem področju pa je bila znana predvsem kot pesnica, veliko navdiha za svoja prozna dela je črpala iz ljudske zakladnice. Prištevamo jo lahko zato tudi med zbirateljice ljudskega slovstva.

Njeno zbrano delo na pesniškem področju je leta 1989 izšlo v zbirki z naslovom In polvara e rosa (V prahu in cvetju), l. 1997 pa je svojo raziskovalno dejavnost na področju ljudskega slovstva zaokrožila v zbirki Sfueis di chel atri jeir (Listi od predčerašnjim). V slovenščini sta do danes izšli dve njeni kratki zgodbi, in sicer Pripeka, ki jo je leta 2002 za revijo Primorska srečanja prevedel Milko Matičetov, ter Mojster v izdelovanju teras, ki jo je letos spomladi objavila revija Sodobnost, za njen slovenski prevod pa je poskrbel Primož Sturman. (bt)

Predstavitve zanimivega slovarja v vasi Ter

Gradivo za Glosarij terskega narečja je dal poljski jezikoslovec Jan Baudouin de Courtenay, ki je Benečiji in Reziji posvetil marsikatero raziskovalno delo. V našem primeru gre za slovar, pravzaprav bogat izbor besedišča iz tega predela videmske pokrajine, ki je nastajal v letih 1873-1901, izid knjige pa je omogočilo delo Liliane Spinozzi Monai, ki se je omenjeni figuri večkrat posvetila in je za svoj zadnji trud našla potrebno gradivo, in sicer več kot 7.000 kartončkov, v arhivu akademije v Sankt Petersburgu. In nabralo se je kar 700 strani za knjigo, ki jo je izdal furlanski univerzitetni konzorcij in želi biti tudi poseben poklon raziskovalcu, ki je umrl pred 80 leti. Ob samem besedišču in zapletenem fonetskem izpisovanju, za kar so ji priskočili na pomoč jezikoslovci ljubljanskega inštituta Frana Ramovša, imamo vpogled tudi v specifične terske narečja, v toponime in ledinska imena, slovnico, hišna imena, na koncu pa sta kazali s slovenskimi in italijanskimi termini. Predstavitve je potekala v vasi Ter, ki je nedaleč od Barda, pri okrogli mizi, ki je potekala v italijanskem jeziku, so sodelovali trije profesorji z videmske univerze, in sicer Mauro Pascolini, Giorgio Ziffer in Roberto Gusmani, ob njih pa še Viljem Černo, ki je povedal, da se s tem delom terskemu narečju, ki je neizpodbitno slovensko in blizu rezijanščini, ponovno vrača življenje. Prisotne sta nagovorila tudi ravnatelj inštituta Frana Ramovša Marko Snoj in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu RS Boštjan Žekš,

Viljem Černo (foto DPD)

ki je poudaril pomen znanstvenih publikacij, ko gre za tematike, ki so prepojene s čustvenostjo, kakršna je npr. debata o slovenski tipologiji narečij v videmski pokrajini. Glede tega je tudi pomembno dejstvo, da je slovar izšel v sodelovanju z videmsko univerzo.

Gorica / Premiera operete Grofica Marica

Eksplorzija temperamentne živosti in mladostne svežine

Foto DPD

Da Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice lahko, kljub vsesplošni krizi, s svetlimi mislimi zre v prihodnost, je jasno dokazala radoživa premierna uprizoritev operete Grofica Marica, ki so jo v petek, 2. oktobra, na odru goriškega Kulturnega centra Lojze Bratuž z navdušenim zagonom sooblikovale mlade sile, prav te, ki velikodušno in širokopržno razdajajo svoje talente v društvih, včlanjenih v Zvezo, in jim ni žal nameniti svoj prosti čas prostovoljnemu in nikdar dovolj priznanemu delu, da bi se na tem kočniku primorske zemlje ohranjale slovenska istovetnost, naša bogata zgodovinska preteklost in kulturna dediščina ter se ob svežih

Zlati jubilej, pol stoletja bogatega ustvarjalnega vzpona, je ZSKP, kot že ob drugih takih slovesnih priložnostih, obeležila z odrsko postavitev operete, ki je med umetniškimi zvrstmi najbolj primerna, da strne v svoj ustvarjalni krog najboljšo glasbene, pevske in gledališke moči, ki kot žuborec slap privlivajo svežino v neprekinjeni tok delovanja naših društev. Iz operete zakladnice se je tokrat kot velik izziv prikazalo delo madžarskega skladatelja Emmericha Kalmana (1882-1953), Grofica Marica, ki ni bilo še nikdar v celoti izvedeno v slovenščini. Prevod izvirnega besedila Juliusa Brammerja in Alfreda Grünwalda v naš materni jezik je bil zupan pesniškemu peresu, Ivanu Tavčarju iz Tržaške, ki je vse prej kot lahko nalogo spretno opravil, tudi ob navseh - kar se tiče ritma, ki

B. Tabaj, M. Zavadlav in N. Pintar

izvirnih vedno znova oplajale in se v naprej trdozvočno pretakale iz roda v rod.

ga zahteva glasbena zgradba operete - Hilarija Lavrenčiča, kateremu je Zveza, kot že večkrat, s popolnim

zaupanjem prepustila dirigentsko paličico, saj je že v drugih uspešno izvedenih operetah izkazal svojo nagnjenost do tega glasbenega žanra, za izvedbo in interpretacijo katerega si je doberšno mero izkušnje pridobil v svojem poklicnem delu v italijanskem tržaškem gledališču Verdi. Tudi tokrat je s suverenostjo in z odličnim smislom za ritmično dinamiko vodil 45-članski orkester Arsatelier, ki uspešno združuje mlade glasbenike slovenske in italijanske narodnosti iz našega širšega, tudi čezmejnega prostora in se je že večkrat izkazal pri podobnih podvigih. Že privlačni uverturni stavki so poslušalce zvalili v začetek prejšnjega stoletja, ko so pri skladateljih tega žanra - v srebrni dobi operete, kot je zapisano v z barvnimi fotografijami obogatene programskem listu, ki ga je izdala ZSKP ob premieri operete - še odmevali lahkotni zvoki valčka, ki se pri Kalmanu prijetno družijo z madžarskim melosom. Ta je živahen in temperamenten, še posebno, ko v njem odmevajo ritmi čardaša, madžarskega plesa s počasnim uvodom in hitrim glavnim delom. Tako se za sanjavimi melodijami v opereti Grofica Marica vrstijo glasbeni deli, polni ognjevitosti, ki jo je šest plesalk skupine AŠKD Kremenjak iz Jamelj pod vodstvom Jelke Bogatec in ob koreografskih zamislih Caroline Bagnati - le-ta je v plesni krog zvalila tudi ostale protagoniste -, vtisnilo v plesne vrtnice, v katerih se je znašel tudi slavni kankan. Dirigentska paličica je seveda segla tudi do solistov in pevcev. Pisano družščino cigánov in meščanov so ustvarili mladi pevci zborov Hrast iz Doberdoba, Lojze Bratuž iz Gorice, F. B. iz Števerjana, Bodeča neža z Vrh Sv. Mihaela, Podgora, Štandrej in Akord iz Podgore. Ti so napolnili oder z radostno, igralsko aktivno prisotnostjo in z glasovno ubranostjo dopolnjevali

tagonistko, vzvišeno, gospodovano, večkrat ujedljivo in zelo muhasta grofica Marica, katere težko obvladljivi značaj zmečajo ljubezenske klice, je s profesionalno natančnostjo, dovršenostjo in spontanizmom zelo povedne obrazne mimike očarljivo odigrala in seve-

da s polnim, kultiviranim sopranom temperamentno in tudi v visokih legah lahkotno odpela gostja z Idrijskega Elvira Hasanagič, ki ob študijskem dopolnjevanju oblikuje svoj pevski slog v Münchenski operni hiši. Njena Marica zna biti odbijajoče objestna in trda gospodariča, pa tudi ognjevitva Madžarka, hkrati pa mehka in trpeča, po iskreni ljubezni hrepeneča mlada dama. Nič manj glasovno prodoren in prožen, pa tudi igralsko prepričljiv ni bil niti Sebastijan Podbregar, mladi gost, ki poklicno nastopa tudi v ljubljanski Operi. V oboževanega grofa Tassila, ki se pretvarja, da je le grofičin oskrbnik, je v il v pravih trenutkih pretehtano mero otožne vdanosti v nemilo usodo, pa tudi neugaslega plemiškega ponosa. Njegovo še z otroško naivnostjo prepojeno sestro Lizo je ljubko orisala mlada tržaška pevka Mojca Miličič. Živčnega, samovšečnega kneza Moritza, enega izmed toliko oboževalcev grofice Marice, je v karikaturno prevleko odel Nikolaj Pintar, ki je nepozaben komičen okrušek ustvaril v družbi mojstra ljubiteljske go-

riške, pa tudi širše gledališke scene, Božidarja Tabaja. Ko se naš priljubljeni, izraziti komedijant prikaže na odru - pravzaprav že, ko je slišati njegov glas iz zakulisja -, otovorjen s kovčki kot baron Koloman Zsupan, o katerem je grofica Marica mislila, da živi le v Straussovi opereti Cigan baron, in si ga je zato izbrala kot namišljenega za-

M. Černic in N. Pintar

S. Podbregar in E. Hasanagič

ročenca, se začne nezadržni preplet komičnih trenutkov, ki doživijo vrhunec v pevskem duetu in grotesknem plesu z grofico Marico, ki jo neredni oboževalec iz Varaždina vneta vklene v vrsto klobas. Ta prizor, kot tudi marsikateri drug s hudomušno ironičnim pridihom, sproži spontan aplavz navdušene publike, ki ne more zadržati smeha niti, ko se proti koncu operete na odru pojavi princesa Božena. Drobno vlogo, sicer zelo pomembno za dokončni razvoj ljubezenske štrene in celotne vsebine, je z odločnostjo praktične ženske, ki ve, kako se svet suče, vziveto odigrala Majda Zavadlav, kateri je kot senca vdani stal ob strani zvesti strežnik Penizek, ki je v visoki, suhi postavi Marka Černica našel primernega dvojnika. Pravi humoren bisereček je tudi ples, v katerem se zapletejo prav grofica Božena (Zavadlavova), baron Koloman (Tabaj), knez Moritz (Pintar) in Penizek (Černic). Posebno mesto ima v vsebinskem prepletanju

bor zelo lepo krojenih kostumov in oblek iz fundusov SNG Opera in balet Ljubljana ter SNG Nova Gorica sta premišljena in z okusom opravili Nevenko Tomašević in Irena Princi. Kompliciran "mehanizem" operete, pri kateri je na odru in v zadržju sodelovalo več kot 150 ljudi, je usklajevala asistentka režiserja Irena Ferlat. Za uglajeno scensko in svetlobno podobo uprizoritve so zaslužni še korepetitorja Michela De Castro in Beatrice Zonta, šepetalki Katja Dorni in Marinka Leban, Niko Di Battista, Joško Kogoj, Franko Kogoj, Matjaž Pintar (odrski mojstri), Igor Devetak, Niko Klanjšček, David Vizintin (luči in zvočni efekti), glasbeni asistent za razsvetljavo Aljaž Srebrnič in frizerka Maura Delpin, ki je z Moniko Zajšek tudi maskirala nastopajoče.

Opereta s svojo glasbeno spevnostjo, bogato vizualno podobo in čudovitim igralskim žarom je gotovo prekosila vsa pričakovanja občinstva, ki se je oblikovalcem prisrčno zahvalilo z dolgotrajnim, tudi ritmičnim ploskanjem, kar je priklicalo izvajalce nekajkrat na oder za poklon. Pri tem se je dirigentu Lavrenčiču, koreografiji Bagnati in scenografu Starcu pridružil tudi režiser Aberšek, kar je treba zapisati v kroniko, ker se sicer sam ob takih priložnostih nikdar ne pojavi na odru! Kdor še ni okusil dveurnega vsestranskega umetniškega užitka na premieri 2. ali na ponovitvah 4. in 6. oktobra, si opereto lahko ogleda v nedeljo, 11. oktobra ob 17. uri (na nedeljski ponovitvi so nastopajoči javno in globoko obžalovali, da v Primorskem dnevniku ni bilo nobenega zapisa in ne fotografije o premieri). Res moramo biti ponosni na našo Zvezo in vsa naša društva, ki so ure-

C. Bagnati in H. Lavrenčič

sničila tak širokopotezni glasbeno-gledališki načrt, o realizaciji katerega si naši italijanski someščani v svojih kulturnih krogih gotovo ne upajo niti sanjati!

Iva Koršič

Tudi ugledni gostje na premieri Grofice Marice

Na povabilo Zveze slovenske katoliške prosvete, v imenu katere je v slovenščini in italijansko publiko in ugledne goste pozdravila in nagovorila predsednica Franka Padovan, se je premierne večera udeležilo mnogo znanih osebnosti iz slovenskih in italijanskih kulturnih in družbenopolitičnih krogov Goriške, Tržaške in Slovenije. Našo domovino so zastopali Breda Mulec, predstavnica kabineta Ministrstva za Slovence v zamejstvu in po svetu, Bojana Cipot, konzulka Republike Slovenije v Trstu, Rudi Merljak, predstavnik Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, Miro Petek, predsednik komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Od predstavnikov medijev naj omenimo Jožeta Možina, direktorja RTV Slovenije. V dvorani so bili med drugimi še goriška prefektinja Augusta Morrosu, goriški župan Ettore Romoli, predsednik Goriške pokrajine Enrico Gherghetta, pokrajinska odbornica SSK Mara Černic, deželni svetnik SSK Igor Gabrovec, občinska odbornica Silvana Romano, evropska poslanka Demokratske stranke Debora Serracchiani, direktor SNG Nova Gorica Jožko Čuk, stalni dirigent SNG Opera in balet Ljubljana Igor Švara, občinska svetnica SSK Marilka Koršič in Silvan Primožič, deželni tajnik SSK Damijan Terpin, deželni predsednik SSO Drago Štoka, goriški pokrajinski predsednik SSO Valter Bandelj, predsednik Slovenske prosvete iz Trsta Marij Maver, predsednik Krščanske kulturne zveze iz Celovca Janko Zerzer, predsednik Svetovnega slovenskega kongresa za Goriško Marjan Terpin, predsednica ZSKD za Goriško Vesna Tomšič, predsednik SKGZ za Goriško Livio Semolič, ravnateljica Večstopenjske šole s slovenskim učnim jezikom iz Gorice Elisabetta Kovic.

Podžupanja Mestne občine Nova Gorica Darinka Kozinc je stopila pred mikrofona in čestitala Zvezi za jubilej, ki je priložnost za "pogled nazaj in naprej" z mislijo, da je treba vztrajati in iti zmeraj dalje v upoštevanju Trubarjevega gesla "Stati inu obstati". V trajen spomin na ta pomembni mejnik je Zvezi darovala likovno delo slikarke Metke Erzar.

Kratki

"Eppur si muove..." / Nekaj se premika z Narodnim domom pri Sv. Ivanu

"Eppur si muove" bi lahko, prosto po Galileju, parafrazirali dogajanje v zvezi z nekdanjim Narodnim domom pri Sv. Ivanu, ki ga je državni zaščitni zakon namenil v uporabo slovenski narodni skupnosti. "Funkcionarji deželnega ravnanstva za premoženje so si v minulih dneh temeljito ogledali poslopje in med drugim ugotovili, da je stanje slabše od predvidenega", sporočata deželni svetnik Igor Gabrovec in tržaški tajnik SSK Peter Močnik, ki stvari neposredno sledita v stalnem stiku s pristojno deželno službo. "Pravzaprav je prišlo na dan celo to, da katastrski tlorisi ne odgovarjajo stanju v naravi. To pomeni, da bo potrebno celotno poslopje še najprej na novo izmeriti. Obenem so delavci že poskrbeli za delno počiščenje nekaterih prostorov in zavarovanje ostalega. Tehniki so pregledali tudi ostrežje in sestavili bogato fotografsko gradivo, ki bo sedaj služilo za pripravo verodostojnega proračunskega obnovitvenega predloga načrta", sta po soočenju s pristojno deželno direkcijo sporočila Močnik in Gabrovec. "Pri pisanju zaščitnega zakona očitno ni bilo upoštevano, da pri svetoivanskem Narodnem domu gre za ruševino, zato tudi postavka za financiranje obnovitvenih del ni bila nikjer točno določena", ugotavlja deželni svetnik SSK Igor Gabrovec. Poslopje je bilo po zaslugi prizadevanj pokojnega deželne svetnika Mirka Špacapana in Petra Močnika že pred leti uradno preneseno v last Dežele, ki se je politično obvezala, da bo stavbo obnovila z lastnimi sredstvi. "Medtem se je spremenila politična slika in z njo so zaškrpale tudi obveze, ki pa ne morejo splahnuti", ugotavljata Gabrovec in Močnik. Pomembno je, da sta krovni organizaciji že pred leti izdelali in posredovali deželni upravi okvirni načrt, ki dokaj podrobno evidentira možne uporabnike in torej praktično namembnost pomembnega zgodovinskega sedeža Slovencev na Tržaškem.

Glasbeni večer v Zgoniku

Pred praznikom župnijskega zavetnika nadangela Mihaela smo imeli 28. septembra zvečer glasbeni večer. Najprej je g. Mirko Butkovič izvajal koncert na orglah iz skladb Bacha, Scheidemana, Scarlattija, L. van Beethovna in Petra Corneta. Prisluhli smo melodijam od nežnih akordov in igrivih interludijev do končne močnejše Salve Regina. G. Butkovič je mojstrsko znal izvesti iz orgel, ki so stare že 120 let, lepe in prijetne melodije. V drugem delu večernega koncerta je nastopila Mlajša Dekliška pevska Skupina (MDPS) Vesela pomlad po vodstvom dirigentke Mire Fabjan.

Dekleta so s prijetnim dekliskim glasom zapela najprej tri pesmi nabožne vsebine, nato še šest pesmi slovenskih skladateljev in končno moderno Vox tronica skladatelja Tobina Stokesa. Bil je prijeten večer, ko smo doživljali nekaj lepih trenutkov ob orgelski glasbi in lepih ter ubranih glasovih mladih deklet. Sakralna glasba se je prepletala s slovenskimi pesmimi in končnim modernim finalom. Pohvala gre vsem nastopajočim. / JM

SSK Sekcija za Vzhodni Kras o regulacijskem načrtu

Občinske urade je treba zasipati z ugovori!

Nov regulacijski načrt tržaške občine predstavlja frontalen napad ne le na manjšino, ampak tudi na teritorij, saj korenito posega v razvojne možnosti kraškega področja.

Stranka Slovenska skupnost takole ocenjuje variante regulacijskega načrta, ki je že poleti razvnela duhove zlasti prebivalcev vzhodno kraškega rajonskega sveta: stranka lipove vejice zato poziva občane bodisi slovenske bodisi italijanske narodnosti, naj svoje nasprotovanje udeležijo na podlagi čim večjega števila ugovorov: čim večje bo število tovrstnih postopkov, tem bolj bo pristojnim očitna strateška napaka, ki so jo storili pri samovoljnem, nelojalnem in megljenem načrtovanju prihodnosti kraškega predela tržaške občine.

Slednje ugotovitve je izrekel pokrajinski tajnik SSK Peter Močnik na javni razpravi, ki jo je sekcija SSK za vzhodni Kras priredila v torek, 29. septembra, v Prosvetnem domu na Opčinah. Večera se je udeležilo res veliko število ljudi, kar pomeni, da občanom ni vseeno, kam krmari kapetan Dipiazza ladjo – občino Trst. "Bolj kot regulacijski načrt tržaške občine je to načrt samega župana Dipiazza, ki obenem upravlja še urbanistični resor in odborništvo za javna dela. Očitno je, da je on dal navodila občinskim funkcionarjem, kako načrt izpeljati", je uvodoma pojasnil pokrajinski tajnik SSK Peter Močnik, ki varianti očita pomanjkanje vsakršne zveze z dejanskimi potrebami občanov vzhodnega Krasa. Regulacijski načrt v bistvu razveljavlja prejšnjega, ki je pred-

videval trgovski in obrtni razvoj Krasa. "Kaj pa turistične in kmetijske potrebe naših ljudi", se je vprašal Močnik. "Župan Dipiazza se hvali, da je znižal gradbeno

podrobno razčlenil postavke variante regulacijskega načrta po posameznih vaseh in izračunal, da je vzhodnokraški teritorij tržaške občine v preteklosti žrtvo-

Peter Močnik in Marko Milkovič (foto IG)

kubaturu na Krasu, kar se zdelač ni res: gradbena kubatura ostaja v bistvu ista, edina razlika pa je v tem, da se je slednja premaknila v škodo domačinov", je dejal pokrajinski tajnik in obrazložil, da bodo zaradi tega trpele škodo zlasti družine, ki so vrsto let čakale na odobritev svojih načrtov, da bi zvečali lastna gospodinjstva v družinske namene. "Okoristila se bodo zato velika gradbena podjetja in spekulanti. Očiten je primer Banov, kjer bi na območju kasarne zgradili naselje za okrog 1000 prebivalcev: "To so posli, ki presegajo delovni nivo krajevnih podjetij. V take načrte se lahko podajo le veliki gradbeni koncerni".

Predsednik vzhodnokraškega rajonskega sveta Marko Milkovič je

val kar četrtino svojega ozemlja v korist najrazličnejših infrastruktur. Sedanja varianta pa oškoduje kraško prebivalstvo za kar 70 milijonov evrov! Za regulacijskim načrtom se torej skrivajo politične namere, da bi spremenili obstoječe volilno ravnovesje v prid vladajoči občinski koaliciji, saj je vsem znano, da so prebivalci kraških vasi večinoma pripadniki slovenske narodnosti. Napad na teritorij je zato napad na manjšino. Močnik je pripomnil, da je načrt prav zato neskladen z veljavno zakonodajo na državni in evropski ravni: "Zaščitni zakon trdi, da je država primorana skrbeti za zgodovinske in kulturne značilnosti teritorija, kjer je manjšina naseljena; okvir evropske kon-

vencije za zaščito narodnih manjšin iz leta 1995, ki jo je Italija osvojila, pa prepoveduje take urbanistične posege na območju manjšine, ki bi oškodovali njen etnični sestav.

Peter Močnik je tudi obnovil postopek sprejetja regulacijskega načrta, ki je že prestal prvo odobritev: po tej je vmesna faza, v kateri lahko dežela – v primeru, da ima regulacijski načrt za nezakonitega – predstavi svoje ugovore. Navadne ugovore pa lahko predstavijo tudi občani, ki se jih

načrt le posredno tiče. Kdor pa je lastnik nepremičnine in je zaradi vinkulacije načrta oškodovan, pa lahko predstavi t. i. nasprotovanje. "Močnik je mnenja, da je regulacijski načrt tako 'pomanjkljiv', da ga bo že dežela demantirala; veliko bo po Močnikovem mnenju tudi nasprotovanj s strani zainteresiranih in občinski svet bo pri glasovanju posameznega nasprotovanja presneto pazil, da ne bo zaradi tega imel v prihodnje sitnosti na sodišču.

Prikladno sredstvo za demonstrativno akcijo proti sprejetju regulacijskega načrta v prvi rundi predstavljajo zato ugovori, ki imajo sicer bistveno manjšo težo kot nasprotovanja, s simbolnega vidika pa lahko

marsikaj povedo o priljubljenosti župana in njegove uprave: "Čez poldrugo leto bodo v Trstu občinske volitve: nobena koalicija ne bi rada šla na volitve vedoč, da ji tolikšno število občanov tako ostro nasprotuje", je dejal Močnik, ki je prisotne povabil, naj koristijo strokovno podporo stranke Slovenska skupnost pri izpolnitvi ugovornih obrazcev.

Če se je župan Dipiazza odločil za frontalen napad na manjšino, naj sedaj čaka na protinapad: verjeti je, da slovenska narodna manjšina ne bo sama stopila v to bitko. Ko je govor o prelepem Krasu, je tudi marsikateri občan italijanske narodnosti pripravljen se zanj boriti...

Igor Gregori

POGOVOR Pred svojim odhodom je škof Ravignani sporočil, da...

G. Jakomin je bil imenovan za monsinjorja

Po tiskovni konferenci, na kateri je škof Ravignani predstavil slavnostno bogoslužje, s katerim je v nedeljo, 4. oktobra, nov tržaški škof msgr. Crepaldi prevzel dušnopastirsko oskrbo škofije, je bil škedenjski kaplan g. Dušan Jako-

min poklican v urad apostolskega administratorja, ki mu je osebno sporočil nepričakovano novico. Škedenjskega kaplana bomo odslej imenovali monsinjor! "Kar obstal sem", nam je zaupal gospod ali bolje... msgr. Jako-

min. "Večkrat sem prosil, naj bi tega častnega naslova ne bil deležen. Prvič mi je to čast ponudil nekdanji škof Lovrenc Belomi".

Zakaj pa ste ta naslov odklonili?

Vedno sem bil prepričan, da bi ta naslov doživljal s težkim srcem. Vsekakor se škofu Ravignaniju iz srca zahvaljujem. 17. av-

gusta je bil v Rimu sprejet sklep. Škof Ravignani pa mi je lepo novico želel sporočiti ob koncu svojega tržaškega škofovanja.

Si je ravno dosedanji škof prizadeval za to imenovanje, kajne?

Tako. Povedal mi je, da si naslov monsinjorja zaslužim za svojo kulturno dejavnost. A ponavljam: naslova nisem sploh pričakoval, niti se nisem zanj ogreval. Ta čast ne sodi v moj način razmišljanja.

Iz vaših besed bi lahko razbrali kakšno posredno kritiko

Cerkvi in njeni ureditvi...

Sploh ne. Izogibam se zgolj takim naslovom, ki bi lahko skazili v človeku ponižno delavnost.

Poznani ste po tem, da ste ob vašem dušnopastirskem delu neutrudno opravljali tudi veliko kulturno in publicistično dejavnost: to pa vendar kaj pomeni.

Naj to sodijo drugi...

IG

Foto IG

POGOVOR Matjaž De Luisa

Zadovoljen sem bil, ko je izšel moj prvi članek

Matjaž De Luisa, dijak jezikovne smeri znanstvenega liceja France Prešeren, je poletne mesece preživel na naši tržaški redakciji, kjer je pobliže spoznal delo pri našem tedniku. Ob koncu poletne prakse smo mu postavili nekaj vprašanj.

Kako bi nam predstavil svojo izkušnjo na poletni praksi v naši tržaški redakciji?

Letošnja delovna praksa pri Novem glasu je bila zame popolnoma nova in posebna izkušnja. V prvi osebi sem bolje spoznal časnikarski svet: kako iz zapiskov prihaja konkretno do članka in nato objave. Prišel sem v stik z za-

pleti, s težavami in vsem mogočim, kar se skriva za končno obliko časopisa.

Kaj si odnesel od te izkušnje?

Naučil sem se, kako se sestavi uspešen članek, kar sem kasneje tudi naredil. Tako sem se odločil, da bom tudi sam poskusil napisati članek o Taboru za višjo šolo in univerzo. Največ časa mi je vzel zbiranje podatkov oz. zapisovanje najpomembnejših trenutkov. Zavedel sem se, kaj pomeni zapisati zares pomembne dogodke, ostale pa pustiti ob strani. Vsaj zame je bil ta postopek težak, saj so bili na prvi pogled vsi dogodki in trenutki pomembni. Po nekaj poskusih pa sem končno imel pred

Foto IG

sabo zares važne trenutke tabora in sem lahko počasi začel sestavljati članek, kot se spodobi, seveda s pomočjo časnikarja, ker sam skoraj gotovo ne bi bil zmožen sestaviti zapisa.

Kateri je najlepši spomin, ki ga boš na podlagi te izkušnje ohranil?

Najlepši spomin, ki mi bo ostal v srcu, je dan, ko je izšel moj prvi članek. Bil sem vesel, srečen in hvaležen za pomoč, ki sem jo dobil za sestavo članka. Bil je zares lep trenutek, ki ga ne bom nikoli pozabil.

Izkušnja je bila zame tudi poučna. Obogatil sem svoje znanje o časopisih, člankih ipd. Sedaj imam še en plus za naprej, za življenje. Ker nam ni dano vedeti, kaj se lahko zgodi v prihodnosti, je vedno bolje biti pripravljeni na več možnosti.

Ko si pred meseci prestopil prag redakcije, si nam zaupal, da rad pišeš. Ali misliš, da je ljubezen do pisane besede razširjena med tvojimi vrstniki, ali je dandanes pisanje podvrženo zgolj logiki krajsih sporočil (SMS-ov) oz. mailov?

Mladi smo dandanes gotovo bolj vezani na SMS-je, vendar pa obstajajo izjeme, ki vseeno radi pišejo na navaden list papirja.

Tako kot jaz gojijo številni moji vrstniki ljubezen do pisanja, kar je za današnje razmere skoraj izredno. Izredno je zato, ker je pisanje na roko utrudljivo, v smislu, da se roka hitreje utruji, če pišemo na papir, kot pa če svoje sporočilo strnemo v SMS, ki po navadi sloni na kodah oz. domnenjenih zlogih. Na tak način skrajšamo čas, ki ga porabimo za pisanje. Dandanes uporabljamo mladi pisma za zelo pomembne stvari, ki bi jih ne zmogli strniti v SMS-ih (npr. ljubezenske poudarje); vendar smo že spet izjeme. Nekateri se za takšne malenkosti ne zmenijo: ker se SMS-je pišejo povprečno hitro in se tudi hitro pošiljajo, se vsi ne zavedajo takoj možnih nastalih napak, kar je kasneje razlog za nesporazum. Pisimo pa, čeprav spisano na hitro, lahko večkrat pregledamo in tako popravimo morebitne napake.

Ali bi poletno prakso pri časopisu svetoval kakemu svojemu

vrstniku in zakaj?

Ja, gotovo bi jo svetoval, ker je zares lepa izkušnja. Posebno je lepo, ko izide tvoj prvi članek, in se zares spleča doživeti tak lep trenutek, ki ga je težko pozabiti. Poleg tega pa je poletna praksa dober način za premagovanje dolgega časa, posebno zjutraj, če se zbudiš zgodaj. Ni pa nekaj kar tako: praksa nam je v pomoč za nadaljnje življenjske izbire in moramo na čim boljši način izkoristiti možnosti, ki se nam ponujajo. Zato svetujem svojim vrstnikom, da poskusijo vsaj enkrat v petih letih višje šole pogledati, kakšen je pravzaprav svet dela, kaj pomeni biti zaposlen itd., da bodo tako vsaj malo pripravljeni na to, kar jih čaka po koncu šolanja.

Hvala za pogovor in hvala za pomoč na redakciji, želimo ti veliko uspehov v šoli in življenju nasploh in morda nasvidenje prihodnje poletje.

IG

Križa Slovenskega stalnega gledališča

Uslužbenci so se združili v krizni odbor

Poslednost, ki so ga upravitelji SSG imeli v ponedeljek, 28. septembra, s predstavniki treh javnih uprav in na katerem ni prišlo do rešitve finančnega stanja gledališke hiše, je upravni odbor na kasnejši seji seznanil uslužbence SSG z novico, da se nova sezona v danih okoliščinah ne more začeti. Upravni odbor je nato odstopil.

Novica je gotovo prizadela igralce in tehnično osebje, ki pa se niso nikakor vdali brezupju. Uslužbenci in stalni pogodbeni sodelavci so glede na pomanjkanje finančnih sredstev in možnosti zaposlitve v bližnji prihodnosti ter v situaciji, ko ni možno zagotoviti sezonskih pogodb, kakor tudi zaradi odsotnosti načrtov za rešitev (ki niso zgolj preprosto čakanje na kakršnokoli spremembo), namreč sklenili, da izrečejo nezaupnico ravnatelju in umetniškemu vodji, saj niso več prepričani v njuni ustreznosti in sposobnosti. Uslužbenci, ki so se združili v krizni odbor šestih članov (sestavljajo ga predstavniki administracije, tehničnega in igralskega osebja), se zavedajo resnosti situacije, pripravljeno so zato na boj za ohranitev delovnih mest in gledališča v dosednji obliki, saj so prepričani, da bi kakršnakoli redukcija pomenila dokončno zaprtje Slovenskega stalnega gledališča kot neodvisne produkcijske hiše; hkrati pa bi to pomenilo konec profesionalnega gledališkega ustvarjanja, ki v tem prostoru neprekinjeno deluje že

107 let. Krizni odbor Slovenskega stalnega gledališča je v ta namen imel zelo konkretne in pozitivne pogovore s slovenskima ministro-

Drago Štoka (foto IG)

ma za Kulturo in za Slovence v zamejstvu in po svetu, s predsednikom SSO Dragom Štoko in predsednikom SKGZ Rudijem Pavšičem: vsi ti dejavniki podpirajo krizni odbor v boju za dokončno rešitev Slovenskega stalnega gledališča v Trstu.

Svet slovenskih organizacij namreč izraža solidarnost osebju, ob tem pa meni, da se kriza naše gledališke hiše ni začela včeraj, ampak že pred kakim desetletjem, ko je bilo jasno, da je SSG začelo živeti povsem nove, vsekakor pa drugačne čase, ki so nujno terjali drugačne rešitve in izzive nad nastalo novo situacijo. "SSO je bilo gledališču stalno ob strani in zagovarjalo skupaj z SKGZ njegove izbire pred vsemi forumi, tako pred italijanskimi kot pred pristojnimi oblastmi v Sloveniji",

piše v tiskovnem sporočilu. Da bi prebrodili težave je SSO mnenja, da je treba čim prej sklicati merodajne organe, da takoj vzamejo v pretes vse možne rešitve sedanje težke krize. Stališče SSO do osrednjih javnih ustanov pa je jasno: dežela FJK, tržaška pokrajina in občina Trst se morajo s to krizo takoj soočiti in jo čim prej primerne rešiti. V ta namen SSO predlaga, tudi po posredovanju obeh krovnih organizacij, ustanovitev posebne ekipe, ki naj izpelje za leto predvideno gledališko sezono, "da ne bo naše občinstvo oz. naša slovenska narodna skupnost niti en dan brez svojega gledališča in bi tako ne ostala kulturno obubožana". Italijanska vlada in vlada Republike Slovenije naj nastali položaj SSG takoj preučita in dobita primerne rešitve.

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec pa meni, da je bila ta odločitev odstopa upravnega sveta SSG preuranjena. "Ogorčenost zaradi

Igor Gabrovec (foto IG)

skoraj brezupnega stanja je razumljiva, zlasti zato, ker je bil krizni epilog dolgo napovedovan in pričakovan. Tudi ne moremo mimo dejstva, da se je nedorečenost javnih uprav vlekla predolgo, soočanje s pravim problemom pa se je odlašalo iz leta v leto. Razpust upravnega sveta pa pušča slovenski teater brez glave. Odpoved sezone bi pomenila zaprtje gledališča in s tem nepopolno izgubo za našo narodno skupnost in širši kulturni prostor. SSG je izrecno imenovano tudi v zaščitnem zakonu", je dejal Gabrovec, ki je zato prepričan, da se z odstopom vodstva gledališča upanje v kratkoročno rešitev oddaljuje. Kljub temu pa sestanek med SSG in tremi javnimi ustanovami ni bil nesmiseln, saj je vendarle prišlo do nekaterih pozitivnih namigov, ki jih v iskanju rešitve ne gre prezreti. "Župan Dipiazza je izjavil, da pasivne obresti niso problem, in ko bi se ta postavka črtala, bi to pomenilo letni prihranek v višini preko petdeset tisoč evrov. Dejstvo, da je deželni odbornik Molinaro zagotovil vsaj isto finančno podporo, pušča odprte nove možne razvoje. Tudi namig predsednice Poropatove, ki svetuje 'varčevalno' sezono, gre resno upoštevati. Vsi so soglašali, da se mora soočanje nadaljevati".

Bistven je torej znak, ki doleži ni bil samoumeven, da je pogajalska miza možna in da po sestanku na pokrajini nihče od soudeleženi subjektov ne more več trditi, da s stanjem ni seznanjen. Gabrovec je zato mnenja, naj skupščina SSG takoj imenuje nov upravni svet, "v katerem naj sedijo tudi zastopniki javnih uprav. Slednje bodo s tem občutile tudi odgovornost do prihodnosti gledališča, ne pa zgolj finančnih obvez do njegovega vzdrževanja".

Matjaž De Luisa, Igor De Luisa, Silvia Počkaj in Nina Malalan. Vendar z nastopom gledališke skupine MOSP se sobotni večer še ni zaključil. Sledil je namreč nastop mladega Openskega tria, ki ga sestavljajo Rok Dolenc, Niko Trento in Matija Ferluga. Mladi glasbeniki so se izkazali s harmoniko, kitaro in klaviaturo in zaigrali nekaj slovenskih narodnih pesmi. Prijeto vdušje so dodatno popestrili še drugi mladi glasbeniki, ki so se s petjem in pihali pridružili Openskemu triu: Mojca Petaros, Urška Petaros in Lara Balbinot s pihali, peli pa sta Ksenija Vremec in Veronika Škerlavaj. Prisotni so uživali ob prijetni narodno-zabavni glasbi, s katero se je prvič predstavil ansambel Openska mularija; nagradili so ga z burnim aplavzom in vsesplošnim odobravanjem.

Patrizia Jurincic

Darovi

Za Združeni zbor ZCPZ: v spomin na dragega moža in očeta Toneta Kostnapfla daruje družina 150 evrov.

Za cerkev na Pesku: v spomin na Nadjo Zagar daruje Ada z družino 20 evrov, Slavka 20 evrov in Eliana 20 evrov.

Za cerkev v Bazovici: ob krstu male Mije Aurore Stopar darujejo starši 100 evrov.

Cestitke

Tržaški slovenski duhovniki se veselimo imenovanja g. Dušana Jakomina za monsinjorja; z iskreno hvaležnostjo se zahvaljujemo dosedanjemu g. škofu Ravignaniju za vse delo in skrb za naše ljudi in izrekamo prijazno dobrodošlico novemu škofu Crepaldiju.

Ob smrti dolgoletnega člana in sodelavca

ANTONA KOSTNAPFLA

izreka ženi Ines in ostali družini iskreno sožalje

SLOVENSKA VINCENCIJEVA KONFERENCA

Društvo slovenskih izobražencev Diplomat dveh Jugoslavij

Center za evropsko prihodnost, ki ga je, sicer z drugačnim imenom, ustanovila slovenska vlada leta 2004, da bi Slovenija nudila strokovno pomoč državam, ki so se odločile za članstvo v Evropski zvezi in za evroatlantsko povezovanje, med drugim izdaja strokovne monografije v povezavi s Projektno skupino za raziskovanje diplomatske zgodovine Srednje in Jugovzhodne Evrope.

V knjižni zbirki Studia Diplomatica Slovenica (študije o slovenski diplomaciji) se je niz publikacij z naslovom Personae (osebnosti) leta 2007 začel s knjigo v slovenščini in nemščini Spomini in pisma, ki jo je uredil prof. France Rozman. Gre za predstavitev življenja in pisne zapuščine diplomata, politika in gospodarstvenika z Bleda barona Josefa Schwega. Niz Fontes (viri) pa je stekel s slovensko-angleško knjigo Slovenci v očeh Imperija. Priročnik britanskih diplomatov na pariški mirovni konferenci leta 1919, ki jo je uredil prof. Ernest Petrič.

Nedavno je v nizu o osebnostih izšla monografija v slovenščini z angleškim prevodom in dragocenim fotografskim gradivom Izidor Cankar - Diplomat dveh Jugoslavij. Na-

pisal jo je višji znanstveni sodelavec Inštituta za kulturno zgodovino Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani ter docent v Mariboru zgodovinar dr. Andrej Rahten. ZRC SAZU je pri tej knjigi tudi soizdajatelj in sozaložnik.

Gre za osvetlitev diplomatskega in političnega dela mnogostranskega javnega in kulturnega delavca. Bratranec in urednik prvih Zbranih spisov Ivana Cankarja dr. Izidor Cankar (1886-1958) je bil sprva duhovnik in se je uveljavil kot urednik, kritik, pisatelj in prevajalec, zlasti pa kot umetnostni zgodovinar. Bil je tudi politik in jugoslovanski poslanik v Argentini (1936-42), Kanadi (1942-44) in Grčiji (1945-46), vmes kratko dobo tudi minister.

O študiji Izidor Cankar - Diplomat dveh Jugoslavij, njenem protagonistu, njegovem delu in času bo govor ob okrogli mizi, ki jo v ponedeljek, 12. oktobra, ob 20.30 prireja Društvo slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu. Pri njej bosta sodelovala avtor dr. Andrej Rahten in generalni sekretar Centra za evropsko prihodnost mag. Andrej Vrčon.

OPČINE V Finžgarjevem domu

Prijeten večer v znamenju smeha in glasbe

Finžgarjev dom na Opčinah je marsikdaj prijetno prizorišče različnih pobud, kjer se srečujejo mladi in manj mladi v znamenju glasbe, petja, plesa ali gledališča. Da bi se čim bolj vpeljali v novo sezono, ki je že pri vratih, je društvo Finžgarjev dom minulo soboto priredilo prijeten večer, ki so ga prisotni preživeli ob smehu in prijetni glasbi. Prva točka na sporedu je bil nastop gledališke skupine MOSP s komedijo Bos (s) i v šoli, s katero so se javnosti predstavili že septembra ob zaključku Festivala mladinske ustvarjalnosti.

Sobotna pobuda je bila idealna priložnost za prvo ponovitev predstave, ki si je že septembra prisluzila odobravanje publike. Enodejanka, ki jo je napisala mentorica gledališke skupine Lučka Susič, se odvija v namišljenem zamejskem šolskem posloju v trenutku, ko iz šolskega urada sporočijo odobritev zakonskega osnutka o "novem profilu učitelja". Na pobudo italijanskega politika Bossija mora biti nov učitelj domačin, ki obvlada tukajšnji dialekt in dobro pozna našo kulturo. Novica o odobritvi sproži pravi naval po-

tencialnih suplentov domačinov, ki v novem zakonu vidi konkretno možnost za zaposlitev. Komična situacija, v katero je vpleteno tudi neučno osebje

šole, se norčuje iz naše zamejske šolske stvarnosti nasploh. Situacija se na koncu reši z odobritvijo zakona Gelmini, po katerem naj bi morali kandidati za poučevanje obvladati angleški jezik in znanje informatike. Gledališka skupina MOSP je s predstavo Bos (s) i v šoli prvič nastopila v mešani zasedbi: predstava je bila namreč odlična priložnost, da se združita mlajša gledališka skupina SKK in starejša MOSP. Nastopili so Julija Berdon, Maruška Guštin, Tamara Pertot, Patrizia Jurincic, Katerina Pertot,

Slovensko kulturno društvo Barkovlje

Odprtje razstave Note spomina

Ob zelo občutenem prazniku rožnovenske Matere Božje je barkovljansko kulturno društvo nadgradilo tradicionalno versko slovesnost z dodatno pobudo, ki se je vsebinsko povezovala s krajevno, cerkveno in pevsko stvarnostjo. V nedeljo je praznovanje zapečatilo namreč zelo dobro obiskano odprtje dokumentarne razstave, ki je vzbudila precej zanimanja, saj so obiskovalci imeli redko priložnost, da so lahko pogledali v arhivski glasbeni fondus domače cerkve sv. Jerneja. Barkovljansko notno zapuščino sestavlja 235 katalogiziranih predmetov, med katerimi so rokopisi, posamezne natisnjene skladbe in natisnjene zbirke od leta 1890 do danes. Polovico celotnega fundusa sestavljajo roko-

pisi iz zadnjega desetletja 19. stoletja in prve polovice 20. stoletja, ki tvorijo snov razstave v prenovljeni, mali dvorani barkovljanskega društva.

Razstava obsega tri, med seboj povezane vsebinske sklope: pričevanja o krajevni specifičnosti (na primer himna zavetnika, priredba starega barkovljanskega napeva, izvirne litanije za rožnovensko nedeljo), prepisi skladb tujih in italijanskih avtorjev, ki so bili posebno razširjeni in izvajani na slovenskih korih, in še poklon dvema ustvarjalcema, ki najbolj pomenljivo zaznamujeta barkovljanski arhivski zaklad, Antonu Gerbcu in Hrabroslavu Ražmu

(prvi je deloval na barkovljanskem koru od leta 1898 do leta 1905, drugi, doma iz Bazovice, pa pred njim). Oba sta si prav gotovo veliko prizadevala za dejavnost tukajšnjega zbora; o tem pričča število izvirmih skladb, priredb in prepisov za vsa obdobja liturgičnega leta. Nekateri šaljivi dodatki k partituram, kot so na primer duhovita zapisovanja datumov ali psevdonimi, ki si jih pripisalca zbirata, vabijo obenem k odkrivanju najbolj pristnih, vsakdanjih aspektov značaja teh dveh osebnosti. Razstavljeni rokopisi, ki nosijo tudi podpise Daneva, Pertota in Bonana, zrcalijo glasbene usmeritve, popular-

nost nekaterih avtorjev, specifične liturgične zahteve barkovljanske cerkve, katerim so pevci ustrezali pred stoletjem. Kar izhaja iz listanja rokopisov, je predvsem izredna živahnost pevcev oz. njihovih pevovodij in organistov, ki so se lotevali raznolikih repertoarjev, kar je bilo povezano, zaradi tehnoloških omejitev tistih časov, s stalnim, potrpežljivim in nepogrešljivim delom prepisovalcev. Razstava želi spodbujati zavest o lastni preteklosti, o dediščini, ki so jo zapustili bolj ali manj znani, zaslužni ustvarjalci in je vidna v kontinuiteti barkovljanske pevske dejavnosti, katere je vsak od teh

Foto Z. Vidou

glasbenikov napisal pomembno poglavje. Razstava, ki je nastala s pokroviteljstvom Zveze cerkvenih pevskih zborov, Slovenske Prosvete in Zveze slovenskih kul-

turnih društev, bo odprta do 18. oktobra od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30.

PAL

Izdala jo je Založba Uradni list Slovenije

Knjiga o Evropski uniji od A do Ž

Založba Uradni list Republike Slovenije v Ljubljani je izdala dolgo pričakovano in željeno knjigo o Evropski uniji, ki je obravnavana v celoti, torej od začetka, označenega s črko A, do konca, opredeljenega s črko Ž. Njena urednika sta pozna-

konča pa z opisom ključnih zgodovinskih mejnikov evropskega združevanja in z navedbo literature in stvarnim kazalom uporabljenih pojmov in besed. Urednika sta zapisala, "da je knjiga nastala iz potrebe. Literatura v tujem jeziku je realnost in nuja vsakega

la zamisel o referenčnem zborniku, ki podaja osnovo najrazličnejših vidikov Evropske unije, ki jih analitično pretehta in v novo delo vnaša tudi poseben vidik Slovenije kot članice EU. Pisici posameznih prispevkov o EU so znani strokovnjaki, politologi in drugi izvedenci s posameznih področij. Predgovor k novemu delu o EU od A do Ž je napisal dr. Janez Potočnik, evropski komisar za znanost in raziskave, in v njem tudi takole razmišlja: "Mir, varnost, stabilnost, blaginja so bili in ostajajo ključni motivi v ozadju evropskega procesa združevanja. Leta skupnega bivanja so nas

naučila spoštovati in upoštevati druge in drugače misleče, strpnosti in pripravljenosti sklepati kompromise. Učijo nas skupne odgovornosti za cilje, ki so vredni tega. Evropska unija smo ljudje različnih kultur, zgodovine, načinov življenja. Drugačnost je naše bogastvo. Je trden temelj sodelovanja in napredka, ki ga velja krepiti tudi v prihodnosti. Priročnik v izdaji založbe Uradni list nam omogoča, da bolje spoznamo Evropo in tudi mesto Slovenije v tej evropski zgodbi o uspehu. Izbor prispevkov je dober in osvetljuje EU z različnih zornih kotov. Evropska unija niso sence in odsev bruseljskih nebotičnikov, ampak vsakdanje življenje vseh, ki v njej živimo. Bolj kot

pa se Slovenci tega zavedamo. Zato me veseli, da je nova knjiga namenjena predvsem široki javnosti".

urednika
Sabina Kajnc in
Damjan Lajh

EVROPSKA UNIJA od A do Ž

URADNI LIST

je ob naporu lahko razumljiv in pregleden tudi bralcem z manj znanja in s povprečno izobrazbo. Vsebinska se začneja z navedbo kratice in olajšav Evropske unije,

studija, vendar pa pomanjkanja temeljnega besedišča s področja evropskih zadev in pa posebnega vidika v slovenskem prostoru ne more nadomestiti. Tako je nasta-

naučila spoštovati in upoštevati druge in drugače misleče, strpnosti in pripravljenosti sklepati kompromise. Učijo nas skupne odgovornosti za cilje, ki so vredni tega. Evropska unija smo ljudje različnih kultur, zgodovine, načinov življenja. Drugačnost je naše bogastvo. Je trden temelj sodelovanja in napredka, ki ga velja krepiti tudi v prihodnosti. Priročnik v izdaji založbe Uradni list nam omogoča, da bolje spoznamo Evropo in tudi mesto Slovenije v tej evropski zgodbi o uspehu. Izbor prispevkov je dober in osvetljuje EU z različnih zornih kotov. Evropska unija niso sence in odsev bruseljskih nebotičnikov, ampak vsakdanje življenje vseh, ki v njej živimo. Bolj kot

pa se Slovenci tega zavedamo. Zato me veseli, da je nova knjiga namenjena predvsem široki javnosti".

M.

Ob gospodarski krizi

Slovenska policija pripravljena na možne hujše demonstracije v državi

Slovenska notranja ministrica Katarina Kresal je v dolgem pogovoru, objavljenem v sobotni prilogi časnika Delo, 5. septembra, obravnavala tudi socialne stiske in napetosti, ki jih povzročajo finančna in gospodarska

kriza. Na vprašanje, ali pričakuje, da bodo jeseni kake hujše demonstracije zaradi protestov ljudi, ki slabo živijo, je odvrnila: "S krizo in slabšim življenjem vedno pridejo tudi varnostni problemi. Ljudje so pod večjim pritiskom, imajo slabše

razmere za življenje in v resnici hitreje eksplodirajo, če lahko tako rečem. Za zdaj se, na srečo, to ni zgodilo. Seveda pa je policija pripravljena, ima usmeritve, da bo, če bi se to zgodilo, odreagirala pametno, zmerno, s primerno čustveno inteligenco".

Društvo za pravice otrok

Neplačevanje preživnin je ekonomsko nasilje nad otroki

Nekaj več kot 63.000 otrok oz. njihovih zakonitih zastopnikov v Sloveniji prejema preživnino, medtem ko živi v enostarševskih družinah več kot 670.000 otrok. Društvo Ostržek, ki se ukvarja z varovanjem otrokovih pravic, opozarja, da je upravičenost do preživnine temeljna otrokova pravica, neplačevanje pa označujejo za ekonomsko nasilje nad otroki. Predsednica društva Boža Plut pojasnjuje, da zakon o preprečevanju nasilja v družini uvaja tudi ekonomsko nasilje. V obrazloženi zakonodajno-pravne službe ekonomsko nasilje pomeni tudi to, da otroka prikrajša za dobrino. "Vendar pri tem ne govorimo o dobrinah, govorimo o osnovnem preživetju", opozarja Plutova. O dolžnosti preživljanja otrok in višini preživnine odločajo sicer

sodišča, bodisi na podlagi tožbe ali sporazuma o preživnini. Če eden od staršev ne skrbi več za preživljanje otroka, je urejeno tudi izplačevanje nadomestil preživnin ob izpolnjenih zakonskih pogojih iz jamstvenega in preživninskega sklada. V avgustu je sklad izplačal nadomestilo preživnine 3048 otrokom v skupni višini 233.379,86 evra. Povprečno nadomestilo preživnine znaša 76,57 evra na otroka. "To je absurdno", meni predsednica društva za varovanje otrokovih pravic. Pojasnjuje namreč, da je letno v Sloveniji na zaporno kazen obsojenih med 30 in 40 "neplačevalcev" preživnine. Nadaljuje, da za dnevno bivanje posameznika v zaporu država odšteje 70 evrov. Po njenem mnenju bi morala biti višina prispevka, ki se

plačuje iz preživninskega sklada, enaka višini preživnine, ki jo določi sodišče. Pojasnjuje, da sodišče ob določanju višine preživnine ugotavlja potrebe otroka in je zato vse, kar je manj kot zagotoviti

osnovne potrebe otroka, nedopustno. Kot je dejala, so v društvu leta 2000 pripravili analizo o izvršilnih postopkih, ki jih uporabljajo na davčni upravi pri izterjavi davčnih dolgov. V društvu menijo, da bi morali imeti pri izvršbah preživnin še bolj poenostavljene postopke kot pri izterjavi davkov.

Prepričani so, da bi morala država poskrbeti za izterjavo preživnin, kar so predlagali tudi ministru za pravosodje Alešu Zalarju. Slednji jim je po navedbah Plutove prisluhnil in so na ministrstvu že začeli pripravljati novelo zakona o izvršbi in zavarovanju. Kot opozarja predsednica društva, je vzrok za tako nizko število plačevanja preživnin v Sloveniji v tem, da ogromno staršev oz. zakoniti zastopnik preživnine sploh ne zahteva. Pri tem Plutova navaja, da bi morali starši po zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih urediti preživnino in to tudi izterjati, kar pa jih veliko ne stori. Če bi ljudje vlagali tožbe za preživnino, potem bi se izkazalo, da bi lahko država privarčevala veliko proračunskih sredstev, ki jih namenja za jamstveni in preživninski sklad, je prepričana. Ekonomsko nasilje nad otroki v primeru neplačevanja preživnin po njenem mnenju izvajajo tako

starši, ki bi morali plačevati preživnine, pa je ne, kot tudi tisti starši, ki preživnine od nekdanjega partnerja sploh ne zahtevajo. To je temeljna pravica otroka, ki naj bi bila v Sloveniji pravno varovana, pojasnjuje Plutova. Poudarja, da starši te pravice otrokom ne smejo odvzeti, ne bi smeli niti prenašati na otroke, da preživnino izterjujejo, ko dopolnijo 18 let in dobijo pravno-procesno zmožnost. Sicer pa je po podatkih, objavljenih na spletni strani ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, povprečna mesečna preživnina avgusta znašala 116,40 evra. Povprečno najvišje preživnine izplačujejo na podlagi sodb o določitvi preživnine (130,78 evra), najnižje pa na podlagi sporazuma med starši oz. zakonitimi zastopniki, potrjenega z notarskim zapisom. Slednji v povprečju plačujejo 90,53 evra mesečno. V Sloveniji je skoraj vsaka peta družina enostarševska družina, njihovo število na narašča, kažejo podatki državnega statističnega urada. Po razvezi v veliki večini za otroke skrbijo matere; pri očetih je leta 2007 živelo 6,2% otrok.

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Kdaj je človek resnično močan?

Pred dnevi sem po naključju srečala sošolko s tečaja angleščine, ki sem ga obiskovala pred desetimi leti. Deset let je dolgo obdobje - če pa je ravno tistih deset let, ko si gradiš osebnost, ko v svetu, ki te obkroža, iščeš, kdo sploh si in preizkušaš različna tla, po katerih naj bi stopala tvoja noga, ko večkrat klecaš in ravno tolikokrat vstajaš, da bi sebi in bližnjemu dokazal, da si navsezadnje živ do zadnje celice v telesu -, ko gre mimo deset let ravno takega obdobja, potem je to res zelo zelo dolgo.

Dve besedi, njen obraz je jasno kazal, da preživlja hude trenutke. Pomislila sem na ločitev, povsem obnemela pa sem, ko mi je povedala najhujše. Njen devetletni sin je smrtno bolan. Terapija je neuspešna. Stala sem pred njo kot okamenela, pravzaprav tudi zdaj čutim v sebi težak svinec. Objela sem jo, vedela, da nič, absolutno nič ne more ublažiti vseh tistih zubljev, ki kljujejo v njej.

Obstajajo stvari, ki jih s človeškim umom ne moreš dojeti. Kaj pa, če bi si želel kričati, besneti, ker na taka vprašanja ne najdeš odgovora?! Kdaj se bom sprizajnila s stavkom, da res obstajajo stvari, ki jih s človeškim umom ne moremo razumeti?! Verjamem vate, Bog, a kaj, ko se vedno ne morem dojeti nečesa takega, kot je trpljenje umirajočega otroka!

Obstaja neki Višji smisel? Obstaja neki Višji Zakaj?!

Obstajajo nerazložljive stvari, obstajajo peklili, skozi katere lahko gre človek, in vendar obstajajo osebe, ki jim je uspelo ne le preživeti, temveč v sebi ohraniti upanje v drugačen jutri. Obstajajo preživeli iz nacističnih taborišč, ki so o svojem peklju spregovorili po štiridesetih letih, enkrat samkrat. Drugi, med njimi Boris Pahor, ki čuti kot poslanstvo, da racionalno ponazarja nevarnosti zablojenih ideologij čim širšemu krogu.

Spominjam se stavka, ki sem ga nekje prebrala: "Ne, ne reci, da je tvoje življenje zanič! Sploh ne veš, kaj govoriš! Pomisli na starše, ki pokopljejo svojega otroka, in takrat boš razumel, kaj mislim". Razmišljam o ženski, ki sem jo srečala v bolnišnici ob rojstvu svoje nečakinje. V zibelki je spal njen novorojeni sin. Pred dvema letoma njena nekajmesečna hčerka ni preživela.

Danes razmišljam na tistega sina, ki se je rodil iz upanja in istočasno iz

obupa. Zavedam se, da moramo gledati na odgovore in ne na vprašanja. Upanje je vzklilo iz obupa, prevladalo je nad njim, tudi če ga ni nikoli zradiralo, ker trpljenje ostaja, verjetno vedno bo. In vendar obstaja v nas neka nerazložljiva moč, ki ne pusti, da bi se me upanja v nas zakrnilo. Ko ga uzreš v osehba, ki so zares spoznale pekel, si ne moreš kaj, da bi ne dojel, kaj pomeni resnična moč v človeku.

V novi številki EUekspresa Veliko novega o evropskih zadevah

Mihaela Zupančič, vodja Predstavnštva Evropske komisije v Sloveniji, je pisno obvestila, "da je Predstavnštvo Evropske komisije v Sloveniji izdalo dvanajsto številko spletnega časopisa EUekspres. Časopis, ki je v tiskani obliki izšel v 15.000 izvodih, v dvanajsti izdaji prinaša vpogled v različne projekte, ki jih Evropska unija nudi za socialno vključenost priseljencev v države Unije, torej tudi v Slovenijo, nadalje intervju z znanstvenikom Juretom Zupanom, ki dela v tujini, sestavke o različnih mnenjih glede migracij-

ske in integracijske politike EU ter dnevnik aktivistke na področju pravic migrantov v Sloveniji. Mojca Pajnik in Veronika Bajt z Mirovnega inštituta sta v članku z naslovom

postavko za zaposlovanje tujcev v Sloveniji, z 32.000 v letu 2008 na 24.000 v letošnjem letu. Zahteva, da se pred izdajo delovnega dovoljenja tujemu državljanu preveri, ali zares ni primerne domače, to je slovenske delovne sile, postaja vse bolj absolutna".

V novi številki spletnega časopisa EUekspres smo prebrali tudi novico o tem, "da se bodo v Sloveniji to jesen začeli programi brezplačnega učenja slo-

EUekspres

Ob finančno-gospodarski krizi

Vlada s težavo obvladuje razmere

Slovenski vladi nihče ne očita, da ne deluje, nemara v najboljše težnji, da bi odpravila težave, ki jih povzročajo finančno-gospodarska kriza ter trenja in drugi zapleti v državi. Vendar pa ukrepa prepočasni in premalo odločno, tudi zaradi sporov med ministri oz. političnimi strankami, ki jim omenjeni funkcionarji pripadajo, vladne napore pa seveda močno ovira in jih slabi tudi opozicija. Premierju Borutu Pahorju očitajo, da nima dovolj znanja in izkušenj za vodenje sedanje izvršilne oblasti, to je za obvladovanje razmer, ki so najbolj kritične in zapletene v celotnem obdobju od ustanovitve države pred osemnajstimi leti.

V prejšnjih dneh je Državni zbor sprejel predloga državnih proračunov za leti 2010 in 2011, ki bosta zaradi velikega primanjkljaja v javnih finančnih sicer omogočila financiranje najbolj nujnih potreb, ni pa ostalo veliko denarja za financiranje razvoja, kar bi lahko močno prispevalo k premagovanju krize. Vlada je preklcala povišanje plač uslužbencem javnega sektorja, vseh je okoli 160.000, če pa bi se poslabšanju svojega položaja uprli, je zagrozila, da bodo lahko 10.000 uslužbencev odpustili. Upokojenci bodo dobili le polovico predvidenega denarnega dodatka, čeprav v Sloveniji kar okoli 250.000 upokojencev (vseh v državi je skoraj 600.000) prejema manj kot 500

evrov pokojnine na mesec. Sočasno z omejevalnimi ukrepi pa je vlada pristala na občutno povišanje plač sodnikom, tožilcem in pravobranilcem, skratka uslužbencem v pravosodni veji oblasti. Slednji pa državo tožijo, naj jim izplača tudi domnevne zaostanke plač iz prejšnjih let. Omenjene ukrepe vlade kritizirajo v javnem sektorju, zoper povečanje plač sodnikom, tožilcem in javnim pravo-

dar z upanjem, da bo država ukrepala tudi zoper druge vebogataše, med katerimi so omenjali tudi ljubljanskega župana Zorana Jankovića. Ob primeru t. i. tajkunov ljudje tudi protestirajo zaradi hitrega socialnega razslojevanja, ki ga pospešujejo velika nesorazmerja v plačah. Najvišja plača v Sloveniji je lahko tudi do tridesetkrat višja od najnižjih prejemkov.

politično usmerjala Evropska komisija ob sodelovanju velebil, kar so očitno Združene države Amerike. Toda v Sloveniji večji del javnosti ne zaupa Hrvaški, ker je v preteklosti že večkrat prekršila razne sporazume, ali kako drugače izigrala slovensko državo. Tudi opozicijske stranke zahtevajo odgovorno in previdno ravnanje v pogajanjih s sosednjo državo. Slovenija zahteva, da bi sporazum o meji vseboval predvsem pravico do stika našega morja z mednarodnimi vodami Jadrana. Morali bi tudi ohraniti celovitost Piranskega zaliva, ki je zmeraj pripadal Sloveniji. Vse to ni zapisano v izhodiščih za pogajanja o meji med državama. Ker bo arbitražno sodišče problem meje predvidoma obravnavalo tri leta, se bo lahko zgodilo, da bo Hrvaška sprejeta v EU prej, kot bo rešeno vprašanje meje. Potem naj bi nas sosednja država najbrž začela ponovno izsiljevati. SLS je tako kritična, da bo zahtevala, naj parlament izreče nezaupnico zunanjemu ministru Samuelu Žbogarju.

Solidarnost s Slovenskim stalnim gledališčem v Trstu
V Sloveniji so občila obvestila javnost o finančni krizi Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Solidarnost z igralci in drugim osebje so izrekli igralci, režiserji in drugi gledališki ustvarjalci, ki delujejo v Ljubljani, pa tudi nekateri politiki. Mnogi med tistimi, ki zadevo poznajo in jo spremljajo, so razočarani nad ravnanjem vlade, ki ne bo prispevala vsaj nekaj sredstev za premostitev krize in obnovitev delovanja Slovenskega stalnega gledališča v Trstu.

Marijan Drobež

branilcem pa so že napovedali referendum.

Slovenska policija je za nekaj ur pripravila najbolj znana tajkuna, Boška Šrota in Igorja Bavčarja. Dolžijo ju pranja denarja in drugih kaznivih dejanj z namenom, da si prilastita družbi Istrabenz v Koprju in Pivovarno Laško. Politika in javnost sta policijsko akcijo podprli, ven-

Osrednja tema v Sloveniji pa je še zmeraj urejanje odnosov s Hrvaško. Premier Borut Pahor je poln zanosa, ko ponavlja, da sta se s predsednico hrvaške vlade sporazumela o skupnem izhodišču za sporazum o meji med državama. Zaplete in spore naj bi ocenilo in jih rešilo posebno arbitražno sodišče, nad pogajanja pa bi bdela in jih

Srečanje družin v Vipavskem Križu

“Družina je predragocena, da bi jo Cerkev spremenila!”

Družina, ki temelji na skladnem, ljubeznivem in trajnem zakonu moža in žene, spada med predragocene stvari, da bi jo Cerkev mogla spremeniti, je, po poročanju Slovenske tiskovne agencije, v nagovoru na srečanju družin v Vipavskem Križu dejal koprski škof Metod Pirih. Zakonska zveza moža in žene je po njegovem tudi najbolj primerno okolje za psihološki, telesni in duhovni razvoj otroka.

Nekateri ljudje ne morejo razumeti, pravi škof Pirih, zakaj Cerkev ne spremeni svojega pogleda na zakon in družino, a družina je predragocena. Zato “čutimo dolžnost, da se v času, ko se naša država sooča z resnimi ekonomskimi, socialnimi in demografskimi problemi, zavzamemo za ohranitev in okrepitev vrednot zakonskega in družinskega življenja in da nosimo bremena drug drugega”, je dejal v nagovoru med mašo.

Kot je poudaril, odločno nasprotujejo predlaganim spremembam družinske zakonodaje, “ki

bi pojmovanje in vrednotenje zakonskega in družinskega življenja izpostavile novim pretresom in ga še bolj razvrednotile”.

“Institucija zakonske zveze enega moškega in ene ženske je velika naravna in Božja dobrina, ki mora biti tako na zasebni kot tudi na družbeni ravni zaščiten in v javnosti promoviran”, je prepričan koprski škof.

Ob tem je pojasnil, da Cerkev ne vztraja pri družini, “ker bi hotela samo ohraniti vrednote ali morda izpasti tradicionalna”. Pomen družine po njegovih besedah namreč poudarja zato, ker hoče dobro človeku, še posebej otrokom. “Statistike pravijo, da otroci iz neurejenih družin in zakonov hitreje zaidejo na

stranpota”, je dejal škof Pirih zbranim na srečanju družin.

Kot je prepričan, bodo otroci, ki čutijo, da jih družina sprejema in v njej čutijo varnost, prejeli najboljšo doto in tako sli lažje skozi življenje.

Na letošnjem drugem srečanju družin v Vipavskem Križu, ki sta

ga pripravila dekanijski pastoralni svet in Caritas vipavske dekanije, so zbrani v začetku prisluhnili predavanju predstojnika inštituta Antona Trstenjaka Jožeta Ramovša z naslovom Nosite bremena drug drugemu. Predavatelj je spregovoril o solidarnosti v družini, župniji in družbi.

Po maši, ki jo je škof Pirih vodil ob somaševanju duhovnikov, pa se je srečanje nadaljevalo z druženjem v grajski kleti. Predstavili so se različni talenti iz vipavskih župnij, med drugim svetovni prvak v diatonični harmoniki Blaž Drogenik in operni pevec Marko Kobal.

Kratke

Povečanje števila rojstev je tudi dokaz zaupanja v prihodnost

Javna občila v Sloveniji s poudarkom objavljajo podatke o naraščanju števila rojstev in pri tem navajajo razloge za spremenjena demografska gibanja. Leta 2004 se je v državi rodilo 17.961 otrok, naslednje leto 18.157, leta 2008 pa že 21.213. Vse kaže, da bo letos število novorojencev še večje. Izvedenci menijo, da ugodnejša gibanja na področju rojstev odražajo tudi zaupanje

roditeljev v prihodnost slovenske družbe in države. Magister Ivan Lapajne, urednik Novih razgledov, priloge revije Svobodna misel, pa je ponudil še eno razlago povečanja števila rojstev v Sloveniji. Lahko bi bilo to tudi sad jeze zaradi življenjskih stisk in težav in dokaz upanja staršev v boljše življenje. Kot dokaz svoje teze je Ivan Lapajne navedel knjigo Nobelovega nagajenca Johna Steinbecka, ki jo je izdal leta 1929. Svojemu delu, v katerem opisuje tudi porast števila rojstev neposredno po koncu svetovne gospodarske krize, je dal naslov Sadovi jeze.

Mejni festival NETA ta teden v Novi Gorici

Mednarodni gledališki festival Neta (Nova evropska teatarska akcija) 2009 se je z Obale preselil v Novo Gorico, kjer bodo na sporedu še zadnje tri predstave. Zaradi sprememb v programu se bodo predstave vrstile po tem vrstnem redu: v četrtek, 8. oktobra, bo ob 20.00 v Kulturnem centru Mostovna Mal dramski teater od Bitola odigral delo Dejana Dukovskega Druga stran. V nedeljo, 11. oktobra, bo ob 17.00 v dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica domači ansambel SNG Nova Gorica predstavil delo Andreja E. Skubica Neskončno šteti dnevi. V isti dvorani bo ob 20.30 na ogled delo Gorana Vojnoviča Čefurji Raus v izvedbi Dejmo stisni teater – Glej – Zavod No History. Pol ure po vsaki od prvih dveh omenjenih predstav bo potekal pogovor z ustvarjalci. Voditelja pogovorov sta Diana Koloini in Matej Bogataj. Po zaključni predstavi Čefurji Raus! bo strokovna žirija v sestavi Jaroslav Skrušny, Mario Brandolin in Ana Perne podelila priznanja najbolj vznemirljivim dosežkom festivala.

Po izboru selektorjev festivala, Primoža Beblerja in Marka Sosiča, festivalski dnevi prikazujejo predstave iz sodobne gledališke produkcije vzhodne Evrope. Mednarodni Mejni festival Neta 2009 so soorganizirali Slovensko stalno gledališče Trst, Primorski poletni festival in Slovensko narodno gledališče Nova Gorica.

Na slovenskih železnica majhna brzina vlakov

Slovenske železnice z okoli 12 tisoč zaposlenimi so že daljše obdobje v krizi, ki pa je za državo očitno neresljiva. Delavci v

zadnjem času čedalje bolj opozarjajo, da bodo začeli stavkati, kar bi ogrozilo potniški in blagovni promet z vlaki. Železničarji so nezadovoljni, čeprav imajo povprečno tisoč evrov plače na mesec, kar je nad povprečjem plač v državi.

O zastarelosti vlakov in tehnologije gospodarjenja v družbi Slovenske železnice kaže tudi majhna in za sedanje čase povsem neprimerna brzina vlakov. V Sloveniji potniški vlaki vozijo povprečno s 51,5 kilometrov na uro. Tovorni vlaki pa vozijo s povprečno hitrostjo 26,9 kilometra na uro. Zamude vlakov so zato še zmeraj nekaj običajnega.

24-urno ugotavljanje motenj srčnega ritma

Prva zdravstvena asistenca, družba, ki posreduje specialistične ter druge zdravstvene storitve po vsej Sloveniji in je po ocenah zelo konkurenčna, je uvedla novo storitev, tako imenovani Holter EKG. Kardiolog preko 24-urnega zapisa EKG ugotavlja morebitne motnje srčnega ritma. Uporabnik prejme za domov posebno napravo, ki več dni zapored bdi nad njegovim srčnim utripom in ugotavlja morebitne motnje. Zapis EKG analizira zdravnik specialist, ki postavi diagnozo in predlaga zdravljenje ali pa bolnika pomiri, da tedaj, ko ima občutek nepravilnosti v srčnem ritmu, z njegovim srcem ni nič narobe. Za omenjeni postopek in preiskavo je primeren čas tedaj, ko človek zazna svoj srčni utrip, katerega se prej ni zavedal, še posebej, ko ugotovi zagone hitrega ali nerednega utripa, preskoke ritma in nenadne močnejše udarce. To se dogaja zlasti, če nerediti ritem spremljajo bolečine v prsih, vrtoglavice, motnje zavesti in zmanjšanje telesne zmogljivosti. Takrat je nujno potreben posvet s specialistom, ki uporabi storitev, ki jo je uvedla Prva zdravstvena asistenca v Ljubljani.

Las Vegas / V osrčju igralništva prvič Slovenec

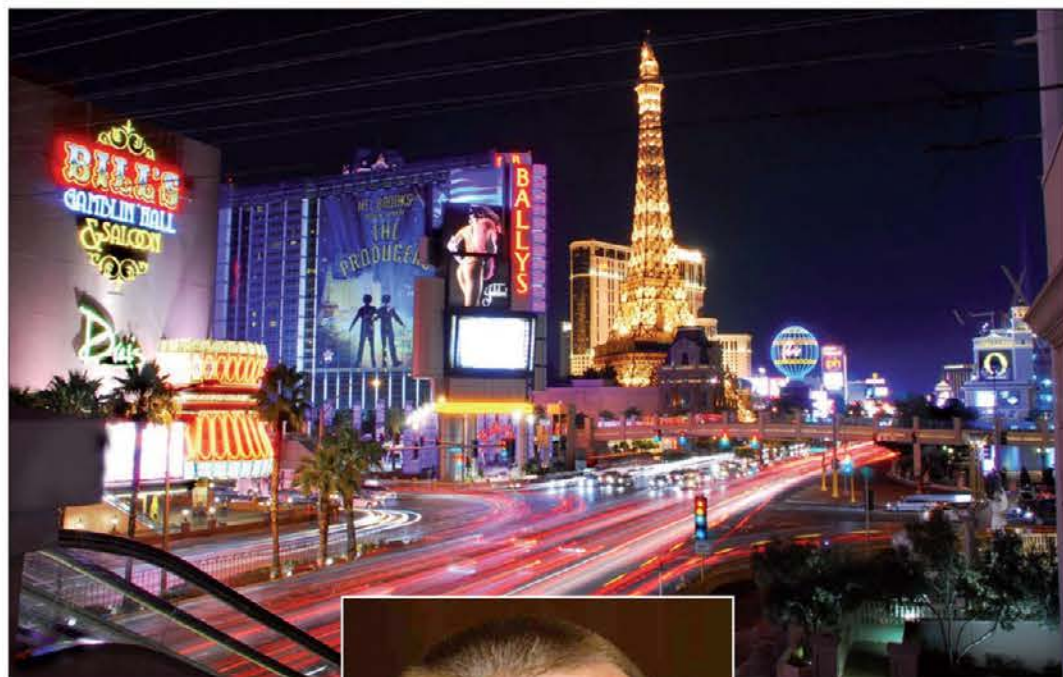
Joc Pečičnik je pridobil igralniško licenco

Joc Pečičnik, lastnik dveh podjetij za proizvodnjo igralniških naprav in opreme, s katerima je obogatel, je prvi Slovenec, ki je v Las Vegasu, središču ameriškega in svetovnega igralništva, pridobil igralniško li-

čili tako, kot je v pravi igralnici. Lahko bi igrali v Sloveniji, Avstriji ali na Hrvaškem.

Omenjeni poslovnež, ki na lestvici najbogatejših Slovencev zaseda šesto mesto, bi svoje igralniške zamisli najraje povezal z družbo

HIT v Novi Gorici. Po njegovem mnenju je HIT zibelka evropskega igralništva in ima najbolj izobražene kadre. V preteklosti, da je delal bolj ameriško kot vse ameriške igralnice. Glavni pečat sta družbi za igralništvo v Novi Gori-

cenco. Zdaj v Las Vegasu obiskuje posamezne igralnice in se odloča, katero bi kupil. Morda bo kupil, tako je dejal, kar celo verigo igralnic. V intervjuju, objavljenem v gospodarsko-finančnem tedniku Delo FT, prilogi časnika Delo, je povedal, da bi se lahko ukvarjal tudi z ljudmi, ki so postali odvisni od igralništva. Če bi vlada zagotovila prostor, bi naredil "metadonsko igralnico". Ljudje, ki brez igralništva ne morejo živeti, bi prihajali tja in igrali zastonj. Vse bi jim napra-

Joc Pečičnik

ci pustila Danilo Kovačič, "ki je oče projekta", in Branko Tomažič, ki je družbo vodil ob zelo močni politični podpori. Meni, "da je bil Niko Trošt na tem položaju politična figura in ni imel moči, da bi kar koli spremenil". On sicer v treh letih vodenja ni mogel uničiti igralniškega imperija, kakršen je HIT. Zgodilo se je, "da so kadri v HITU sedaj ponižani, slabše plačani in odhajajo. Del nekdanjih uslužbencev je začel celo delovati proti HITU".

M.

Slovenija / Finančne težave pestijo

Ni kupcev za 6.000 stanovanj

Težke življenjske in socialne razmere v Sloveniji ponazarja podatek, da kar okoli 136.000 ljudi išče pomoč v organizacijah Rdečega

križa. Pri tej humanitarni organizaciji prejemajo hrano, oblačila, zagotavljajo jim plačilo položnic in drugih izdatkov, otrokom pa nudijo tudi učne

pripomočke in vse drugo, kar je potrebno pri pouku. Približno toliko je prejemnikov pomoči tudi pri Karitas.

Zaradi gmotnih težav je skoraj popolnoma zaustavljen trg novih stanovanj. V Sloveniji je domnevno zgrajenih 6.000 novih stanovanj, ki pa so draga, zaradi česar zanje ni kupcev. Zdaj razmišljajo o možnosti, da bi stanovanja kupila kaka večja gospodarska ali delniška družba, ki bi jih oddala v najem. S tem bi izpolnili želje in pričakovanja mnogih družin, ki nimajo denarja za nakup lastnega stanovanja, lažje pa bi se odločile za najem.

Prizadevanje slovenske vlade ob finančni krizi

Zdravniki prednjačijo v plačah

Slovenska vlada si zelo prizadeva za ohranitev oz. t. i. zamrznjenje plač na sedanji ravni, ker bi naraščanje plač povečalo javnofinančni in proračunski primanjkljaj države. Sodelujoči v razpravah o stanju javnih financ pa se najraje izognejo visokim plačam v zdravstvu, saj so plače zdravnikov najvišje v t. i. javnem sektorju, višje, denimo, tudi od plač predsednika države in predsednika vlade. Plače zdravnikov so se domnevno lani povišale kar za okoli 40%, koristi

in interese zdravnikov pa zelo učinkovito zastopa in opravičuje njihov sindikat Fides pod vodstvom dr. Konrada Kuštrina iz splošne bolnišnice Dr. Franca Derganca v Šempetru pri Gorici. Dr. Samo Fakin, generalni direktor Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, je povedal, "da državo redno delo zdravnika stane okoli 55.000 evrov na leto, dežurno mesto pa 250.000 evrov letno. Tu so številke za izgubo v sistemu zdravstvenega zavarovanja, česar torej ni kriva recesija".

M.

Zaradi vsesplošne krize

Po vsej Sloveniji upad prometa v gostinstvu

Finančna in gospodarska kriza v Sloveniji sta povzročili tudi hitro zmanjšanje obiskov in prometa v gostinstvu. Obisk gostiln in restavracij se je v prvih mesecih letošnjega leta

povsod v državi znižal. Ob obali, to je na območjih občin Koper, Izola in Piran, je upad znašal okoli 30%, na Koroškem pa približno 25%. Tudi v gostišča ob meji z Italijo prihaja manj gostov. Vse

manj je tako imenovanih enodnevnih gostov, turistične agencije odpovedujejo prihode in potovanja ali pa jih vežejo na izjemno kratke, največ tridnevne roke. Ob vseh težavah, ki jih povzroča globalna kriza, med njimi je zlasti naraščanje brezposelnosti, pa je nenavadno oz. težko razumljivo, da v slovenskem gostinstvu obstaja pomanjkanje delavcev, posebej natakarjev in kuharjev.

Slovenija/ Kako omejiti kajenje?

Ali bo prepoved veljala tudi v stanovanjih?

V Sloveniji se je začela razprava o tem, kako se bolj omejiti kajenje. Društvo nekadilcev namreč predlaga, naj bi prepričali prakso in primere,

ko kajenje v stanovanjih in drugih prostorih prenaša dim in vonj tudi v sosednja stanovanja, kjer živijo nekadilci. Država naj bi zato s predpisi določila, da bi

kajenje v stanovanjih ali drugih prostorih bilo dovoljeno le v primerih, če bi s tem soglašali oz. dali dovoljenje tudi sosednji stanovalci.

Nasprotniki takih omejitev opozarjajo, da omenjena zahteva posega v človekove in osebne pravice in bi bila zato protistavna. Po besedah informacijskega pooblaščenca meje svobode posameznika tudi na omenjenem področju postavlja zakonodajalec, to je država. V društvu nekadilcev Slovenije odgovarjajo, "da lastniška pravica in z njo povezana pravica do uporabe stvari nista neomejeni. Ena pravica se konča ravno tam, kjer se začne pravica drugega".

Mednarodno tekmovanje univerzitetnih vin

Uspeh novogoriške univerze

Univerza v Novi Gorici je bila uspešna na mednarodnem tekmovanju univerzitetnih vin, ki je bilo na Meranovem pri Mariboru. Predstavila se je z vinom Univerzitetni Zelen 2008. Vino je prejelo najvišje priznanje šampiona v kategoriji belih suhih vin. Gre za vino, pridelano na Visoki šoli za vinogradništvo in vinarstvo v Novi Gorici. Pripravljeno je iz grozdja avtohtone vipavske sorte Zelen. V predelavi je bila uporabljena zanimiva kombinacija tehnologij, namreč klasična metoda s predhodno maceracijo grozdja, ki je vinu dala osnovo, in moderna

hiperreduktivna metoda predelave, ki je dodatno in edinstveno poudarila primarne Zelenove sortne note. Vino je zato sveže, sortno, s prijetno prepletajočimi se zeliščnimi in sadnimi, predvsem citrusovimi aromami in aromami belega sadja. Uspeh na mednarodnem tekmovanju univerzitetnih vin je pomemben za Visoko šolo za vinogradništvo in vinarstvo, ki v okviru Univerze v Novi Gorici deluje že četrto leto. Znanje, ki ga šola ponuja, se uvršča v evropski vrh vinogradništva in vinarstva.

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 6. oktobra, ob 14. uri.

Čarobna dolenska lepota

Zeleni biser v osrčju Gorskega kotarja

Kolpa, pravijo ji tudi dolenska lepota, je mejna reka med Slovenijo in Hrvaško, in to za dobrih 113 kilometrov, ločuje pa tudi Evropo od Balkanskega polotoka. Reka, ki je zelo priljubljena med Slovenci, masovnemu turizmu pa je na srečo še nepoznana, je relativno čista, smaragdno zelene barve, ponekod široka, umirjena in lena, drugod pa divja in polna skrivnosti, ki jih skrbno varujejo ozke, neprehodne soteske (kanjoni). Izvir, ki je sicer na hrvaškem ozemlju, smo obiskali v poletnih mesecih, zaradi položnega in prijetnega dostopa, prelestnih barv listnatega gozda, ki ga obdaja, in nekoliko prijaznejših temperatur pa za njegov ogled priporočamo jesenske mesece.

Na izvir Kolpe gremo lahko iz vasi Osilnica, čez lokalni mejni prehod, kjer bomo za enodnevno turistično dovolilnico porabili nekaj minut, poklepetali s prijaznim policistom in plačali nekaj manj kot dva evra. Po prehodu meje moramo biti nekoliko pozorni na smerokaže ali vprašati domačine, kako priti do pešpoti, ki se pričneta nekoliko izven naselja, ob so-

točju Kolpe in Čabranke. Tu je vsekakor lesena tabla, ki nas usmerja desno v gozd. Na njej sicer piše, da bomo ob Kolpi do njenega izvira hodili kakih dve uri, pa ni res. Tudi ob postankih in umirjeni hoji je pot veliko krajša, pa še zelo prijetna je, ker je položna in polna lepote.

Zelonomodra lepota, ki nas ves čas spremlja s svojim žuborenjem, je presenetljivo vodnata in široka, in to predvsem, če pomislimo, da smo le pet kilometrov oddaljeni od njenega izvira. S svojo smaragdno vodo in prelepimi tolmoni nas stalno vabi na kopanje in sončenje. Pa je le prevara, kajti voda ima ob izviru pičlih 5–6 stopinj Celzija, tu pa kako stopinjo več, kar pa je izrazito premalo za prijetno osvežitev in plavanje.

Steza, ki gre po gozdu mimo pašnikov in jas, nas kmalu pripelje do naselja Kuparji ali po domače Kouparji, kjer je informacijsko središče in kjer kupimo vstopnico za park. Vasica je dandanes nenaseljena, nekdanje domačije so spremenili v počitniške hišice, lepota in mir pa ostajata, kot spomin

na daljno preteklost, ko je bilo življenje drugačno od današnjega in ko se je tudi kolo časa vsaj na videz vrtelo počasneje. Od naselja gremo naprej po dolini pod Risnjakom, ki postaja

ce v dolenske kraljice. Mir in tišina sta prav zaradi tega veličastna in opojna, pripovedujeta nam pravljice in prišepetavata o vilah in rojenicah. Kmalu, skoraj prekmalu, nas table opozorijo, da se bližamo iz-

viru. Struga postaja globlja, voda pa izrazito smaragdno zelena. Kmalu smo tu in korak zastane ob neizrekljivi lepoti in pravljičnih barvah, ki jih zna pričarati samo narava.

Kolpa izvira izpod več sto metrov visokih vertikalnih kraških sten in na višini 321 metrov nad morjem ustvarja jezercer osupljive lepote in barve, ki jo je težko opisati z besedami. To je največji kraški izvir na Hrvaškem, njegove globine so

bilo izvira, kot bi se nič ne dogajalo, kot bi se samo veter poigraval z listjem. Kljub temu je povprečni pretok vode zelo velik, kar 1200 litrov na sekundo, maksimalnega pa se sploh ne da izmeriti. Na dan prihaja iz dveh med seboj ločenih sifonov, globina je veličastna, reka, ki odteka iz jezera, pa že lepo vodnata in široka. Pomislila sem, da se Kolpa rojeva kot odrasla reka, reka brez otroštva, ki ljubi tišino in pripoveduje o veličini narave. Po jezercu voda počasi zažubori in že teče naprej, proti Osilnici in še dlje... do Črnega morja.

V resnici se dolenska lepota po 292 kilometrih izliva v Savo in se tam prepušča njenemu lenemu toku. Še prej pa riše slikovite kanjone, najprej preko sto metrov globoke, nato postaja pokrajina bolj položnata. V Beli krajini je že široka in pravljično lepa, najlepša je zame v Vinici, spremlja

pa jo tihi let čapelj in skrivnostno oglašanje drugih vodnih ptic. Prelestna je tišina zelenih pobočij, po katerih raste tudi trta, saj ima celotna dolina Kolpe, z razliko od kočevskih obronkov, zelo milo medite-

ransko podnebje, kateremu se je prilagodilo tudi rastlinje. Kočevski smrekovi gozdovi tu prehajajo v gaber, najde se mediteransko cvetje in grmičevje, veter, ki prinaša pozdrav oddaljenih dežel, je topel in prijeten, pri Starem trgu pa temperatura vode od junija do septembra že dosega 24–28 stopinj Celzija.

Kolpo napajajo podzemске vode s Snežnika, z Risnjaka, iz Gorskega kotarja, Kočevja in celotne Bele krajine, pa še rečice in potoki s hrvaških hribov. Če po reki zapljemo s čolnom ali kanujem, kar ni težko, ker je s svojim umirjenim, nežnim tokom primerna tudi za začetenike, bomo morali plovilo v celoti nekaj več kot petdesetkrat potegniti iz vode. Toliko je namreč jezov, ki so ostali kot posledica gradnje mlinov, žag in kovačij, nekdanjih pomembnih gospodarskih objektov. Vse to je zdaj le še spomin, po Kolpi se vozijo gumenjaki in kanuji, poleti pa je, predvsem ob vikendih, veliko kopalcev. Kolpa in njeni prebivalci se sedaj preživljajo največ s turizmom, nekaj še z gozdarstvom in s kmetovanjem, predvsem z ekološkim poljedelstvom in živinorejo, tako da ne bi preveč nasilno posegali v naravo. In v dolgih poletnih nočeh se v pravljični tišini oglašajo pesem, ob vodi zagorijo taborni ognji in iskre se izgubljujejo v zvezdnatih nočeh, ki so tu še posebno lepe in tople, polne čarobne skrivnosti.

Suzi Pertot

Domače rolnarstvo na samem vrhu

Mateja Bogatec dvakrat na svetovnem prestolu

Minuli september je bogato nagradil rolnarico Matejo Bogatec, ki je v Laciju osvojila svetovni naslov v šprintu in postala zmagovalka etapnega svetovnega pokala 2009. Sedemindvajsetletna Mateja ima za sabo naravnost fantastično sezono, pred katero je imela celo velike pomisleke, ali bi sploh nadaljevala s tekmovalno kariero v takem obsegu. Naposled je sklenila, da bo vztrajala, in njen trud je bil na koncu poplačan mogoče z najboljšo sezono sploh (ali vsaj enakovredno tisti iz leta 2005, ki se je zdelo nepovrnljiva) na njeni že dolgi in bogati športni poti. Za rolnarje, specialiste v manj razvitem športu na kolesih, ki se je rodil dejansko kot

zadoščeni. Potovanja v tujino z reprezentanco pokrije rolnarska zvezza (ki je v Italiji skupna s kotalkarsko), glavna stroškov pa bremeni sama družina oziroma posameznike.

Mateja je razveselila vso našo športno javnost, v prvi vrsti pa domače športno društvo Mladina iz

brežinsko občino. Matejo Bogatec krasi med motoričnimi sposobnostmi v prvi vrsti eksplozivnost, tako da je izrazita šprinterka (100-150m). V tej disciplini je v svetovnem merilu dejansko nepremagljiva, nazadnje je osvojila svetovni naslov na nedavnem prvenstvu blizu Rima, prav uspehi v šprintu pa so ji navrgli največ točk za zmago v skupnem seštevkcu svetovnega pokala FIS (priznanje je kristalni globus, tak, kakršnega prejmejo najboljši v smučarskem svetovnem pokalu). Še posebej letos, ko

Bogatecova v ostalih preizkušnjah ni bila najbolj konkurenčna, tudi ker je v optiki svetovnega prvenstva vso pripravo usmerila prav v hitro disciplino v ravnini. V šprintu je Mladinina šampionka tako postala svetovna prvakinja drugič po letu 2005 (La Tremblade v Franciji), v svetovnem pokalu pa je kot članica – letos pred Švedinjo Hanno Seppas – prevladala drugo leto zapored in skupaj tretjič. Zadnja preizkušnja z nagrajevanjem je bila v grškem Solunu. Po takem zmagoslavju je največja novinarska radovednost zdaj seveda ta, kako naprej, ko vemo, da je že lani hitronoga Mateja oklevala med nadaljevanjem zahtevne športne poti in koncem sijajne kariere. Zdjaj jo

baje čakajo novi študijski in službeni izzivi, če kaj poznamo njo in njeno tekmovalno naravnost, pa najbrž lahko ugibamo, da rolnarje še ne bo obesila na klin. Želimo ji zato še obilo takih enkratnih občutkov ob zmagah, ki poplačajo vsak trud in žrtev.

HC

Križa, katerega predsednik je njen oče Boris, ki je otrokom (odlični je bil do pred kratkim tudi starejši Matejin brat David, ki pa se je po tridesetih predal izključno inženiringu) celo pripravil asfaltno traso za treninge v bližini doma, v Briščah pri Križu na tromeji med tržaško, zgoniško in devinsko-na-

baje čakajo novi študijski in službeni izzivi, če kaj poznamo njo in njeno tekmovalno naravnost, pa najbrž lahko ugibamo, da rolnarje še ne bo obesila na klin. Želimo ji zato še obilo takih enkratnih občutkov ob zmagah, ki poplačajo vsak trud in žrtev.

HC

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

7

Ne vem, ali se vam je zadnje čase zgodilo, da vam kdo sredi pogovora vrže tisti: "Vse je relativno!", ki je slabši kot izpodbijanje dejstev, ker "vse je relativno" pomeni, da ti lahko nadaljuješ s pogovorom v nedogled, da pa itak sogovornik ne verjame temu, kar pripoveduješ, ker, če "je vse relativno", tudi nič ni res in obratno. In seveda zato nima smisla nadaljevati pogovor, ker je pogovor izguba časa, brezpredmeten in zato tudi nesmiseln.

"Šparaj sapo za zadnjo uro!" je bil nasvet, ki so ga pri nas dajali starejši ljudje ob takih primerih. Včasih so bili ljudje, ki so vse življenje bili povezani z zemljo, še bolj plastično povedni, že sloviti Dante pa je za take sorte ljudi lepo zapisal: "Non ti curar di lor, ma guarda e passa!"

"Vse je relativno!" seveda zaboli takrat, ko se tiče pomembnih odločitev, ko se tiče ljudi, ker ljudje nismo relativni, ampak smo živi, v naših žilah poje kri, srce nam bije, možgančki delajo, dokler delajo... Nič kaj dosti relativnega ni v življenju, ker živ si ali nisi, če nisi živ, si mrtev. In se seveda zato vprašuješ: "Kaj sploh počnem tukaj?", ko ti tudi na to preprosto dejstvo sogovornik odvrne, da je tudi to relativno. Seveda relativno ni, a on je rekel, da je relativno, in je že zato po njegovem relativno. Ker pa zate ni, se seveda z nekom, za katerega je vse relativno, ne moreš pogovarjati in se pravzaprav niti ne smeš, ker se daš na njegovo raven, kjer je vse relativno.

Nobene filozofije ni v tem, ampak čisto preprosto dejstvo, katerega se zaveš, če poslušas ljudi okrog sebe, s kakšno lahkotnostjo opletajo z "relativnim", tudi ko govorijo o stvareh, ki jih ne poznajo in bi, prosto po Wittgensteinu, o teh stvareh morali molčati.

Jasno je, da je "blejanje in mukanje današnjih dni", kot je pesnik označil današnje nesmiselno govorjenje vseprek, polno "relativnosti", a to predvsem zato, ker to ni govorjenje, ampak neko nizanje samoglasnikov, besed in vzklikov, medmetov, "ahov in uhov", "embejev in mmjev", kratkih in dolgih polglasnikov ter še česa, kar naj bi bilo besedam podobno, morda tudi posameznih,

elementarno-enostavnih stavkov, v katerih se že do odvisnikov ne pride, kaj šele do misli! In smo tisti, ki smo v mladosti doživeli vsakodnevno domačnost s kravami in bikci, teleti, junci in voli, da o rasnih in z življenjsko silo ter slonabitih bikih ne govorimo!, čisto zares veseli, ko nam včasih v neprespanih nočeh iz spominov pride tisto otožno mukanje iz hleva, ki ga več ni, kot ni več ne krav in ne bika v kotu hleva, kot ni več mukanja v vaseh in ne neumnega blejanja sosedovega jarca. Ker nam tisto mukanje iz spominov privleče na dan otožni pogled vola Miška in krave Sivke, če se ni slučajno imenovala Zala, vol pa Moro, tudi Morče, če je bil manjši...

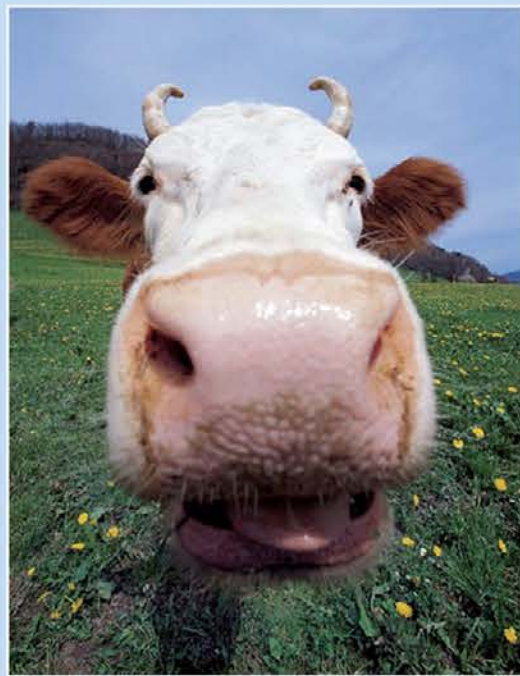
In se nam zato zdi, da še danes razpoznamo različne vrste mukanja, še najbolj nam je všeč tisto mukanje, ki je spročalo nam, kmečkim otrokom, da bomo morali v hlev nahraniti in napojiti živino. In

smo tudi vedeli, da bo sledila večerna avemarija, ki so jo oznanili vaški zvonovi, in takrat je še veljalo pravilo, da so "otroci ob avemariji doma, če pa so kje drugje, morajo takoj domov, ker je avemarijo že odzvonilo!"

Pa seveda danes ni več tako in se najbrž tudi zaradi tega sredi "blejanja in mukanja naših dni" ne znajdemo. Ker smo živeli in odrasčali v svetu, kjer je bilo mukanje še mukanje in ni bilo nič kaj "relativno", ampak je bilo pravo mukanje. In so seveda besede še bile besede in je mož beseda še bil mož, ker

je bila beseda še beseda. Kot je bil kruh vedno kruh in nobena "relativna stvar", ampak kruh, ja, lahko črn ali bel, a vedno in le ter zgolj kruh. Dobra stvar. Kruh.

In se zato ne čudim, če se dandanes vse preveč sprašujem, tudi na javnih prireditvah se sprašujem, kaj sploh počnem tam, ker se mi zdi, da tisti, ki govorijo, največkrat ne govorijo, kar mislijo, ampak nekaj drugega, gotovo ne tistega, kar delajo, še najmanj pa govorijo tisto, kar bi jaz razumel, všeč pa mi itak ne more biti, ker imam (za zdaj še vedno) rad lepo besedo. Tudi govorjeno besedo. Tišina pa imam itak rad od nekdanj. Ker veliko pove! In zato, ker ni relativna. Samo je ali je ni. Kot je to z lepo besedo.

NOGOMET

Elitna liga: Cervignano - Kras 0:2
Promocijska liga: Vesna - Ponziano 2:2, Bultrio - Juventina 2:2, Lumignacco - Sovodnje 2:1
1. amaterska liga: Primorec - San Lorenzo 2:4
2. amaterska liga: Chiobola - Primorje 3:3, Sistiano - Breg 1:1, Muglia - Zorja/Gaja 3:0
3. amaterska liga: Campanelle - Mladost 2:2

KOŠARKA

C1 liga: Jadran - Spilimbergo 75:83
C2 liga: Bor - Ronchi 73:71, Breg - Latisana 81:91
D liga: Kontovel - Fogliano 67:83
NAMIZNI TENIS
Ženska A2 liga: Kras - Alto Sebino 4:0
Moška B2 liga: Sarnthein - Kras 5:3

Še ostaja upanje v boljše čase

Filmsko gledališče kot poslednji Mohikanec v filmsko mrtvem mestu

Novogoriška mladina je že nekaj let prikrajšana za kino, ki je v mestu zamrl z ukinitvijo filmskih predstav, kar je seveda sramotno, a ekonomska logika je pač ekonomska logika in za tistih nekaj navdušencev, ki so vztrajali in hodili na filmske predstave, se filmskemu operaterju pač ni izplačalo predvajati najnovjših izdelkov sedme umetnosti, hollywoodskih in vseh ostalih. Moja generacija je rasla tudi s filmom. Še vedno se spominjam prijetnih občutkov, ko smo s prijatelji in prijateljicami pred tridesetimi leti začeli hoditi v kino. Tam smo se srečevali, pomembno je bilo, kako si se za v kino oblekel, saj smo se tam pred filmsko projekcijo in po njej sprečevali in družili, ocenjevali in opazovali. Tam se je rodila tudi marsikatera prva ljubezen. Pred kinodvorano je bila vedno gneča in filmske zgodbe so nas tako ali drugače izoblikovale, vplivale na naš razvoj. Danes? Danes lahko Novogoričani filme spremljajo le še po televiziji ali prek računalnika, večnoma sami ali v ožjem krogu, tako da je socialni element, ki je bil pri kinu pomemben, odpadel. Z možnostjo pobiranja filmov, tudi najnovjših, z interneta, je sedma umetnost z vidika gledalca izgubila svoj čar. Filmi so postali na neki način le še en izdelek v poplavi artiklov potrošniške družbe. Kljub filmskemu mrtvilu v mestu si enkrat na teden skupaj s prijatelji še vedno privoščimo filmski večer, a tistega nekdanjega pričakovanja pred začetkom pred-

stave, ali bo film dober ali ne, ni več. Vse skupaj namreč izgleda tako, da se dobimo zvečer pri kolegu, ki je še samski, drugi kolega, ki je vse do danes ohranil (pozitivno) zasvojenost s filmom, pa vsakič prinese s seboj zbirko kakih desetih novih, še svežih filmov, snetih z interneta, in potem jih vrtimo s pikolovsko selektivnostjo, kar pomeni, da jih pristane v DVD playerju vsak večer nekaj, s tem da si od nekaterih ogledamo le začetnih nekaj minut, kar je dovolj, da ugotovimo, ali so vredni celotnega ogleda ali ne. Razlog za takšen način ogleda je seveda v tem, da so filmi zastoj, da nimajo več cene. Verjetno je takih majhnih združbic v mestu še precej, zaprtih v domača stanovanja, samozadostnih, čemur se reče tudi "cocooning" oziroma zapiranje v majhne samozadostne socialne zapredke, v katerih je interakcija vezana na nekaj sorodnih duš, onemogoča pa žive stike z okolico. V takih okoljih je običajno dobro poskrbljeno tudi za pijačo in jedačo, naslonjaci so udobni, nič nam ne manjka. Ali pač? Zapiranje je v primerjavi z odpiranjem vedno omejevalno in siromaši. Tudi s tem, ko lahko kadarkoli film ustaviš, ga prevrtiš nazaj, vmes kaj glasno pokomentiraš, pade koncentracija, osredotočenost na filmsko zgodbo in to, kako je film narejen, kar seveda ni najboljšo. Še vedno sem namreč prepričan, da v film zares "padeš" le, če ga gledaš v temi kinodvorane, od začetka do konca, brez televizij-

skih reklam, ki ga prekinjajo, ali omenjenih prevrtavanj nazaj in podobno. S padanjem obiska kinopredstav se soočajo povsod, zaradi česar je filmska industrija že kar nekaj časa v krizi, vseeno pa je večina večjih slovenskih mest kino ohranila, saj je kino nekaj, kar v mesto preprosto spada, tako kot pločniki, javni promet in razsvetljava trgovine, banke in podobno. Že skok preko meje ponuja na filmskem področju bistveno več, v Novi Gorici pa tema. Ob načrtovanju skoraj vsakega novega trgovskega centra, ki so danes postali ena redkih prizorišč, kjer se ljudje srečujejo in družijo, se je govorilo tudi o izgradnji multipleksa, kinomatskega centra z več dvoranami. Že ob gradnji Mercator centra v Kromberku se je o tem glasno razmišljalo, pa ni bilo iz tega nič, po najnovjših, sicer še precej skrivnostnih napovedih pa naj bi multipleks zrasel na trgovskem delu Majskih poljan, v novem središču mesta, ki se rojeva na območju med prvomajsko ulico in novogoriško železniško postajo. Seveda ostaja

odprto vprašanje, za koga graditi nekaj kino dvoran, ko pa je bil obisk v novogoriškem Kulturnem domu, kjer so, mislim, da do leta 2007, vrteli tudi komercialne filme, tako beden. Tudi ob predvajanju nekaterih filmskih bise-

lostno. Samo še Filmsko gledališče, ki ga od leta 2007, ko je kino v mestu "crknilo", organizirajo v novogoriškem kulturnem domu, ponuja najbolj zagretim filmofilom vsako leto nekaj izbranih filmskih projekcij pretežno umetniškega, nekomercialnega filma. V srednji šoli so nam petkove predstave Filmskega gledališča predstavljale odskočno desko v večer in marsikdaj, če je bil film dovolj močan, tudi rdečo nit vsaj dela preostalega večera oziroma noči, saj smo po filmu o njem še dolgo debatirali, izmenjavali mnenja in poglede v kakš-

vrteli vsak petek od 23. oktobra do 9. aprila ob že več kot dvajset let nespremenjenem urniku in lokaciji, t. j. ob 20.15 v mali dvorani novogoriškega Kulturnega doma. Za abonma s 16 filmi je treba odšteti 55 evrov, dijakom, študentom in upokojujencem pa je abonma, ki nudi od jeseni do pomladi tedenski stik z izbranimi filmskimi izdelki zadnjih nekaj let, na voljo za 35 evrov. 16 filmskih biserov seveda predstavlja visokokalorično hrano za dušo, res pa je, da si je mogoče za ta denar omisliti tudi eno dobro "špežo" v trgovskem centru in lep zalogaj

procesirane oziroma mrtve hrane za telo, od katere pa že po tednu dni ne ostane nič oziroma le kakšen gramček špeha več, pa nekoliko debelejša obloga holesterola v žilah, a nobenih razmišljanj, vtisov, idej, spodbud, dilem, fantazij, nobene kritičnega mišljenja torej, le nekritično mletje. Če so člani angleške skupine The Bugles pred tridesetimi leti zasloveli z uspešno Video Killed The Radio Star, kar v prevodu pomeni, da je Video ubil radijsko zvezdo, potem bi lahko danes na splošno rekli, da je množična potrošnja skupaj

z internetom ubila filmsko zvezdo. Če se omejim na Novo Gorico, pa je tako, da dokler obstaja Filmsko gledališče, ostaja kljub skepsi upanje na filmsko boljše čase, upanje pa, tako pravijo, umre zadnje.

Nace Novak

Utrinki iz večnega mesta (2) Palača Barberini in galerija Doria Pamphilj

Nekega dne sem se brez velikih načrtov odpravila v center Rima. Spomnila sem se, da sem že večkrat odločila ogled Narodne galerije antične umetnosti v palači Barberini. Končno je prišel pravi trenutek.

Načrtovanje postavitve narodne zbirke se je v Italiji začelo že na koncu 19. stoletja, država ni vedela kam z vsem umetniškim bogastvom, ki si ga je pridobila z različnimi zapuščinami. Za najbolj primeren prostor se je izkazala palača, ki jo je, v prvi polovici 17. stoletja, Gian Lorenzo Bernini (kdo drug!) zgradil za Maffea Barberinija ali papeža Urbana VIII. Galerijo so odprli šele leta 2006. Nekatere stvari potrebujejo čas. Najprej so morali izseliti vojaške častnike, ki so tam imeli svoj klub, nato so po prvem ciklusu prenov lahko odprli muzej. Restavriranje prostorov še vedno poteka, sedaj je za obiskovalce odprto samo prvo nadstropje, z lepo, a še precej majhno zbirko umetnin. Priznam, da sem pričakovala veliko daljši ogled. Pa vendar, ogledala sem si lahko znamenito Rafaelovo Fornarino, portret ljubljene dekleta in muze, vir številnih romantičnih zgodb in legend. V nadaljevanju so še dela drugih

slikarjev iz Rafaelovega kroga. Zbirka se nadaljuje s florentinskimi in sienskiimi slikarji, z avtorji iz Leonardovega kroga in deli velikega Tiziana, Lorenza Lotta, Tintoretta. Tu je tudi mogočni portret Henrika VIII., delo Hansa Holbeina, ki je verjetno reproducirano v vseh zgodovinskih učbenikih. Prvič sem videla v živo

Pietro da Cortona: Zmagoslavje vladavine papeža Urbana VIII.

dve platni nenavadnega El Greca in na koncu še strastno Caravaggiovo Judito. V osrednji hali palače sem se pridružila ostalim obiskovalcem, ki so polegavali na kavčih in opazovali enega najbogatejših poslikanih stropov baroka. Pietro da Cortona je med leti 1633 in 1639 naslikal Zma-

goslavje vladavine papeža Urbana VIII. Božja previdnost, obkrožena z alegorijami, je premagala Čas in ukazuje Nesmrtnosti, naj okrona papeževo heraldično znamenje (tri čebele), ki ga nosijo Kreposti. Nad njimi predira strop vrtoglavo nebo z oblaki in prizori dobrega vladanja papeža in njegove družine. Maffeo Barberini je znal zbirati umetnike, njegova vladavina pa ni bila tako spretna, zapletel se je v Tridesletno vojno, posušil blagajno, sprožil proces proti Galileju. Za številne arhitekturne posege je jermal marmor iz Koloseja in bron iz Panteona, od tod stavek

palači je prav prijeten, stene so do zadnjega koščka napolnjene s slikami, na ogled so postavljeni kipi, glasbila, razni okrasni predmeti, papeški prestol, v nekdanji plesni dvorani gorijo še ene izmed prvih žarnic, v kapeli imajo celo mumificirano lokalno svetnico. V zgodbi galerije in njenih lastnikov se ravno tako pojavi papež, Barberinijev naslednik, Giovanni Battista Pamphilj ali Innocenc X. (papež je postal leta 1644). Svojega nečaka je imenoval za kardinala. Camillo Pamphilj je v tej službi ostal le tri leta, nato se je poročil. Njegova žena je postala Olimpia Aldobrandini,

izjemno bogata sirota in vdova, za doto je prinesla tudi obširno zbirko slik, ki si jo danes lahko ogledamo. Camillo jo je obogatil še z mnogimi umetninami, bil je velik zbiratelj in naročnik. Ukvarjal se je celo z izkopaninami in restavriranjem, oboževal je antiko. Tako se je začela uspešna zgodba družine Pamphilj, ki se je v 17. stoletju združila z družino Doria, potomci slavnega genovskega pomorščaka Andree Doria. Med številnimi slikami v zbirki moram omeniti portret Innocenca X., španskega baročnega slikarja Diega Velázqueza. Ob tej mojstrovini je papež baje vzkliknil: "Preveč resnično!", veljal je namreč za grdega in temačnega, slikar mu pri tem ni nič prizanesel. Slika ima v galeriji posebno mesto, bodisi zaradi umetniške vrednosti bodisi kot emblema moči velike družine.

Katarina Brešan

S 3. strani

Prihodnost je tudi...

Delovanje Urada za slovenske šole določa zakon Belci-Škerk iz sedemdesetih let; preustroja urada, ki ga med drugim predvideva zaščitni zakon iz leta 2001, pa še ni bilo. Na okrogli mizi, ki jo je SSO pred nedavnim priredil ravno v zvezi s financiranjem slovenskega šolstva v Italiji, ste ta zastoj v glavnem pripisali birokratskim oviram v Rimu. Ali je to edini problem?

Verjetno ni bilo niti odločne volje, da bi se stvari v teh osmih letih premaknile z mrtve točke. Finančna sredstva za razpis natečaja za osebe Urada so dejansko na voljo, je pa tudi res, da mora natečaj razpisati ministarstvo. Večkrat, tudi letos, so nam obljubili, da bo do tega prišlo.

Kakšno strukturo pa naj bi nov šolski Urad moral imeti?

Po osmih letih si ne moremo privoščiti, da bi se odpovali nabravnim poklicnim izkušnjam. Obstoječe jedro pa bi bilo treba nadgraditi z manjkajočimi profili.

Kakšne strokovne profile bi Urad potreboval?

Ovisno od tega, kako si ga zamisljamo. Verjetno bi potrebovali po eni strani didaktično-pedagoške profile, po drugi pa izvedenec v pravnih, finančnih in upravnih zadevah.

Na istem zasedanju je prišla do izraza skrb, da bi spremembe, ki jih ministarstvo načrtuje, oskodovala šole za manjšim številom dijakov oz. učencev, in to zlasti glede financiranja: med te šole nedvomno sodijo tudi naše. Ali ta slika po vašem mnenju drži?

Ta problem je v bistvu vedno obstajal. Manjše šole – in večina slovenskih šol spada mednje – so bile v obstoječem sistemu šolskega

financiranja vedno oškodovane. Ta sistem sloni namreč predvsem na številu učencev oz. dijakov: to pomeni, da večja šola lahko smotrnejše uporabi dodeljena sredstva. Potrebno bi bilo uveljaviti načelo "pozitivne diskriminacije". Saj se je marsikdo za to že zavzel, a zaman.

Republika Slovenija financira vsakoletni seminar za slovenske šolske učitelje, kar je dejanski izraz bližine, ki jo naša matična domovina izkazuje do slovenske šolske mreže v domicilni državi. Ali bi po vašem mnenju veljalo razširiti sodelovanje med zamejsko slovensko šolo in RS tudi na druga področja?

Republika Slovenija financira poleg poletnega in jesenskega seminarja za slovenske šolske učitelje še vrsto drugih dejavnosti: izobraževalne tečaje za posamezne učitelje vseh stopenj in tudi za ravnatelje, šolske ekscurzije v matično domovino, učbenike, namenjene vsem osnovnošolcem, Stipendije za poklicno izobraževanje. Slovenija nudi tudi pedagoškega svetovalca, ki je v pomoč našim šolam. Vedno več je tudi pobud, ki težijo k zblizovanju obmejnega šolskega sistema. Prvo tovrstno obliko zblizovanja (DOSP) si je že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja omislil pokojni prof. Bojan Pavletič. Danes je podobnih pobud vse več in zajemajo čedalje večje število šol. To je zelo pozitivno, ni pa dovolj: treba bi bilo začeti razmišljati o obmejnem pasu kot o enotnem didaktičnem prostoru (npr. svobodni pretok šolskih, skupno načrtovanje izobraževalne ponudbe itd.). Evropska zakonodaja nam to pravzaprav že omogoča: praktične in miselne ovire pa zahtevajo svoj čas. Toda v tem je prihodnost.